

๕๙๑.๓๐๘
๑.๕๐๘
๕.๕

เปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและสถานการณ์จำลองที่มีต่อทักษะทางสังคม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านไร่พัฒนา
อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

๒.๑ พ.ย. ๒๕๓๗

ปริญญานิพนธ์

ของ

จรีวรรณ วัฒนะจิตพงศ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชา
เอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร. คมเพชร ฉัตรสุกกุล)

.....กรรมการ

(อาจารย์ทัศนาก ทอภักดิ์)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร. คมเพชร ฉัตรสุกกุล)

.....กรรมการ

(อาจารย์ทัศนาก ทอภักดิ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ ๑๕ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๗

ประกาศขอบคุณการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ เพราะได้รับความกรุณาช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรสุภกุล อาจารย์ทัศนาศ ทอภักดี และ อาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง จึงกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์กมลรัตน์ กรีทอง อาจารย์พรรณพิศ วาณิชการ และอาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ ที่ให้คำแนะนำและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ช่วยในการตรวจแก้ไข เครื่องมือสำหรับการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ อาจารย์ไพฑูรย์ เดชบุณย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไร่พัฒนา อาจารย์สุรพงษ์ นิเมสนิท ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาประชาสัมพันธ์ คณะอาจารย์และนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านไร่พัฒนาและโรงเรียนบ้านนาประชาสัมพันธ์ ที่ให้ความร่วมมือและความสะดวกแก่ผู้วิจัยในการศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ เพื่อน ๆ วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนวทุกคน ที่ให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือ ความห่วงใย ตลอดจนให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดการทำการวิจัยครั้งนี้

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงพระคุณอันสูงสุดของคุณพ่ออนอม คุณแม่เทียบ คำผูก และขอขอบพระคุณ คุณสมเกียรติ วัฒนะจิตพงศ์ ผู้ให้ความรัก ความห่วงใย ตลอดจนให้การสนับสนุน ผู้วิจัย ทั้งทางด้านกำลังใจ และกำลังใจทรัพย์ต่อผู้วิจัยเสมอมา

จรีวารณ วัฒนะจิตพงศ์

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ.....	1
	คำนำ.....	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	7
	สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	7
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	7
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	8
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
2	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	11
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม.....	12
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์จำลอง.....	36
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม.....	48
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	54
	ประชากร.....	54
	กลุ่มตัวอย่าง.....	54
	เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า.....	55
	ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	55
	แบบแผนการวิจัย.....	58
	การดำเนินการทดลอง.....	59

การวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
ข้อตกลงเกี่ยวกับการวิเคราะห์และแปลผล.....	62
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	67
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	67
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	67
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	68
วิธีดำเนินการทดลอง.....	68
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	69
การอภิปรายผล.....	70
ข้อเสนอแนะ.....	73
บรรณานุกรม.....	74
ภาคผนวก.....	83
ภาคผนวก ก.....	84
ภาคผนวก ข.....	97
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	172

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

- 1 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลอง
ที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนการทดลอง..... 63
- 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลัง
เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม..... 64
- 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลัง
การใช้สถานการณ์จำลอง..... 65
- 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของนักเรียนหลังเข้าร่วม
กิจกรรมกลุ่ม และหลังการใช้สถานการณ์จำลอง..... 65

บทที่ 1

บทนำ

คำนำ

ปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย สภาพของสังคมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น บุคคลมีความจำเป็นต้องติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นอยู่เสมอ จึงต้องมีประสบการณ์ในการเข้าสังคมอย่างกว้างขวาง การที่บุคคลสามารถสมาคมกับผู้อื่นได้ดี ย่อมทำให้การทำงานในสังคมมีความราบรื่นและสังคมมีความสุข ดังคำกล่าวของนักจิตวิทยาที่ว่า การที่บุคคลในชาติจะอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุขนั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งก็คือบุคคลจะต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพราะคนทุกคนต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ไม่มีใครสามารถอยู่คนเดียวโดยไม่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้อื่นได้

(Gronlund. 1959 : 15) การที่บุคคลมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีบรรยากาศแห่งความเป็นมิตรที่ดีต่อกัน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขย่อมก่อให้เกิดพลังสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้กับสังคมหรือประเทศชาติได้ในที่สุด (สุนทร-ชนาสนะ. 2516 : 1) ซึ่งสอดคล้องกับ

วิทยา เทพยา (2524 : 3) ได้กล่าวไว้ว่า ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างมนุษย์ก่อให้เกิดความราบรื่นในการคบหาสมาคม ความพอใจยินดี การร่วมมือในการทำงาน ความเชื่อถือรักษาซึ่งกันและกัน ความเข้าใจอันดีต่อกัน และความสำนึกในงานกิจการที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน

นักจิตวิทยาเชื่อว่าส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพย่อมเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ก่อนเข้าโรงเรียนเด็กย่อมมีความสัมพันธ์กับบุคคลทางบ้าน เช่น บิดา มารดา ญาติพี่น้องมาแล้ว เมื่อเข้าโรงเรียนจนรู้วัยผู้ใหญ่ ประสบการณ์ในการเข้าสังคมย่อมกว้างขวางออกไปตามลำดับ หากทุกสิ่งทุกอย่างได้มีการพัฒนาไปตามปกติ กล่าวคือ เมื่อถึงวัยเข้าโรงเรียนเด็กได้มีโอกาสสัมพันธ์กับเพื่อนในวัยเดียวกัน ได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อน เด็กจะได้เรียนรู้บทบาทของตน

ว่าควรจะมีปฏิสัมพันธ์อย่างไร เมื่อต้องการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข การที่เด็กสามารถเข้ากับเพื่อน ๆ ได้ จะทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่น มีความมั่นใจ เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น เมื่อเขาสามารถอยู่กับเพื่อนฝูงได้ อย่างมีความสุข เขาย่อมปรารถนาที่จะมีความสัมพันธ์กับคนอื่นเพิ่มขึ้น และมีทัศนคติที่ดีต่อคนทั่วไป ประสบการณ์ในการเข้าสังคม จะเพิ่มขึ้นทุกวัน เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ได้ใช้ชีวิตในสังคมที่กว้างออกไป ก็จะมีความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ได้ดีไปด้วย แต่ถ้าวัยเด็ก ถูกเพื่อนฝูงรังเกียจ ไม่มีใครแยแส เด็กจะรู้สึกท้อแท้ ขมขื่นใจ ขาดความอบอุ่น เกิดความสงสัยตัวเองมองบุคคลอื่นไปในทางร้าย และเกิดความคับข้องใจอยู่เสมอ เมื่อโตขึ้นความรู้สึกเช่นนี้ จะติดตามไปทำให้ไม่ยอมเข้าสมาคมกับคนอื่น เมื่อมีเรื่องทุกข์ร้อน ก็ขาดเพื่อนที่จะเล่าสู่กันฟังได้ จำต้องเก็บกดไว้ ทำให้มีอาการเครียดอยู่เสมอ หากความสุขในชีวิตไม่ได้ และที่สำคัญคือการที่ไม่สามารถ เข้ากับเพื่อนได้ ทำให้ขาดประสบการณ์ที่จำเป็นในการเข้าสังคม เมื่อเป็นผู้ใหญ่จึงสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ยาก (Gronlund. 1959 : 232) ประสบการณ์ที่จำเป็นในการเข้าสังคม ที่นักจิตวิทยาพูดถึงก็คือทักษะทางสังคม (Social Skill) นั่นเอง

ทักษะทางสังคม เป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อมนุษย์ เพราะมนุษย์ไม่สามารถจะอยู่ได้ตามลำพัง ต้องมีเพื่อน มีกลุ่มสังคม ที่จะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน ตั้งแต่สังคมเล็ก ๆ ในครอบครัว ขยายออกไปเป็นสังคมห้องเรียน สังคมโรงเรียน สังคมในอาชีพการงาน จนถึงสังคมชุมชน ประเทศ และโลก ทุกกลุ่มสังคมต้องมีการติดต่อสัมพันธ์พึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งต้องอาศัยทักษะทางสังคม ทักษะทางสังคม มีความสำคัญทั้งทางด้านส่วนบุคคลและทางด้านสังคม (สุขุมล เกษมสุข 2535 : 10-11)

ความสำคัญทางด้านส่วนบุคคล ทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่ช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ยิ่งสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปมากเท่าใด ทักษะทางสังคมยิ่งมีความจำเป็นมากขึ้นเท่านั้น บุคคลต้องมีความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สามารถสื่อความหมายเข้าใจกัน สามารถทำงานร่วมกัน สามารถแก้ปัญหาได้โดยสันติวิธี เมื่อเกิดความขัดแย้ง รู้จักคิดและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อตนเอง และสังคมได้ สามารถปรับตัวได้ในทุกสภาพแวดล้อม

สิ่งเหล่านี้เป็นทักษะที่จะช่วยให้นักมนุษยศาสตร์ใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขและมั่นคง

ความสำคัญทางด้านสังคม สังคมใดที่มีสมาชิกเป็นผู้มีทักษะทางสังคม มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจกัน สามารถทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยสันติวิธี สมาชิก รู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสังคมที่ตนอยู่ สังคมนั้นย่อมเป็นสังคมที่สงบสุข มีความเจริญ มั่นคง แต่ถ้าสังคมใดมีลักษณะตรงกันข้าม สมาชิกขาดทักษะทางสังคม สังคมนั้นย่อมมีปัญหา ไม่สงบสุข และมีแต่ความเสื่อม

ทักษะทางสังคมจึงมีความสำคัญ ช่วยพัฒนาทั้งบุคคลและสังคม เพราะถ้าบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม มีทักษะที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขแล้ว สังคมก็ย่อมสงบสุข และเจริญก้าวหน้าไปด้วย

วัยเด็กตอนปลายเป็นวัยที่มีพัฒนาการที่สำคัญระยะหนึ่งของชีวิต เพราะเด็กในวัยนี้ เป็นวัยที่กำลังก่อรูปแบบของบุคลิกภาพ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับมีอิทธิพลต่อชีวิตของเด็กในอนาคตเป็นอย่างมาก (คมเพชร จิตรสุกุล. 2521 : 21) เนื่องจากวัยเด็กตอนปลาย เป็นระยะที่เด็กเริ่มเข้าโรงเรียน ที่โรงเรียนมีเพื่อนมากมาย การก้าวจากบ้านมาสู่โรงเรียนเด็กจะต้องเผชิญต่อสิ่งใหม่ ๆ ต้องมีการคบหาสมาคมกับเพื่อน ซึ่งวัยนี้มักจะเลือกคบเพื่อนที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน และเพศเดียวกัน ระยะนี้เป็นระยะของการเข้ากลุ่ม ซึ่งนักจิตวิทยาเรียกว่า Gang Age นั่นคือเด็กจะรวมกันเป็นกลุ่ม พัฒนาการทางสังคมจะมีมากขึ้น ซึ่งเด็กในวัยนี้มีความต้องการเป็นอย่างมากที่จะได้รับการยอมรับจากเพื่อนและต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มเพื่อน เด็กในวัยนี้จึงควรได้รับการฝึกทักษะทางสังคม ที่ถูกต้องเพื่อการเข้าสังคมในวัยของตนเองได้อย่างเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับของเพื่อน และบุคคลรอบข้าง เพราะการที่เด็กไม่สามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มเพื่อนได้ ก็เท่ากับเป็นการทำลายความสุขของเด็ก และอาจนำไปสู่ปัญหาในชีวิตของเด็กต่อไปได้

ทางด้านเกี่ยวกับโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาในระดับประถมศึกษา สุขุมล เกษมสุข (2535 : 4-5) กล่าวว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นความคาดหวังของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ปรับปรุงเมื่อ พุทธศักราช 2533 นั้น เป็นคุณลักษณะทั้งทางด้านความรู้ ความ

สามารถ ทักษะ เจตคติ ค่านิยม และจริยธรรม ซึ่งจะประกอบกันเพื่อทำให้บุคคล สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข และสร้างสรรค์ประโยชน์แก่สังคม ในบรรดาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่าง ๆ นั้น ทักษะทางสังคม เป็นคุณลักษณะหนึ่งที่มีความสำคัญ และจำเป็นมากในสังคมไทย ปัจจุบันสังคมทุกวันนี้ ที่มีปัญหาสาเหตุหนึ่งก็เนื่องมาจากผู้คนในสังคม มีความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม การฝึกทักษะทางสังคมให้แก่เด็กเรียนจึงมีความสำคัญในการเตรียมพลเมืองให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสงบสุข ทักษะทางสังคม เป็นสิ่งที่ฝึกฝนได้ พัฒนาได้

ในการที่จะส่งเสริมทักษะทางสังคมที่เหมาะสมให้กับเด็กในวัยนี้ ให้ได้ผลนั้น โรงเรียน น่าจะเป็นแหล่งสำคัญที่สุด เพราะเด็กใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่นานโรงเรียน และอีกประการหนึ่ง โรงเรียนเป็นแหล่งที่จะให้ประสบการณ์ทางสังคมต่าง ๆ แก่เด็กได้อย่างดี เพราะโรงเรียนเป็นสถานที่ ที่ประกอบด้วยบุคคลที่เป็นเด็กในวัยเดียวกันเป็นจำนวนมาก เด็กเหล่านี้มาจากแหล่งต่าง ๆ กัน ของชุมชน ทุกคนมีความแตกต่างระหว่างบุคคลและยังอาจแตกต่างกันในเรื่องฐานะ เชื้อชาติ ศาสนา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เด็กไม่สามารถมีประสบการณ์เมื่ออยู่ที่บ้าน (วิมล โรจน์วีระ. 2516 : 4-5) โรงเรียนเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการฝึกฝนทักษะทางสังคม ของนักเรียนเป็นอันมาก ที่โรงเรียนนักเรียนจะเรียนรู้การมีความสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ครู และบุคลากรอื่น ๆ ของโรงเรียน รู้จักการมีมารยาทที่เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียนหรือการทำงานกลุ่ม นักเรียนจะได้รับการปลูกฝังให้มีความเป็นประชาธิปไตย รู้จักการเรียน และทำงานที่ได้รับมอบหมายร่วมกัน รู้จักการรับผิดชอบ รู้จักรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รู้จักการแสวงหาความรู้ การสื่อความหมาย การคิดแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ส่วนรวม มีความอดทน เสียสละ นับว่านักเรียนจะได้รับการฝึกทักษะทางสังคม ทั้งทางด้านคุณธรรมและความสามารถ และพบว่า นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เป็นวัยที่เหมาะสมจะฝึกทักษะทางสังคม เพราะเป็นวัยที่มีทักษะทางภาษา ทักษะการคิด การทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้คล่องตัว และสามารถเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันได้ดีกว่าเด็กเล็ก ๆ (สุชมาล เกษมสุข. 2535 :)

จากคำกล่าวของนักการศึกษาหลายท่านที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าโรงเรียน เป็นสถาบันที่สำคัญอย่างยิ่งในการที่จะช่วยฝึกทักษะทางสังคมให้แก่เด็ก

ในการจัดประสบการณ์อันจะเป็นการส่งเสริมทักษะทางสังคมดังกล่าวให้กับเด็ก สุขุมาล เกษมสุข (2535 : 18) กล่าวว่า การฝึกทักษะทางสังคมกระทำได้ 2 วิธีคือ

1. บูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนตามปกติ
2. จัดกิจกรรมฝึกทักษะทางสังคมโดยตรง

และกิจกรรมกลุ่ม (Group Work) ก็เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถนำไปฝึกทักษะทางสังคมโดยตรงให้กับเด็กได้ กล่าวคือ กิจกรรมกลุ่มเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าทางด้านการพัฒนา (Development Values) อันได้แก่การสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคล เช่น ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการการยอมรับจากหมู่คณะ นอกจากนี้กิจกรรมกลุ่มยังมีคุณค่าในด้านการสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม เช่น การควบคุม การแสดงออกของอารมณ์ และที่สำคัญคือ การพัฒนาการด้านทัศนคติ ความสนใจ ความสามารถ พฤติวิสัยของสังคม นอกจากนี้ยังช่วยทำให้เกิดความเจริญงอกงามด้านความรู้ และทักษะต่าง ๆ (คมเพชร จัตรศุภกุล. 2521 : 11-13)

ในการทาวิจัยเรื่องทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา โดยได้สร้างบทเรียนบททดลองสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 , 5 และ 6 ผลปรากฏว่าทฤษฎีกระบวนการกลุ่มนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนที่มีอายุ และความสามารถที่แตกต่างกัน ได้จริง ๆ และพบว่าการเรียนการสอนตาม ทฤษฎีนี้ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ได้รับการฝึกทักษะด้านต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะทางสังคมทักษะในการทำงานกลุ่ม ทักษะในการหาความรู้ ทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์ และเป็นการปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม ตลอดจนส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียน และผู้สอนด้วย (เยาวพา เตชะคุปต์. 2517 : 128)

นอกจากกิจกรรมกลุ่มแล้ว การใช้สถานการณ์จำลองก็เป็นอีกวิธีหนึ่ง ที่สามารถฝึกทักษะทางสังคมให้กับเด็กได้ เพราะ การใช้สถานการณ์จำลอง เป็นการจัดสภาพแวดล้อมให้ใกล้เคียง

หรือเปลี่ยนแปลงสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้ผู้เรียนเผชิญกับสภาพการณ์ด้วยตนเองโดยการปฏิบัติ แสดง และออกความเห็น ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้ผู้เรียนสามารถ เข้าใจ มีความรู้สึกร่วมกับเหตุการณ์ได้ดี อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ ไปสู่การปฏิบัติจริงต่อไปได้ สถานการณ์จำลองสามารถสร้างอารมณ์ และสร้างทัศนคติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้ สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะมีความสามารถของผู้เรียนและความจำไว้ด้วยกัน คือผู้เรียนจะพัฒนาทั้งความจำและขีดความสามารถ กิจกรรมจะจูงใจผู้เรียนให้ประกอบกิจกรรมได้นาน ถึงความสนใจของผู้ทำกิจกรรมไว้ได้ ผู้เรียนจะสามารถเลือกสนองตอบต่อสภาวะการณ์ทางสังคมจากสถานการณ์จำลองได้ และสถานการณ์จำลอง จะช่วยปรับความแตกต่างระหว่างบุคคลรวมทั้งชักจูงผู้เรียนให้เข้าสู่พฤติกรรมที่ต้องการได้

จากการที่ผู้วิจัยสอนอยู่ที่โรงเรียนบ้านไร่พัฒนาเป็นเวลา 4 ปี สังเกตเห็นว่านักเรียนมักปฏิบัติตัวไม่เหมาะสมในการเข้าสังคมกับกลุ่มเพื่อนและบุคคลทั่วไป จึงได้ทำการสำรวจปัญหาเบื้องต้นโดยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 87 คนทำแบบสอบถามปลายเปิด พบว่า 73 % นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในการเข้าสังคมและต้องการแก้ไขปัญหานี้ เช่นในเรื่องการทักทายปราศรัย นักเรียนไม่กล้าทักทายผู้อื่นก่อน ทักทายโดยใช้ภาษาถ้อยคำที่ไม่เหมาะสม ไม่สามารถรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น หรือพูดคุยนางเรื่องที่ไม่สอดคล้องกับความสนใจของเพื่อน และ 78 % ต้องการทราบวิธีการเข้าสังคมที่เหมาะสมและถูกต้อง จากการสัมภาษณ์ครูและผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 26 คน 80 % เห็นความเห็นสอดคล้องกันว่า นักเรียนขาดทักษะทางสังคม โดยเฉพาะในเรื่องการให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน การใช้คำพูดที่เหมาะสม การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น การแสดงออกอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา การไม่ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างไปจากความคิดของตน และต้องการที่จะแก้ไขปัญหานี้ให้เด็ก อย่างมีหลักการและมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการนำกิจกรรมกลุ่ม และการใช้สถานการณ์จำลองมาใช้ในการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อช่วยให้นักเรียนเหล่านี้มีทักษะที่ได้ฝึกฝนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และสามารถอยู่ในสังคมได้

อย่างมีความสุข แต่ผู้วิจัยยังไม่ทราบว่าการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และการใช้สถานการณ์จำลอง จะช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ผลดีมามากน้อยเพียงใด และยังไม่ทราบว่า 2 วิธีนี้ วิธีใดที่จะได้ผลที่ดีกว่า เพราะฉะนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับประเด็นปัญหาดังกล่าว

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและสถานการณ์จำลองที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคม โดย

1. เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังการใช้สถานการณ์จำลอง
3. เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียน ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและใช้

สถานการณ์จำลอง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อเป็นแนวทางให้ครูแนะแนวและบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในการใช้กิจกรรมกลุ่ม และสถานการณ์จำลองได้นำไปใช้ในการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อไป

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีทักษะทางสังคมดีขึ้น หลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. นักเรียนมีทักษะทางสังคมดีขึ้น หลังการใช้สถานการณ์จำลอง
3. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และใช้สถานการณ์จำลอง มีทักษะทางสังคมแตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านไร่พัฒนา จังหวัดชัยภูมิ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2536 ที่มีคะแนนทักษะทางสังคมต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา จำนวน 44 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านไร่พัฒนา จังหวัดชัยภูมิ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2536 ที่มีคะแนนทักษะทางสังคม ต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา จำนวน 24 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายจากประชากรที่สมัครใจเข้าร่วมกลุ่ม และสุ่มอย่างง่ายอีกครั้ง เพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 12 คน
3. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 3.1 ตัวแปรอิสระ คือ วิธีการพัฒนาทักษะทางสังคม มี 2 วิธีคือ
 - 3.1.1 การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
 - 3.1.2 การใช้สถานการณ์จำลอง
 - 3.2 ตัวแปรตามคือ ทักษะทางสังคม ของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 6

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมในด้านต่าง ๆ ตามความหมายของทักษะทางสังคม โดยบุคคลในกลุ่มจะได้มีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน กิจกรรมที่จัดได้แก่ การเล่นเกม การแสดงบทบาทสมมติ การอภิปราย ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ จะช่วยให้สมาชิกได้รับประสบการณ์ในการฝึกทักษะทางสังคม โดยมีขั้นตอนในการเข้าร่วมกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1.1 ะยะมีส่วนร่วม เป็นระยะที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม มีส่วนร่วมในการกระทำ การแสดงความคิดเห็น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

1.2 ะยะวิเคราะห์ เป็นระยะที่ผู้เรียน จะร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ การเรียนรู้หลังจากลงมือทำกิจกรรม จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้กว้างขวาง สามารถประเมิน ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองดียิ่งขึ้น

1.3 ะยะสรุปและประยุกต์หลักการ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะรวบรวม แนวความคิดที่ค้นพบและแนวความคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น แล้วสรุปเป็น หลักการของตนเอง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในอนาคต โดยมีผู้วิจัยช่วยสรุปเพิ่มเติม

1.4 ะยะประเมิน โดยผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง และของกลุ่ม จากการอภิปราย ให้ข้อเสนอแนะและตีชมร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

วิธีนี้ใช้ในกลุ่มทดลองที่ 1

2. สถานการณ์จำลอง หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมให้ใกล้เคียงหรือเลียนแบบ สภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ในการเข้าสังคมของเด็กระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้ผู้รับการฝึก ได้เผชิญกับสภาพการณ์ด้วยตนเอง โดยการปฏิบัติ แสดง และออกความเห็น ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้ ผู้เข้ารับการฝึก สามารถเข้าใจ มีความรู้ลึกซึ้งต่อเหตุการณ์ได้ดี อีกทั้งยังلامารถเชื่อมโยง การเรียนรู้ ไปสู่การปฏิบัติจริงต่อไปได้ โดยมีขั้นตอนการใช้สถานการณ์จำลองตามลำดับดังนี้

2.1 ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยบอกวัตถุประสงค์ของการรับการฝึกในแต่ละครั้ง
ที่ต้องการให้นักเรียนทราบ และหาอาสาสมัครที่จะแสดงบทบาท

2.2 ขั้นดำเนินการ นักเรียนแสดงบทบาทไปตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้
ใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที

2.3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย เมื่อกิจกรรมสิ้นสุดลง ผู้วิจัยให้นักเรียน
วิเคราะห์และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่กระบวนการ และ
บรรยากาศของการแสดง

2.4 ขั้นสรุป นักเรียนช่วยกันสรุป และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
วิธีนี้ใช้กับกลุ่มทดลองที่ 2 ✓

3. ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการเข้าสังคมได้อย่าง
เหมาะสมกับวัยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งประกอบด้วยทักษะดังต่อไปนี้ คือ

3.1 การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ได้แก่ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของ

โรงเรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนในวันสำคัญต่าง ๆ

3.2 รู้จักแสดงออกทางด้านวาจาและท่าทางที่เหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ

ได้แก่ การทักทาย การต้อนรับ การใช้วาจาและท่าทางที่สุภาพ

3.3 รู้จักรับฟังซึ่งกันและกัน มีความสนใจ เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน

ยอมรับความคิดเห็นของส่วนรวม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องงานบทที่ 2 ผู้วิจัยขอเสนอหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

- 1.1 ความหมายของกลุ่ม
- 1.2 ความเป็นมาของการศึกษาเรื่องกลุ่ม
- 1.3 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม
- 1.4 จุดมุ่งหมายโดยทั่วไปของกิจกรรมกลุ่ม
- 1.5 ขนาดของกลุ่ม
- 1.6 คุณสมบัติของการเข้ากลุ่ม
- 1.7 กิจกรรมของกลุ่ม
- 1.8 ลำดับขั้นตอนของกระบวนการกลุ่ม

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์จำลอง

- 3.1 ความหมายของสถานการณ์จำลอง
- 3.2 จุดมุ่งหมายโดยทั่วไปของสถานการณ์จำลอง
- 3.3 ขั้นตอนในการสร้างสถานการณ์จำลอง
- 3.4 ขั้นตอนในการใช้สถานการณ์จำลอง
- 3.5 ประโยชน์ของสถานการณ์จำลอง

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์จำลอง

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

- 5.1 ความหมายของทักษะทางสังคม
- 5.2 ความสำคัญของทักษะทางสังคม
- 5.3 องค์ประกอบของทักษะทางสังคม
- 5.4 วิธีการในการฝึกทักษะทางสังคม
- 5.5 ขั้นตอนในการฝึกทักษะทางสังคม

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

ความหมายของกลุ่ม

บอนเนอร์ (Cartwright and Zander. 1968 : 46-47 ; citing Bonner n.d) กล่าวถึงความหมายของคำว่า "กลุ่ม" ว่า หมายถึงบุคคลจำนวนหนึ่ง ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กัน และมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดซึ่งกันและกัน และ กัลลี (Gully. 1963 : 62) กล่าวว่ากลุ่มมีความหมายลึกซึ้งกว่าการที่บุคคลมาอยู่ร่วมกัน แต่กลุ่มจะต้องประกอบด้วยลักษณะสามประการ คือ มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน และวัตถุประสงค์นั้นจะต้องสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคน ด้วย ผลของการทำงานเกิดจากความร่วมมือของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม และมีการสื่อสารทางวาจา (Verbal Communication) หรือมีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527 : 263) กล่าวถึงความหมายของกลุ่มว่า หมายถึงการที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป มาอยู่รวมกันเป็นสังคม โดยมีลักษณะสำคัญต่าง ๆ ร่วมกัน หรือมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้

- 1. มีการรับรู้ร่วมกันในสังคม
- 2. มีแรงจูงใจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน

3. มีเป้าหมายอย่างเดียวกัน หรือมีเป้าหมายร่วมกัน

4. มีค่านิยมและปทัสถานของกลุ่ม ที่จะควบคุมและกำหนดพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่ม

ให้เป็นระเบียบ

5. มีการเกี่ยวข้องปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

6. มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

7. มีการสื่อสารกันทั้งภาษาพูดและภาษาท่าทาง

สรุปได้ว่า กลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป มารวมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ และมีความสนใจร่วมกัน สมาชิกให้ความร่วมมือและรับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน ทั้งทางด้าน ความคิด การกระทำ คำพูดและท่าทาง

ความเป็นมาของการศึกษาเรื่องกลุ่ม

ทฤษฎีและวิธีการในการศึกษาพลังกลุ่มนั้น เกิดจากแนวความคิดของ เลวิน (Lewin) นักวิทยาศาสตร์และนักจิตวิทยาสังคมชาวเยอรมัน ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มคนในแง่ของ พฤติกรรมมนุษย์ ต่อมา ในปี ค.ศ. 1930 - 1934 เลวินและคนอื่น ๆ ได้ศึกษาทดลองเกี่ยวกับ กลุ่มในสังคม การเปลี่ยนแปลงบรรยากาศในกลุ่ม และความเป็นผู้นำในแบบต่าง ๆ และต่อมา เลวิน ก็ได้สร้างทฤษฎีขึ้นมาขึ้น และเริ่มใช้คำว่าพลังกลุ่ม (Group Dynamics) ทฤษฎีที่มี อิทธิพลต่อการสร้างหลักการของพลังกลุ่มก็คือ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) ของ ฟรอยด์ (Freud)

หน่วยงานแรกที่ทำงานเกี่ยวกับการพัฒนากลุ่ม คือ National Training Laboratory on Group Development ตั้งอยู่ที่ Bethel Maine ในปี ค.ศ. 1947 หน่วยงานนี้ ทำงาน เกี่ยวข้องกับการฝึกทักษะที่จำเป็น หรือเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจ เปลี่ยนแปลงทัศนคติ ตลอดจนการปฏิบัติของบุคคลแต่ละคน ในฐานะที่เป็นสมาชิกในกลุ่ม (คมเพชร จิตรสุกุล. 2530 : 9)

สำหรับปรัชญาในการทำงานกลุ่ม คมเพชร จิตรสุกุล (2530 : 9 - 10) กล่าวว่า

ความต้องการของมนุษย์ทั้งหลาย จะมีส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ถ้าหากมีใครก็ตามมีความต้องการอย่างรุนแรงที่จะอยู่โดดเดี่ยว โดยไม่เกี่ยวข้องกับใคร อาจแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นกำลังเริ่มมีการปรับตัวบกพร่อง เพราะมนุษย์มีแนวโน้มที่จะอยู่ร่วมกัน มีความต้องการจะทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคม แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการทำงานกลุ่มมีดังนี้คือ

1. บุคคลแต่ละคน จะมีความสามารถพิเศษในตนเอง ความสามารถดังกล่าวจะเป็นประโยชน์แก่การทำงานกลุ่ม
 2. ประสพการณ์ที่ได้รับจากกลุ่ม จะส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มได้พัฒนาความสามารถพิเศษขึ้นมา แล้วนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและกลุ่มได้
 3. บุคคลแต่ละคนจะมีอิทธิพลต่อกัน และในขณะเดียวกัน กลุ่มก็จะมีอิทธิพลต่อบุคคลแต่ละคนเช่นเดียวกัน
 4. กลุ่มจะช่วยส่งเสริมสมาชิกแต่ละคน ให้มีการพัฒนาทัศนคติทางด้านสังคมในทางที่ดี
- ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม

จากการที่กลุ่มได้รับความสนใจจากบุคคลในวงการต่าง ๆ เป็นอันมาก ดังที่ ทองเรือน อมรัชกุล (2521 : 4 - 5) กล่าวว่า ในปัจจุบัน ได้มีการนำเอา กลุ่ม ไปเป็นเครื่องมือในการทำงานในรูปแบบต่าง ๆ กันออกไป เช่น กลุ่มฝึกอบรม การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม เป็นต้น สำหรับในเรื่องของการแนะแนวและการบริการนั้น แทรกซ์เลอร์ และ นอร์ท (Traxler and North. 1987) เสนอให้มีการใช้คำว่า " กิจกรรมกลุ่ม " (Group Work) ขึ้น

คมเพชร จิตรสุกุล (2522 : 14) กล่าวว่าไว้ว่ากิจกรรมกลุ่ม หมายถึงการนำเอา ประสพการณ์ มาวางแผน แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการใน สมาชิกแต่ละคน และการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยส่วนรวม มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ ประสพการณ์ในกลุ่มจะทำให้เกิดการพัฒนาด้านตัวบุคคลทุกคน

นอกจากนี้ ประพนธ์ เดชชัย (2531 : 100 - 101) ยังได้กล่าวถึงกิจกรรมกลุ่มว่า เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการโดยกลุ่ม หากเป็นกลุ่ม กิจกรรมกลุ่มประเภทนี้จะช่วยฝึก

ประสบการณ์ต่าง ๆ ของสมาชิกให้พัฒนาขึ้น เช่น ช่วยให้สมาชิกมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
ฝึกทักษะทางสังคม ฝึกให้สมาชิกยอมรับมติของกลุ่มเพื่อพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยของสมาชิก

และ บาร์เดน (Barden. 1955 : 24) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มว่า
หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งกำหนดพฤติกรรมและทัศนคติของสมาชิกแต่ละคน และของกลุ่ม
โดยรวม องค์ประกอบเหล่านั้นประกอบด้วย ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความเป็นอันหนึ่งอัน
เดียวกันของสมาชิกในกลุ่ม และข้อผูกพันที่มีร่วมกัน

จากความหมายของคำว่ากลุ่มสัมพันธ์ ที่ศนา แหม่มณี และคนอื่น ๆ (2527 : 11)
กล่าวว่ากลุ่มสัมพันธ์ เป็นวิทยาการแขนงหนึ่ง ซึ่งพยายามศึกษาเรื่องเกี่ยวกับกลุ่มคน เพื่อให้ได้มา
ซึ่งความรู้ ที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของคน อันจะเป็น
ประโยชน์ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ และปรับปรุงการทำงานของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

และ โอห์ลเซน (Ohlsen. 1970) ได้สรุปความหมายของคำว่ากิจกรรมกลุ่มไว้

2 แบบ คือ

1. กิจกรรมกลุ่มที่ผู้นำเป็นผู้ให้ข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ แก่สมาชิก หรือเป็น
ผู้นำการอภิปราย เพื่อที่สมาชิกจะได้บรรลุถึงความมุ่งหมายของกลุ่ม โดยผู้นำจะเป็นผู้ให้ข้อมูลที่จำ
เป็นแก่สมาชิก ในการทำกิจกรรมกลุ่มแบบนี้ ผู้นำจะเป็นผู้ดำเนินการวางแผนให้แก่สมาชิก
2. กิจกรรมกลุ่มที่สมาชิกได้วางแผนร่วมกันจัดขึ้นเอง เช่น กลุ่มอภิปรายใน
เรื่องต่าง ๆ ที่สมาชิกสนใจ หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น

จากความหมายที่กล่าวมาทั้งหมด พอสรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม (Group Work) หมายถึง
ประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งได้จากการที่สมาชิกได้มีปฏิสัมพันธ์ มีการร่วมมือกันในการแก้ปัญหาหรือ
กระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดร่วมกัน และสมาชิกแต่ละคนจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยวิเคราะห์จาก
พฤติกรรมของสมาชิกเองและผู้เข้าร่วมกลุ่มซึ่งเกิดขึ้นในขณะนั้น เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ในด้าน
ทักษะทางสังคม ด้านการยอมรับตนเองอย่างเหมาะสม มีความสามารถในการฟัง การควบคุมการ
แสดงออกของอารมณ์ การแสดงความรู้สึก แสดงความคิดเห็นและการเปิดเผยตนเอง

จุดมุ่งหมายโดยทั่วไปของกิจกรรมกลุ่ม

บัทตัน (Button. 1974 : 1 - 2) กล่าวว่า การเป็นมนุษย์ ย่อมต้องสื่อสารและมีความสัมพันธ์กับคนอื่น ซึ่งหมายถึง เราต้องอยู่ในสังคม เพราะเราไม่สามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวเพียงลำพังได้ เราต้องดูปฏิกริยาจากบุคคลอื่น ๆ ที่อยู่ร่วมกันด้วย เหตุนี้ เราจึงต้องมีพัฒนาการและความเจริญงอกงามขึ้น กิจกรรมกลุ่ม เป็นสิ่งที่จัดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยส่งเสริมให้มนุษย์ให้เติบโตและพัฒนา โดยเฉพาะทักษะด้านสังคม และด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ดังนั้น การจัดกิจกรรมกลุ่มจึงเป็นการสร้างโอกาสให้มนุษย์ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การสวมบทบาท ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจะพยายามช่วยกลุ่ม และช่วยสมาชิกแต่ละคนเพื่อทำงานไปสู่จุดมุ่งหมาย

และเบนเนท์ (Bennett. 1963 : 5 - 9) ได้สรุปจุดมุ่งหมายโดยทั่วไปของกิจกรรมกลุ่มในการแนะแนวไว้ดังนี้

1. เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้ทางด้านการศึกษา อาชีพ สังคม และส่วนตัว จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น
2. กิจกรรมกลุ่ม ก่อให้เกิดผลทางการบำบัดรักษา จากการที่ได้มีโอกาสปลดปล่อยความตึงเครียดทางอารมณ์ ได้มีความเข้าใจและได้ข้อคิดในปัญหาต่าง ๆ ของบุคคลมากขึ้น ทั้งศึกษาปัญหาของคนเราที่คล้ายคลึงกัน ในบรรยากาศที่อ่อนโยน ผ่อนตาม และนำมาแก้ไขปรับปรุงบุคลิกภาพ และวิถีทางชีวิตของเรา กลุ่มเปิดโอกาสให้เราได้วินิจฉัยตนเองและผู้อื่น
3. ช่วยให้ผู้บุคคลถึงจุดมุ่งหมายของการแนะแนวอย่างประหยัด และมีประสิทธิภาพมากกว่าวิธีการเป็นรายบุคคล
4. ช่วยให้การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะกลุ่มช่วยให้เข้าใจภูมิหลังและลักษณะทั่วไปของปัญหาต่าง ๆ

ส่วน แทรกซ์เลอร์ และ นอร์ท (Traxler and North. 1987 : 320) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. เพื่อให้การศึกษอบรมแก่บุคคลที่ยังไม่คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากประสบการณ์ที่พึงได้รับ ได้แก่ การจัดกิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการศึกษาเล่าเรียน
3. เพื่อเป็นรากฐานในการนำไปสู่การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล
4. เพื่อการปรับตัว การบำบัดรักษา ความเจริญงอกงามของบุคคลและของกลุ่ม

วินิจ เกตุชา และคมเพชร จิตรสุกุล (2522 : 170 - 172) กล่าวว่า

กิจกรรมกลุ่มมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาบุคคล โดยอาศัยผู้จัดกิจกรรมกลุ่มที่มีความสามารถ ตลอดจนรู้กระบวนการของการจัดกิจกรรมกลุ่มเป็นอย่างดี สาเหตุที่เราใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาบุคคลนั้นก็เพราะ การเรียนรู้โดยการทำกิจกรรมต่าง ๆ บุคคลจะได้รับประสบการณ์ตรง นอกจากจะได้ปฏิบัติแล้วยังเกิดความรู้สึกต่าง ๆ ขึ้นด้วย ผลจากการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม จะทำให้บุคคลซาบซึ้งประทับใจมากกว่าการที่จะสอนบุคคลให้มีการพัฒนาตนเองโดยใช้เวลาเพียงอย่างเดียว

และคมเพชร จิตรสุกุล (2530 : 137 - 140) ยังกล่าวอีกว่า จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม อาจแบ่งได้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้เกิดความเข้าใจตนเอง การอยู่ร่วมกับสมาชิกอื่นในกลุ่มจะมีส่วนช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ของตนเองได้ดีขึ้น เช่น รู้ความสามารถบางประการของตน รู้จักข้อบกพร่องบางอย่าง ทั้งนี้เพราะ กลุ่มจะมีปฏิริยาให้เห็นข้อเท็จจริงได้
2. เพื่อใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อให้เกิดความเข้าใจบุคคลอื่น เมื่อสมาชิกในกลุ่มได้ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน ก็ย่อมจะทำให้รู้จักกันและกันดีขึ้น
3. เพื่อจะสามารถทำงานร่วมกันได้ดียิ่งขึ้น เกิดประสิทธิภาพการทำงาน การจัดกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านใดแก่สมาชิก ขึ้นอยู่กับ จุดมุ่งหมายว่าต้องการจะให้เกิดการเรียนรู้ในด้านใด ก็จัดให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายนั้น

ประนอม เดชชัย (2521 : 101 - 102) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้คือ

1. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ คือความเข้าใจตนเองและเข้าใจบุคคลอื่นในกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้บุคคลปรับตัวเองเข้ากับบุคคลในกลุ่มได้ จะเป็นแนวทางให้เกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ และคิดที่จะช่วยเหลือกันและกัน

2. จากประสบการณ์ที่จัดกิจกรรมกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการทำงาน หรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน และเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเองในกระบวนการนั้น ๆ

3. ขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ผู้เรียนจะได้รับการฝึกความรู้สึกด้านคุณธรรม ฝึกความอดทน ฝึกการยอมรับฟังความคิดเห็นของส่วนรวม สิ่งเหล่านี้จะช่วยพัฒนาตัวบุคคลและเป็นประโยชน์ต่อสังคม

นอกจากนี้ ทิศนา เทียนเสมอ ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ไว้ว่า ช่วยให้การทำงานเป็นกลุ่มราบรื่น ได้ผลดี เพราะทักษะซึ่งใช้ในกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ สามารถพัฒนาด้านมนุษยสัมพันธ์และการรับรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ ช่วยฝึกทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ช่วยฝึกทักษะในการใช้วิจารณญาณเกี่ยวกับการตัดสินใจ การแก้ปัญหาต่าง ๆ ช่วยฝึกทักษะในการช่วยเหลือผู้อื่น ฝึกทักษะในการวิจารณ์วิเคราะห์คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมต่าง ๆ ทำให้ตัดสินใจได้ว่าสิ่งใดดีไม่ดี ควรไม่ควร และช่วยฝึกทักษะในการพัฒนาตนเอง เมื่อรู้จักตนเองดี รู้จุดเด่น จุดด้อย ยอมรับข้อบกพร่องของตนเอง จะช่วยทำให้สามารถพัฒนาตนเองได้ดียิ่งขึ้น

จากจุดมุ่งหมายดังกล่าว สรุปได้ว่ากิจกรรมกลุ่มมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บุคคลเข้าใจตนเองและผู้อื่น อันทำให้บุคคลแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ทำให้สังคมมีความสุข

ขนาดของกลุ่ม

เกี่ยวกับเรื่องขนาดของกลุ่ม ออตตาเวย์ (Ottaway, 1976 : 7) กล่าวว่า กลุ่มควรมีขนาดเล็ก เพราะจะช่วยทำให้สมาชิกมีการแสดงออกอย่างอิสระโดยทั่วถึงกัน โดยสมาชิกไม่รู้สึกว่าเสียงดังมากนักทุกคนในกลุ่มก็จะได้ยินอย่างทั่วถึง กลุ่มควรมีขนาดอย่างมากที่สุด 12 คน หรือถ้า

มากกว่านั้นก็ไม่ควรเกิน 15 คน ซึ่งก็สอดคล้องกับ คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2522 : 23) และ มิลเลอร์ (Deighton. 1971 : 225 ; citing Trump and Miller. n.d) และ เยวพา เดชะคุปต์ (2517 : 34) ก็ได้กล่าวว่าขนาดของกลุ่มควรมีขนาด 5-15 คน ถ้ากลุ่มมีจำนวนสมาชิก 30 คนขึ้นไป จะจัดเป็นกลุ่มใหญ่ แม้ว่ากลุ่มจะมีสมาชิกถึง 30 คน ก็อาจแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้ จำนวนสมาชิกอาจไม่ได้เป็นปัญหาสำคัญ แต่องค์ประกอบอื่นซึ่งได้แก่ความสัมพันธ์ของสมาชิกและความร่วมมือในการทำงานของสมาชิก จะมีความสำคัญต่อการทำงานของกลุ่มมากกว่า (Shaw. 1971 : 4) แต่อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่นักจิตวิทยานิยมศึกษากลุ่มขนาดเล็กที่มีสมาชิก 5-9 คน เพราะจะดูการเปลี่ยนแปลงและขบวนการของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกได้ง่ายกว่าศึกษาจากกลุ่มใหญ่ นอกจากนี้ จำเียร ช่างโชติ และคนอื่น ๆ (2521 : 38) ก็ยังกล่าวว่า กลุ่มเล็กยังจัดได้ว่ามีขนาดพอเหมาะที่จะดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะจะทำให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างเต็มที่ แต่ถ้ามีจำนวนมากเกินไป สมาชิกทุกคนไม่มีโอกาสได้แสดงความต้องการได้เป็นรายบุคคล ก็จะทำให้บรรยากาศน่าเบื่อหน่าย สมาชิกจะเกิดความไม่สนใจและอาจจะออกจากกลุ่มไปในที่สุด ซึ่งก็สอดคล้องกับ เดตัน (Deighton. 1971 : 225) ที่กล่าวว่า การที่กลุ่มมีขนาดใหญ่เกินไป จะทำให้โอกาสที่สมาชิกจะมีส่วนร่วมลดน้อยลงมีมากขึ้นอาจมีผลให้กลุ่มแตกแยกกันง่ายขึ้นด้วย

ทรมและมิลเลอร์ (Deighton. 1971 : 225 ; citing Trump and Miller. n.d.) กล่าวว่า สมาชิกของกลุ่มควรมีประมาณ 12-15 คน กลุ่มไม่ควรเล็กกว่านี้ เพราะจะทำให้สิ้นเปลือง แต่ถ้ามีขนาดใหญ่ไปกว่านี้ก็ไม่ได้เหมาะ เพราะสมาชิกจะขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง ซึ่งก็สอดคล้องกับความเห็นของ โดสัน และแฮร์ (Deighton. 1971 : 225 ; citing Watson and Hare. n.d.) ที่ว่า กลุ่มควรมีขนาดไม่ใหญ่มากและควรมีจำนวน 5 คน เป็นอย่างน้อย แต่บางทีก็อาจกำหนดให้มีจำนวน 12-15 คน ก็ได้ เพื่อเหตุผลทางเศรษฐกิจเพราะจะทำให้สิ้นเปลืองน้อยลง แต่ก็ควรมีการแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม เพื่อให้มีขนาดเหมาะสม

คุณสมบัติของการเข้ากลุ่ม

✕ กิจกรรมกลุ่มมีส่วนช่วยในการพัฒนาด้านต่าง ๆ จึงเป็นการช่วยให้บุคคลได้พัฒนาตนเอง นับตั้งแต่การเรียนรู้ที่จะรู้จักตนเองอย่างเหมาะสม เข้าใจตนเอง และการที่บุคคลได้ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันก็ย่อมจะช่วยพัฒนาทักษะในการฟัง เป็นการฝึกให้เป็นผู้ฟังที่ดี รู้จักกล้าแสดงออก กล้าออกความคิดเห็น รู้จักควบคุมการแสดงออกของอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม กล้าที่จะเปิดเผยตนเองต่อบุคคลอื่น อันเป็นองค์ประกอบห้าประการ ที่สำคัญที่จะช่วยให้การสื่อสารระหว่างบุคคลมีประสิทธิภาพดี (Chartier. 1974 : 125) ซึ่งก็สอดคล้องกับ โรเจอร์ (Rogers. 1970 : 121-122) ที่ได้กล่าวถึงผลการศึกษาของ กิบป์ (Gibb) ที่พบว่ากิจกรรมกลุ่มจะทำให้ผลส่งเสริมสร้างสรรค์ทางด้านจิตวิทยามาก กล่าวคือจะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการรับรู้ทางด้านความรู้สึก มีการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ตลอดจนเปิดเผยความรู้สึก มีความจริงใจเป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติ มีการเปลี่ยนแปลงทางความสามารถในการควบคุมความรู้สึกต่าง ๆ ของตนเอง มีการแสดงความประพจน์ที่ตรงกับความรู้สึกของตน มีแนวทางในการสร้างแรงจูงใจ หมายถึงการเข้าใจในเรื่องราวการเข้าใจตนเอง การรู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น หมายความว่าบุคคลจะยอมรับตนเอง พัฒนาการเรื่องการมองเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง มีความมั่นคงยิ่งขึ้นในด้านทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น ได้แก่ การใช้อำนาจลดน้อยลง มีการยอมรับผู้อื่นมากขึ้น ลดการสั่งสอน การควบคุมผู้อื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น มีความรู้สึกพึ่งพาซึ่งกันและกัน เชื่อในความสามารถของบุคคล มีการแก้ปัญหาโดยการทำงานเป็นกลุ่มพร้อมกับ เป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม

บัทตัน (Button. 1974 : 1-2) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นสิ่งที่จัดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยส่งเสริมมนุษย์ให้เติบโตและพัฒนาขึ้น โดยเฉพาะทักษะด้านสังคม และด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การจัดกิจกรรมกลุ่มจึงเป็นการสร้างโอกาส ให้มนุษย์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อสมาชิกกลุ่มจะพยายามช่วยกลุ่ม และช่วยบุคคลแต่ละคนทำงานไปสู่จุดมุ่งหมาย ด้วยเหตุนี้ การเรียนรู้โดยวิธีการกลุ่ม จึงช่วยฝึกทักษะที่จำเป็นหลาย ๆ ด้าน และด้านหนึ่งที่สำคัญและจำเป็นก็คือ

ทักษะทางสังคม (Social Skill) เป็นทักษะที่ช่วยให้อยู่ร่วมกันและทำงานกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น เช่น ทักษะการเป็นผู้ให้และผู้รับ การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม การควบคุมตนเอง การยอมรับความสามารถของตนเองและผู้อื่น ฯลฯ และ คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2530 : 15-17) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มมีคุณค่าในด้านความเจริญงอกงาม เพิ่มความมั่นใจในตนเอง มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเองดีขึ้น เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า คุณค่าของกิจกรรมกลุ่มมีหลายด้าน เช่น มีคุณค่าในด้านการพัฒนาเพราะสามารถสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ได้ มีคุณค่าในการสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม เพราะเมื่อบุคคลเข้าร่วมกิจกรรม เขาจะได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติตนในสังคม และในขณะที่เขาจะเรียนรู้เรื่องการควบคุมการแสดงออกทางด้านอารมณ์ด้วยทั้งนี้เพราะเขาจะได้รับประสบการณ์จากสมาชิกแต่ละคน มีคุณค่าในการพัฒนาการด้านทัศนคติ ความสนใจ ความสามารถและปกติวิสัยทางสังคม ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม บุคคลจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่น มีความเคารพบุคคลอื่น จึงจะทำให้อยู่ร่วมกับกลุ่มได้ นอกจากนี้แล้วยังช่วยให้บุคคลที่มาจากครอบครัวต่างกันได้เรียนรู้เรื่องของสังคม สามารถแสดงพฤติกรรมให้เหมาะสม นั้นหมายความว่ามีความเข้าใจในเรื่องปกติวิสัยของสังคม (Social Norms) ดีขึ้น

วิไลวรรณ สันภาวะโกลม (2522 : 20) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยกิจกรรมกลุ่มช่วยฝึกทักษะที่จำเป็นในหลาย ๆ ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ทักษะทางสังคม (Social Skill) เป็นทักษะที่ช่วยให้อยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น เช่น ทักษะการเป็นผู้ให้ ผู้รับ และรู้จักสิทธิของตนเองและผู้อื่น เป็นต้น
2. ทักษะในการศึกษาค้นคว้า (Study Skill) เป็นทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ ทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูล การพูด การฟัง การอ่าน และการรายงาน
3. ทักษะทางปัญญา (Intellectual Skill) ได้แก่ ทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การวิพากษ์วิจารณ์ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีเหตุผล

4. ทักษะในการทำงานกลุ่ม (Group Work Skill) เป็นทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น ทักษะในการวางแผนงาน การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

กิจกรรมของกลุ่ม

ในการกำหนดกิจกรรมในการจัดกลุ่มสัมพันธ์ มีการนำเทคนิควิธีการต่าง ๆ มากมายมาใช้ ศิสนา แชมมณี (2522 : 202-204) ได้เสนอรูปแบบในการจัดกิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอน ด้วยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรไว้หลายวิธีดังนี้คือ

1. เกม (Games) คือการสร้างกิจกรรมให้ผู้เรียนลงเล่นด้วยตนเองภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาตามที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจ ทำอย่างใดอย่างหนึ่ง วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนด้วย

2. บทบาทสมมติ (Role - Playing) วิธีการนี้มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติ มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น แล้วให้ผู้เรียนเข้าสวมบทบาทนั้น แสดงออกตามธรรมชาติโดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ และให้ผู้แสดงรู้สึกถึงความนึกคิดของตนเองเป็นหลัก วิธีการนี้จึงมีส่วนช่วยให้ผู้เรียน ได้มีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ความรู้สึกและพฤติกรรมของตน อย่างลึกซึ้ง และยังช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าสนใจและน่าติดตามอีกด้วย

3. สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือการจำลองสถานการณ์จริง หรือสร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความจริง แล้วให้ผู้เรียนลงไปอยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ และมีปฏิริยาโต้ตอบกัน วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนอาจจะไม่กล้าแสดง เพราะอาจจะเป็นการเสี่ยงต่อผลที่จะได้รับ

4. กรณีตัวอย่าง (Case) เป็นวิธีการอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งใช้กรณีหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง นำมาดัดแปลงและให้เป็นตัวอย่างในการให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายกัน เพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกฝน หากทางแก้ไขปัญหานั้น การอภิปรายจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งนำเอากรณีต่าง ๆ ซึ่งคล้ายกับชีวิตจริงมาใช้ จะช่วยให้การ

เรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริงซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียน

5. ตัวละคร (Acting or Dramatization) คือวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนได้ทดลองแสดงบทบาทตามที่เรียนหรือกำหนดไว้ให้ โดยผู้แสดงจะต้องพยายามแสดงให้สมตามที่กำหนดไว้ โดยไม่นำเอาบุคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง อันจะมีส่วนทำให้เกิดผลเสียต่อการแสดงบทบาทนั้น ๆ วิธีการนี้เป็นวิธีที่ช่วยทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ในกรณีจะเข้าใจในความรู้สึก เหตุผล และพฤติกรรมของผู้อื่น ซึ่งความเข้าใจนี้มีส่วนเสริมสร้างความเห็นอกเห็นใจ และการที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงละครร่วมกันจะช่วยฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบในการเรียนร่วมกัน และได้ฝึกการทำงานร่วมกันด้วย

6. กลุ่มย่อย (Small Group) คือแบ่งกลุ่มแยกเป็นกลุ่มขนาดเล็กลง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออก

เกี่ยวกับเรื่องเทคนิควิธีการ และสื่อต่าง ๆ ที่มาใช้ในกลุ่มนั้น ได้มีการนำเสนอ มาใช้ใน กลุ่มแบบต่าง ๆ เนื่องจากเป็นสื่อที่มีคุณภาพสูงในการสอน (Wittich and Schuller, 1962 : 331-332) และสไลด์ช่วยสร้างความสนใจ สามารถรวบรวมจุดสนใจได้ดี (Hass and Packer, 1964 : 47) ชไนเดอร์ และ แบรด (Schneider and Baird, 1980 : 88-91) ได้เสนอวิธีการนำเสนอเทป หนังสือนิทาน ภาพยนตร์ หุ่นเชิดมือ การวาดภาพ การสะท้อนบทบาท (Role rehearsal) มาใช้ในการให้คำปรึกษาแก่กลุ่มเด็กชั้นประถมศึกษาที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง เพราะถือว่าเทคนิควิธีการเหล่านี้ มีคุณค่า ช่วยสร้างความเข้าใจ ความคิดรวบยอดที่เป็นรูปธรรมขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีนวัตกรรมความคิดใหม่ ๆ เช่น กลุ่มวงกลม (The Circle Group Approach) โดยพัฒนากระบวนการให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ทุกคนในกลุ่มด้วยความจริงใจ โดยใช้ในการเรียนการให้ข้อมูลย้อนกลับไปทางซ้ายมือ จนกระทั่งครบวงกลม รูปแบบของกลุ่มจะจัดให้สมาชิก อยู่ใกล้ชิดกัน เป็นวงกลม อาจจะจับปลายขาติดกัน หรือนั่งล้อมวงโดยหัวเข้าด้วยกัน มีการนาระบออยู่ร่วมกันด้วยความรัก (Living Love System) มาใช้เพื่อพัฒนาความงอกงามส่วนบุคคล (Goodwin, 1983 : 93-100)

ต่อมามีการพัฒนาสื่อใหม่ ๆ คือ การนำไมโครคอมพิวเตอร์ มาใช้ในแง่ของเครื่องช่วยการเรียนรู้ในกลุ่ม ช่วยในการศึกษาตัวแปรต่าง ๆ ในเรื่องกลุ่มสัมพันธ์ ที่ต้องการทำนายพฤติกรรมในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Webb. 1984 : 1087) และมีการวิจัยโดยนันทาพยนตร์ มาใช้เป็นชั้นนำเสนอ ก่อนที่จะให้ประสบการณ์การอบรมเป็นกลุ่ม

การให้ประสบการณ์ทางกายมาใช้เป็นแบบแผนของกลุ่ม ก็เป็นการพัฒนาอีกวิธีการหนึ่งเช่น การนวด โดยเฉพาะนวดหน้า หรือแขนขา เพื่อช่วยในการผ่อนคลาย สร้างเสริมพลังงาน หรือใช้โดยตรงในการฝึกที่เกิดการบาดเจ็บ การเดินรำ และการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ก็ใช้เป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดการแสดงออก เป็นสัญลักษณ์ของการระบายอารมณ์ ซึ่งสามารถแสดงออกได้อย่างสร้างสรรค์ และสื่อท้องถิ่น ก็เป็นสิ่งที่นำมาใช้ในกิจกรรมกลุ่มด้วย เช่น ศิลปะ ดนตรี บทกวี งานเขียนในเชิงสร้างสรรค์ และการบำบัดด้วยหนังสือ เป็นสิ่งที่นำมาใช้เป็นการแสดงออกทางอารมณ์ เป็นจุดสำคัญสำหรับหัวข้อที่จะนำมาอภิปรายในกลุ่ม เป็นสิ่งเร้าที่จะช่วยผ่อนคลายประสบการณ์กลุ่มในช่วงเริ่มแรกได้

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าการพัฒนาเทคนิค สื่อ วิทยาการ ความก้าวหน้าทางจิตวิทยา และกิจกรรมแปลกใหม่เข้ามาใช้ในกิจกรรมกลุ่มมากขึ้น อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมกลุ่มให้สามารถกำหนดโครงสร้างกิจกรรม ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกกิจกรรมกลุ่มได้

ลำดับขั้นตอนของกระบวนการกลุ่ม

ขั้นตอนในการเรียนรู้ของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เยาวพา เดชะคุปต์ (2517 : 163-166) ได้แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

1. ระยะการมีส่วนร่วม เป็นระยะที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม หรือคิดค้นแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลการเรียนรู้จะเกิดจากตัวผู้เรียนโดยตรง การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการทำกิจกรรมจะทำให้มีการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้านคือ

1.1 การมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย ได้แก่ การที่ผู้เรียนลงมือกระทำกิจกรรม เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความ

คิดเห็น หรือการค้นคว้าสืบสวนสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องอาศัยการแสดงออกทางกาย วาจา ในการสื่อความหมายกับผู้อื่น เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

1.2 การมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจ คือ ความรู้สึก และอารมณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งที่กระทำนั้น ความรู้สึกที่เกิดขึ้นนี้จะนำไปสู่การรับรู้ แนวคิด และการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหา เป็นอย่างดี และช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาได้นานอีกด้วย

1.3 การมีส่วนร่วมทางด้านปัญญาหรือสมอง คือ การที่ผู้เรียนเกิดการเห็นจริง หรือประจักษ์แจ้ง มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ และการสร้างแนวความคิดจากสิ่งที่ได้รับรู้นั้น ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาความคิดและเหตุผล ในการพิจารณาไตร่ตรองในการทำงาน การตัดสินใจ การวิเคราะห์ และสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

1.4 การมีส่วนร่วมทางสังคม คือ การมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น จะทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความเชื่อ ฯลฯ ซึ่งจะช่วยทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างกว้างขวาง และเกิดผลดีอีกด้วย

2. ระยะวิเคราะห์ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ทันที หลังจากที่ได้ลงมือทำกิจกรรม จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้กว้างขวาง สามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม วิธีการเรียน ผลการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองดียิ่งขึ้น

3. ระยะสรุปและประยุกต์หลักการ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะรวบรวมแนวความคิดที่ค้นพบ แนวความคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น แล้วสรุปเป็นหลักการของตนเอง นำไปประยุกต์ใช้ในอนาคต หรือประยุกต์ให้เข้ากับตนเองได้ การประยุกต์นั้นจะทำได้ 2 ลักษณะคือ

3.1 การประยุกต์เพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพ หรือการพัฒนาตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่น ตลอดจนเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

3.2 การประยุกต์เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในอนาคต และเพื่อใช้ในการปรับปรุง แก้ไขให้ดีขึ้นกว่าเดิม ตลอดจนช่วยให้มีการคิดค้น และประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้น

4. ระยะประเมิน โดยผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง และของกลุ่ม

จากอภิปราย ให้ข้อเสนอแนะและติชม ร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

เจลิม วราวิทย์ และ สมคิด แก้วสนธิ (ประนอม เดชชัย. 2531 : 103 ; อ้างอิงมาจาก เจลิม วราวิทย์ และ สมคิด แก้วสนธิ. 2520) ได้กล่าวถึงการดำเนินงานของกลุ่มว่า ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มในลักษณะใด จะมีกระบวนการดำเนินงานเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นรวมกลุ่ม (Forming Stage) เป็นขั้นแรกที่สมาชิกของกลุ่มมารวมกัน ถ้ายังไม่รู้จักกันดีพอ ทุกคนจะสงวนท่าที ไม่ค่อยแสดงออกในระยะนี้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้นำกลุ่มที่ต้องประสานงานให้สมาชิกในกลุ่มรู้จักและคุ้นเคยกันก่อน เช่น อาจมีการแนะนำตัว เป็นต้น

2. ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายของกลุ่ม (Norming Stage) เมื่อสมาชิกภายในกลุ่มรู้จักกันแล้ว กลุ่มจะเริ่มคิดถึงเป้าหมายของกลุ่ม และภารกิจของกลุ่มที่จะต้องรับผิดชอบ ในขั้นนี้ ผู้นำกลุ่มจะมีบทบาทร่วมกับผู้เรียน ในการกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่สมาชิกของกลุ่มจะต้องทำงานร่วมกัน

3. ขั้นระดมความคิด (Storming Stage) เป็นขั้นที่บรรยากาศของการทำงานเริ่มจริงจังมากขึ้น สมาชิกภายในกลุ่มพยายามกำหนดร่างกฎเกณฑ์ และระเบียบของกลุ่ม ในขั้นนี้ ผู้นำอาจมีบทบาท 2 ประการคือ ปลอบใจให้ผู้เรียนดำเนินการไปโดยลำพัง หรือเข้าร่วมในฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม

4. ขั้นกระชับความสัมพันธ์ (Reforming Stage) เป็นขั้นที่กลุ่มรู้จักคุ้นเคยและเข้าใจบทบาทของตนเป็นอย่างดี จึงทำให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปด้วยดี

5. ขั้นสลายตัว (Disbanding Stage) เป็นขั้นสุดท้าย เมื่อสมาชิกของกลุ่มได้ร่วมมือการดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายจนบรรลุเป้าหมายแล้ว ภารกิจของกลุ่มเริ่มลดลงไปด้วย ทำให้กลุ่มเริ่มสลายตัว ในขั้นนี้ผู้นำจะมีบทบาทในการทบทวนการดำเนินงานของกลุ่มที่ผ่านมา เพื่อทำการสรุปผล และเสนอแนะแนวทางในการนำผลไปใช้ หรือนำไปศึกษาค้นคว้าต่อ

วีณา วโรตมะวิทย์ (2530 : 252-253) กล่าวถึงลำดับขั้นของการเรียนการสอนโดยวิธีการกลุ่มสัมพันธ์ไว้ดังนี้

1. ขั้นลงมือปฏิบัติ (Participation) เป็นขั้นที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
2. ขั้นค้นพบ (Discovery) เมื่อนักเรียนได้มีส่วนร่วม โดยมีการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองแล้ว เขาจะเกิดความรู้สึกและเกิดความเข้าใจตนเอง อันจะเป็นการไปสู่การค้นพบสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง
3. ขั้นวิเคราะห์ (Evaluation) เป็นขั้นที่สำคัญที่สุด คือ เป็นการให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ถึงสิ่งที่ได้กระทำลงไป โดยครูจะตั้งคำถามว่า อะไร ทำไป และอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรวบรวมสิ่งต่าง ๆ ทั้งด้านความรู้ และการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ ให้รวมกันเป็นจุดเดียว
4. ขั้นนำไปใช้ หรือประยุกต์ใช้กับตนเอง และผู้อื่น (Application) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ก้าวหน้าไปอีกขั้นหนึ่ง คือ สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้กับตนเอง และผู้อื่นได้

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ลำดับขั้นตอนของกระบวนการกลุ่มมีดังต่อไปนี้คือ

1. ระยะมีส่วนร่วม เป็นระยะที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม มีส่วนร่วมในการกระทำ การแสดงความคิดเห็น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน
2. ระยะวิเคราะห์ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะร่วมกันวิเคราะห์ประสิทธิภาพการเรียนรู้ หลังจากลงมือทำกิจกรรม จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้กว้างขวาง สามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองดียิ่งขึ้น
3. ระยะสรุปและประยุกต์หลักการ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะรวบรวมแนวความคิดที่ค้นพบ และแนวความคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น แล้วสรุปเป็นหลักการของตนเอง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในอนาคต โดยมีผู้วิจัยช่วยสรุปเพิ่มเติม
4. ระยะประเมิน ผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่ม จากการอภิปราย ให้ข้อเสนอแนะและตีชมร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

งานวิจัยในประเทศ

เยาวพา เดชะคุปต์ (2517 : 128) ได้ทำการวิจัยเรื่องทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา โดยได้สร้างบทเรียนไปทดลองสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 ผลปรากฏว่าทฤษฎีกระบวนการกลุ่มนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนที่มีอายุ และความสามารถแตกต่างกันได้จริง และพบว่าการเรียนการสอนทฤษฎีนี้ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ได้รับการฝึกทักษะ และเป็นการปลูกฝัง ทักษะคติ และค่านิยม ตลอดจนส่งเสริมด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนและผู้สอน จากผลการทดลองดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน และส่งเสริมให้ผู้เรียนให้มีทักษะในด้านต่าง ๆ ได้

นอกจากนี้ยังมีการทำการวิจัยกันอย่างแพร่หลายในสถาบันการศึกษาและหน่วยราชการอื่น ๆ เช่น การวิจัยเรื่องการฝึกกลุ่มสัมพันธ์ และการรับรู้สำหรับครู จากสถาบันฝึกหัดครูระดับประถมศึกษา ในปี พ.ศ. 2517 ของทีศนา แชมมณี ผลการวิจัยพบว่า ตัวอย่างประชากรมีการพัฒนาที่เด่นชัดในด้านการเปิดเผยตนเอง ยอมรับตนเอง และยอมรับวิจารณ์ตนเอง รับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับตนเองมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2520 ทีศนา แชมมณี ได้จัดโครงการฝึกอบรมกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับผู้นำชุมชน อันประกอบด้วย ตำรวจตระเวนชายแดน ผู้นำชุมชนในท้องถิ่น และผู้บริหารจากส่วนราชการต่าง ๆ ประธานลูกเสือชาวบ้านรุ่นต่าง ๆ และบุคคลอื่น ๆ เช่น พ่อค้า นักธุรกิจ แพทย์ ครู พ่อบ้าน แม่บ้าน เป็นต้น ผลจากการอบรมครั้งนี้พบว่า จากการเปรียบเทียบคะแนนจากแบบวัดทักษะ และทัศนคติส่วนบุคคลระหว่างก่อนและหลังอบรม มีคะแนนพัฒนาการทางทักษะ และทัศนคติส่วนบุคคลหลังการอบรมสูงขึ้นกว่าก่อนอบรม

จากการศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่มกับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้คือ รัตนา รัตนประสพโชค (2524 : 41-42) ได้ศึกษาการพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคลด้วย

กิจกรรมกลุ่ม โดยศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเบญจมราชูทิศจังหวัดราชบุรี แบ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน โดยใช้โปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย การฝึกกิจกรรมต่าง ๆ 10 ครั้ง กับกลุ่มทดลอง ผลการทดลองปรากฏว่า กิจกรรมกลุ่มมีผลต่อการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียน และการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนที่ฝึกกิจกรรมกลุ่มก่อนและหลังการฝึก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มัทนา อังตระกูล (2524 : 45) ได้ทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามโนภาพแห่งตน กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองเรือวิทยา จังหวัดขอนแก่น โดยแบ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 12 คน เปรียบเทียบกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ 8 กิจกรรม กับกลุ่มควบคุม ซึ่งเรียนรู้จากการสอนปกติ ผลของการทดลองปรากฏว่า กิจกรรมกลุ่มมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตนของนักเรียน โดยคะแนนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลักขณา ธรรมไพโรจน์ (2524 : 85) ได้ทำการทดลองใช้วิธีการกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อปรับพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก โดยศึกษากับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 และปีที่ 5 จำนวน 40 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน โดยให้กลุ่มทดลองได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มเป็นเวลา 30 ชั่วโมง ผลปรากฏว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกสูงขึ้น

เมตตา จินดารักษ์ (2525 : 41) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 28 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 14 คน กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่มทั้งหมด 12 ครั้ง ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับข้อเสนอแนะ ผลการทดลองปรากฏว่า ความสามารถในการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียนในกลุ่มทดลอง ก่อนการฝึกและหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่มแล้ว นักเรียนมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคม สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมกลุ่ม มีความสามารถในการปรับตัว

สูงกว่านักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ นิตยา เชียงทอง (2526 : 42) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการยอมรับตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพมงคลรังษี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่ากิจกรรมกลุ่มทำให้นักเรียนมีการยอมรับตนเองสูงขึ้น

ลาวัญย์ มหาทุมะรัตน์ (2529 : 52) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนานุขยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีศักดิ์สุวรรณวิทยา จังหวัดสิงห์บุรี โดยกลุ่มทดลองได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่ม ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการให้ข้อเสนอแนะ พบว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่ม มีการพัฒนานุขยสัมพันธ์สูงขึ้นกว่าเดิม และสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในปีเดียวกัน กรองแก้ว สาธุสนธิ์ (2529 : 44-46) ก็ได้ทำการศึกษาถึงผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความเสียสละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน มวกเหล็กวิทยา จังหวัดสระบุรี โดยแยกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับการฝึกโดยใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มควบคุมได้รับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเสียสละ ผลจากการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีความเสียสละสูงกว่าก่อนการฝึกและสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นอกจากนี้ ณาพร พุ่มพฤษ (2529 : 74) ได้ทำการศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มโดยใช้โปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม และกลุ่มควบคุมได้รับข้อเสนอแนะเนื้อหาเกี่ยวกับความภาคภูมิใจในตนเอง จากการศึกษพบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนการฝึกกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และนักเรียนในกลุ่มทดลองมีความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างจากนักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ต่อมาในปี พ.ศ. 2530 บุญศรี จิงธนาเลิศ (2530 : 46) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา

กรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม และกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสอบถามเรื่องการปรับตัวกับเพื่อน โปรแกรมการสอนโดยกิจกรรมกลุ่ม และโปรแกรมการสอนปกติเรื่องการปรับตัวกับเพื่อน ผลจากการศึกษาพบว่า ภายหลังการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม กลุ่มทดลองที่ใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม มีการปรับตัวกับเพื่อนสูงขึ้น มากกว่ากลุ่มที่ใช้โปรแกรมการสอนปกติ และ ในปีเดียวกัน ลัดดา แซ่บั้ง (2530 : 61) ได้ใช้กิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาสารจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพ และกลุ่มควบคุมสอนแบบปกติ พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนลดลงกว่าก่อนการทดลอง และภายหลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนลดลงมากกว่า กลุ่มควบคุม

สำหรับการทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษาในประเทศไทย มีผู้ทำการศึกษาไว้ดังนี้คือ

ในปีพ.ศ.2524 ทศพร มณีศรีชา (2524 : 50) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาจริยธรรมด้านความสามัคคี โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มมีพัฒนาการ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีสูงขึ้นหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้น ป.6 จำนวน 48 คน ของโรงเรียนนาอ่าเกอฮัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ปีการศึกษา 2524 โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มทดลอง 24 คน กลุ่มควบคุม 24 คน กลุ่มทดลองเรียนด้วยบทเรียนที่ใช้กิจกรรมกลุ่ม กลุ่มควบคุม เรียนโดยการบรรยายตามปกติ ใช้เวลาในการทดลอง กลุ่มละ 14 ชั่วโมง ผลจากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม มีพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคี สูงขึ้นกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ต่อมาในปี 2525 ลัดดาวรรณ ณะระนอง (2525 : 52) ได้ทดลองใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ

กรุงเทพมหานคร จำนวน 28 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมอย่างละ 14 คน กลุ่มทดลองได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มโดยใช้โปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม จำนวน 15 ครั้ง ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนตามปกติ ผลจากการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีการพัฒนาความมีวินัยในตนเองสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และในปีเดียวกันนี้

ชนเพชร มุขโต (2525 : 40) ก็ได้ทำการศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร โดยมีจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความซื่อสัตย์ ของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 28 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 14 คน และกลุ่มควบคุม 14 คน กลุ่มทดลองได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้โปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม จำนวน 18 ครั้ง และกลุ่มควบคุมได้รับข้อเสนอแนะจากการสอนโดยปกติ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาความซื่อสัตย์ จำนวน 18 ครั้งเช่นเดียวกัน ผลจากการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีการพัฒนาความซื่อสัตย์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และไม่พบความแตกต่างในการพัฒนาความซื่อสัตย์ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ สมาน สายสุข (2525 : 45) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

โรงเรียนวัดบุญประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม อย่างละ 20 คน กลุ่มทดลองได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบบรรยาย ผลจากการศึกษาค้นคว้าพบว่า นักเรียนที่ฝึกกิจกรรมกลุ่มมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกในชั้นเรียนสูงกว่าก่อนการฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลจากการเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนที่ได้ฝึกกิจกรรมกลุ่มและนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบบรรยาย พบว่านักเรียนที่ฝึกกิจกรรมกลุ่มมีการพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออกในชั้นเรียน สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบบรรยาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ากิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออกในชั้นเรียนได้

ต่อมาในปี พ.ศ. 2531 สาสี จบศรี (2531 : 46) ได้ทำการศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่ม

ที่มีต่อความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคลองสิบสาม "ผิวนครราษฎร์บำรุง" จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 8 คน และกลุ่มควบคุม 8 คน ผลจากการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยสูงขึ้น และนักเรียนกลุ่มทดลองมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย สูงกว่า นักเรียนกลุ่มควบคุมและในปีต่อมา พวงแก้ว เนตรโอภารักษ์ (2532 : 66-70) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่ม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลานแหลม จังหวัดนครปฐม ความมุ่งหมายของการวิจัยนี้เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 14 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 7 คน กลุ่มควบคุม 7 คน กลุ่มทดลองได้รับการฝึกโดยใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มและกลุ่มควบคุมได้รับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่ม จากการศึกษาพบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่มสูงขึ้นกว่าก่อนทดลอง และหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่มสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยในประเทศ

เทรปปา และ ไพรค์ (Treppa and Frike. 1972 : 466-468) ศึกษาผลของกลุ่มมารารธอน โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 22 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 11 คนกลุ่มควบคุม 11 คน ผลจากการศึกษาพบว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึก มีความเข้าใจในตนเองในทางที่ดีขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงในด้านความสามารถการควบคุมตนเอง เห็นคุณค่าของการมีที่ไว้ต่ออยู่ มีความสามารถในการสร้างมนุษยสัมพันธ์

มีการใช้กระบวนการกลุ่ม การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม เพื่อพัฒนารูปแบบของกลุ่มสำหรับวัยรุ่นหนุ่มสาวของศูนย์เยาวชนชาลอม (The House of Shalom Youth Center) เพื่อเสริมสร้างสุขภาพจิตแก่เยาวชน การจัดตั้งศูนย์ขึ้นนั้นคำนึงถึงความต้องการของชุมชน และวิเคราะห์ถึงความต้องการของวัยรุ่นด้วย เป้าหมายของโปรแกรมกลุ่มที่จัดขึ้นคือ

1. ช่วยให้ผู้แต่ละคนพัฒนาความรู้สึกของตัวเอง (Self - Awareness) และ
 อัตมโนทัศน์ทางบวก

2. พัฒนาความรู้สึก และความไวด้านความรู้สึกต่อบุคคลอื่น

3. เพื่อเพิ่มทักษะในการสื่อสาร

4. ช่วยเลือก และพัฒนาค่านิยม

กลุ่มที่จัดนั้นจะพบกันตอนเย็นครั้งละ 3 ชั่วโมง เริ่มกระบวนการด้วยการใช้เทียนเป็น
 สัญลักษณ์สร้างแสงสว่างให้แก่แต่ละบุคคล เป็นการสร้างพลังกลุ่ม ผู้นำจะแนะนำหัวข้อโดยให้
 คนตรีร่วมสมัย โดยมอนตาดู (Montadu. 1978) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าสำหรับวัยรุ่นแล้ว คนตรีเป็นสิ่งที่
 วัยรุ่นในสังคมเรานิยมสื่อสารกันเป็นส่วนใหญ่ การใช้ดนตรีจะช่วยให้เกิดการผ่อนคลาย ช่วยให้ผู้
 บุคคลสัมผัสกับความรู้สึกต่าง ๆ ด้วย นอกจากนี้ มีการใช้ภาพยนตร์ บทบาทสมมุติ และประสบการณ์
 แบบเกสตอลที่ร่วมด้วย ศูนย์ ฯ ถือว่าการใช้สื่อกับวัยรุ่นเป็นสิ่งสำคัญ เพราะวัยรุ่นจะผ่าน
 กระบวนการสังคมประกิดนอกกรอบครัวโดยผ่านสื่อและกลุ่มเพื่อนของเขา (Sherter. 1975)
 ภาษาที่ใช้กับวัยรุ่นก็ถือเป็นสื่ออย่างหนึ่งที่จะต้องคำนึงถึงด้วย (McLuhan, and Quentin. 1967)
 โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มที่ศูนย์จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตนี้ ได้มีการศึกษาผลของโปรแกรมโดยใช้
 แบบวัดอัตมโนทัศน์เทเนสซี(The Tennessee Self Concept Scale) ดำเนินการทดสอบก่อน
 และหลังจากนั้น 6 เดือนผลปรากฏว่า มีการเปลี่ยนแปลงด้านอัตมโนทัศน์ภายในกลุ่มเกิดขึ้น
 (Carty. 1983 : 205-210)

มาติเนซ และ แมนวล (Martinez and Manuel. 1982 : 3515) ทำการศึกษา
 เปรียบเทียบผลของกลุ่มฝึกปฏิบัติการกล้าแสดงออก (Group Assertives Training) และ
 การบำบัดทางจิตเป็นกลุ่มเพื่อเพิ่มพูนความภาคภูมิใจในตนเอง (Self - Esteem enhancement
 Group Therapy)สามารถเพิ่มพฤติกรรมที่เหมาะสมได้อย่างมีนัยสำคัญ และพฤติกรรมกลุ่ม
 กล้าแสดงออกเป็นวิธีที่ให้ผลมากกว่า ทั้งสองวิธี มีผลต่อการลดระดับความวิตกกังวล การซึมเศร้า
 และความก้าวร้าว อย่างมีนัยสำคัญเท่าเทียมกัน มีพลังในการเพิ่มพูนความภาคภูมิใจในระดับนัยสำคัญ
 ที่ .01

โมเบลย์ (Mobley. 1983 : 2894 - A) ทำการศึกษาผลของประสบการณ์กลุ่ม มนุษย์สัมพันธ์ที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเอง และทักษะทางการสื่อสารของนักเรียนที่เรียนระดับ 4 จำนวน 120 คน โรงเรียนประถมศึกษาในอลาแบร์ ฟลอริดา แยกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่ม ควบคุมอย่างละ 2 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน ทดลองโดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวใน โรงเรียน กลุ่มทดลอง ทดลอง 2 ครั้งต่อสัปดาห์ ใช้กิจกรรมที่มีโครงสร้างด้านมนุษยสัมพันธ์ซึ่ง สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น จะช่วยปรับปรุงทักษะทางการสื่อสาร กิจกรรมทั้งหมดมี 16 กิจกรรม ดำเนินการทดลอง 8 สัปดาห์ ผลปรากฏว่าไม่มีความแตกต่าง ของความภาคภูมิใจในตนเอง และทักษะทางการสื่อสารระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในมิติ ด้านความเข้าใจ ลักษณะเฉพาะ และการสำรวจค้นหา แต่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมในมิติด้านอารมณ์ของทักษะการสื่อสาร และในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t - test ปรากฏว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนความภาคภูมิใจในตนเอง และทักษะการสื่อสาร ความเข้าใจ ลักษณะเฉพาะและการสำรวจค้นหาอย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พบว่า ความภาคภูมิใจในตนเองมีความสัมพันธ์กับแต่ละมิติของทักษะทางการสื่อสารอย่างมีนัยสำคัญ สรุปจากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สามารถพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองได้

เคย์ (Kay. 1984 : 2048 - A) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการฝึกผู้ให้ คำปรึกษาระหว่างกลุ่มเพื่อน (Peer Counselor Training) และความภาคภูมิใจในตนเอง สัมพันธภาพระหว่างบุคคล ทศนคติต่อโรงเรียนของผู้ได้รับการฝึกวัยรุ่น โดยใช้นักเรียน 248 คน จากโรงเรียนมัธยมทางตะวันตกกลาง 8 โรงเรียน ผลปรากฏว่าการฝึกครั้งนี้ ไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อ ความภาคภูมิใจในตนเอง และทัศนคติต่อโรงเรียนของผู้ฝึก แต่มีการเปลี่ยนแปลงด้านสัมพันธภาพ ภายนอกกลุ่มที่ได้รับการฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเพศของผู้ฝึกด้วย ผู้ที่ได้รับการฝึก ที่เป็นชายจะเปลี่ยนแปลงมากกว่าผู้ที่ได้รับการฝึกที่เป็นเพศหญิง

จากการศึกษาผลงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ เกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม พบว่า กิจกรรมกลุ่ม เป็นวิธีการหนึ่งที่น่าสนใจนำมาใช้ในการพัฒนาบุคคล ได้อย่างครอบคลุม ทั้งทางด้านทัศนคติ

ความรู้ และทักษะ เช่น ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะทางสังคม ทักษะการพูดและการฟัง เป็นต้น และจากการศึกษาค้นคว้าจากงานวิจัยพบว่า ยังไม่มีผู้วิจัยศึกษา การนำกิจกรรมกลุ่มมาพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนในระดับประถมศึกษา เพื่อให้เด็กนักเรียนได้ รับประสบการณ์ในการฝึกทักษะทางสังคมที่ดีและมีแบบแผน พอเหมาะกับวัยแห่งการพัฒนาของเด็ก เพื่อที่เด็กจะได้ประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำกิจกรรมกลุ่มมาทดลองใช้ในการพัฒนาทักษะทางสังคม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วเบื้องต้น

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์จำลอง

ความหมายของสถานการณ์จำลอง

สถานการณ์จำลองเป็นเทคนิคหนึ่ง ที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมาย ของสถานการณ์จำลอง ไว้ดังนี้คือ

เบค มอนโร (Beck and Monroe. 1965 : 45) กล่าวว่า ความหมายดั้งเดิม ของสถานการณ์จำลอง คือ ความหลอกลวง หรือการแสดงผิด แต่ปัจจุบัน สถานการณ์จำลอง หมายถึง กระบวนการซึ่งอยู่ในรูปแบบคล้ายคลึงกับสภาพที่เป็นจริง ซึ่งสร้างขึ้นมาเพื่อตรวจสอบ ภาวะ หรือเพื่อการสอน

ซูทซ์ (วัชรินทร์ จิเบศ. 2535 : 7 ; อ้างอิงมาจาก Schultz. 1972 : 4) กล่าวถึงการใช้สถานการณ์จำลอง ว่าเป็นการปฏิบัติการที่ใช้แบบจำลอง หรือกระบวนการต่าง ๆ ให้คล้ายคลึงกับสภาพที่เป็นจริง โดยฝึกให้ผู้อยู่ในสถานการณ์ได้ฝึกปฏิบัติ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง และครุคแซงค์ (จันทร์วิษ พันธุ์สุข. 2533 : 15 ; อ้างอิงมาจาก Cruichank. 1972) กล่าวว่าสถานการณ์จำลองคือ ผลผลิตที่เกิดขึ้นเมื่อมีสถานการณ์ หรือผลของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เกิดขึ้นแล้ว สถานการณ์จำลองนี้ จะรวมไปถึง ภาพจากทีวีทัศน์ และการเล่นละครด้วย

สำหรับในประเทศไทย นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของสถานการณ์จำลองไว้
ดังนี้คือ

ทิสนา แชมมณี (2522 : 202) ได้ให้ความหมายของสถานการณ์จำลองไว้ว่า
สถานการณ์จำลอง หมายถึง การจำลองสถานการณ์ หรือการสร้างสถานการณ์ ให้ใกล้เคียง
กับความเป็นจริง แล้วให้ผู้เรียนลงไปอยู่ในสถานการณ์นั้น และให้มีปฏิริยาโต้ตอบกัน วิธีการนี้จะ
ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลอง แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนอาจไม่
กล้าแสดง เพราะเป็นการเสี่ยงต่อผลที่จะได้รับมากเกินไป

อัญชลี แจ่มเจริญ (2522 : 104) ได้ให้ความหมายว่า สถานการณ์จำลองคือ การจัด
สภาพแวดล้อมเลียนแบบของจริง ให้ใกล้เคียงสภาพความเป็นจริงมากที่สุด และให้ผู้เรียนฝึกฝน
การแก้ปัญหา และตัดสินใจในสภาพการณ์ที่เขากำลังเป็นอยู่

สิริวรรณ สุวรรณภา (2522 : 104) ได้ให้ความหมายของสถานการณ์จำลองว่าเป็น
การนำเอาสภาพการณ์ที่เป็นจริงมาจัดในรูปของเกม โดยมุ่งให้ผู้เรียนสวมบทบาทต่าง ๆ กัน ซึ่งจะ
ช่วยให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสภาพการณ์ที่เป็นจริง ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจ มีความรู้ลึกซึ้งร่วมต่อ
เหตุการณ์นั้นได้ดี อีกทั้งยังสามารถเรียนรู้ถึงวิธีการตัดสินใจ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำเร็จ เวชสุนทร (2523 : 18 - 19) กล่าวว่า สถานการณ์จำลอง คือ การ
จำลองสถานการณ์ หรือสภาพการณ์นั้น โดยจำลองมาจากสภาพที่เป็นจริง หรือคล้ายคลึงกับสิ่งที่
เป็นจริงในสังคมมากที่สุด แล้วให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ แสดง ออกความเห็น หรือหาทางแก้ปัญหาใน
สถานการณ์นั้น ๆ การปฏิบัติเหล่านี้ผู้เรียนจะได้กระทำเหมือนว่า เขาอยู่ในสถานการณ์นั้นจริง ๆ
ซึ่งเป็นวิธีการฝึก ที่ไม่ทำให้ผู้เรียนหรือผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดอยู่ในสภาพที่เป็นอันตราย หรือได้รับ
ความเสียหายใด ๆ อีกทั้งยังทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ มีโอกาสตัดสินใจเลือกวิธีการในการแก้
ปัญหา และเลือกหลักการหรือทฤษฎีมาใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหาได้

จากความหมายของสถานการณ์จำลองดังกล่าว พอสรุปได้ว่า สถานการณ์จำลองหมายถึง
การจำลองเหตุการณ์ หรือการเลียนแบบสภาพเหตุการณ์ จัดสภาพแวดล้อมให้ใกล้เคียงกับสภาพที่

เกิดขึ้นจริงให้มากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียน ได้มีการปฏิบัติ แสดงความคิดเห็น ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยง การเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติจริง นำมาใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

จุดมุ่งหมายโดยทั่วไปของสถานการณ์จำลอง

อัญชลี แจ่มเจริญ (2522 : 5) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการสร้างสถานการณ์จำลองไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้พบ และรู้จักวิธีการแก้ปัญหาซึ่งอาจเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิด และนำเหตุผลมาอภิปราย เพื่อระบอบการตัดสินใจแก้ปัญหา
3. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ให้รู้จักวิพากษ์วิจารณ์และอดทนต่อการวิพากษ์วิจารณ์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีวินัยในตนเอง ดำเนินถึงสิทธิ และหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น
4. เพื่อเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเรียนการสอน จากการที่ครูสอนแต่ผู้เดียว มาเป็นการทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนในการสร้างสถานการณ์จำลอง

ทเวลเกอร์ (สมบุรณ์ เสนียวงศ์ ณ อยุธยา. 2525 : 17 - 20 ^๕; อ้างอิงมาจาก Twelger : 1969) กล่าวถึงการสร้างสถานการณ์จำลองว่า ในการออกแบบสร้างสถานการณ์จำลอง เพื่อการสอน ควรพิจารณาถึงสิ่งสำคัญดังต่อไปนี้

1. จะสอนเนื้อหาอะไร
2. จะสอนอย่างไรจึงจะได้ผลดี ต้องคำนึงถึงภูมิหลังของผู้เรียนด้วย
3. ทำอย่างไรระบบที่ออกมาจึงจะมีความสมบูรณ์ ซึ่งต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษาด้วย

ในการสร้างสถานการณ์จำลองเพื่อการเรียนการสอนมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. กำหนดขอบเขตปัญหาการสอน โดยผู้สร้างจะต้องรู้และเข้าใจว่าปัญหานั้นคืออะไร ปัญหาที่กำหนดขึ้นนั้นมีจุดมุ่งหมายอย่างไร และจะใช้สภาวะแวดล้อมอะไรเป็นแรงจูงใจที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหา
2. พิจารณาว่าใช้กับนักเรียนกี่คน ใช้เครื่องมืออะไร มีวิธีการอย่างไร ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างไร การดำเนินการจะเป็นไปในรูปแบบใด มีสิ่งใดที่จะช่วยอำนวยความสะดวกได้บ้าง และบริบทการสอนจะเป็นไปในแนวใด
3. ขึ้นปรับสถานการณ์เข้าสู่ปัญหา เพื่อจะให้ปัญหานั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ต้องอาศัยสภาพการที่พิจารณาแล้วว่าเหมาะสมกับปัญหา หรือเลือกวิธีการที่จะนำปัญหาเข้าสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
4. ขึ้นกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ให้อยู่ในรูปของพฤติกรรมที่สามารถวัดได้
5. ขึ้นกำหนดเกณฑ์การวัดผล ซึ่งจะวัดพฤติกรรมของผู้เรียน โดยแบ่งเกณฑ์การวัดออกเป็น 2 แบบคือ เกณฑ์การวัดผลขั้นสุดท้ายในการเรียน และเกณฑ์การวัดระดับความสามารถที่เปลี่ยนแปลงไป
6. ขึ้นเสนอผลของสถานการณ์จำลอง
7. ขึ้นการเลือกชนิดของเครื่องมือที่จะนำมาเป็นส่วนประกอบในสถานการณ์จำลอง เช่น ใช้เครื่องช่วยสอน หนังสืออ่านประกอบ เกม หรือการแสดงบทบาท เป็นต้น
8. ขึ้นพัฒนาสถานการณ์จำลอง โดยเลือกสื่อหลายอย่างมาใช้ แล้วจึงเลือกสื่อที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดมาเป็นเครื่องมือ
9. ขึ้นพัฒนาระบบของสถานการณ์จำลอง โดยพิจารณาหาข้อบกพร่องของแต่ละขั้นตอน เพื่อนำไปแก้ไข สถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้น ให้ความสมบูรณ์มากที่สุด
10. ขึ้นทดลองใช้สถานการณ์จำลอง เพื่อหาข้อบกพร่องหรือข้อจำกัดของสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้น อาจทดลองกับนักเรียนกลุ่มเล็ก หรือแบบตัวต่อตัว โดยให้ผู้รับการทดสอบทำ

เครื่องหมายในที่นี้เป็นปัญหา หรือเปิดโอกาสให้ผู้บรรยายกับผู้สร้างโดยตรง

11. ชั้นเปลี่ยนแปลงแก้ไขสถานการณ์จำลอง หลังการทดลอง ถ้าหากพบข้อบกพร่อง

ต้องทำการปรับปรุงให้เหมาะสม

12. ชั้นใช้สถานการณ์จำลองเป็นอุปกรณ์ หรือกิจกรรมในการสอนจริง ซึ่งผู้สร้างจะต้องดู ประสิทธิภาพของสถานการณ์จำลองนั้นด้วย

13. ชั้นปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ให้สถานการณ์จำลองเหมาะสมกับสภาวะการเรียนรู้ในอนาคต ในการนำสถานการณ์ไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการสอนนั้น มักจะพบการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์ ในการสอนจริงอยู่เสมอ จึงต้องปรับปรุงและเตรียมสถานการณ์จำลอง ให้ทันสมัยอยู่เสมอ

สุทิน บุญชูวงศ์ (2530 : 84 - 87) ได้ให้ขั้นตอนในการสร้างสถานการณ์จำลองไว้ดังนี้

1. ขั้นสำรวจและวิเคราะห์

ก่อนสร้างสถานการณ์จำลอง ต้องศึกษาและสำรวจจุดประสงค์ ว่าต้องการให้ผู้เรียนรู้ เรื่องใดบ้าง ศึกษาสถานการณ์ต่าง ๆ เมื่อได้พิจารณาและศึกษาเป็นอย่างดี แล้วนำมาวิเคราะห์ว่า สถานการณ์จำลองนั้นจะมีผลต่อการเรียนรู้อะไร และจะให้ผลเสียอะไร สถานการณ์ที่นำมาวิเคราะห์ นั้นใกล้เคียงกับความจริงแค่ไหน เพื่อให้สถานการณ์นั้นมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้มากที่สุด

2. ขั้นการกำหนดจุดประสงค์

ในการกำหนดจุดประสงค์นั้นมุ่งให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอะไร เมื่อนักเรียน เรียนรู้จากสถานการณ์แล้ว นักเรียนจะเป็นอย่างไร การสร้างสถานการณ์จำลองก็จะต้อง สร้างให้ตรงกับจุดประสงค์

3. ขั้นการเลือกสถานการณ์

สถานการณ์ที่เป็นจริงและสามารถจำลองมาใช้ในชั้นเรียน ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ ที่กำหนดไว้ข้างต้น พิจารณาเลือกและสามารถนำสถานการณ์ ที่เป็นจริงมาดัดแปลง ให้เหมาะกับการใช้ในชั้นเรียน โดยสถานการณ์จำลองนั้นได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกวิเคราะห์ ตัดสินใจ ก่อให้เกิดการเรียนรู้และทักษะที่ต้องการ ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

4. ขั้นการกำหนดโครงสร้างของสถานการณ์จำลอง

การกำหนดโครงสร้างของสถานการณ์จำลอง ประกอบด้วยสิ่งสำคัญดังนี้

- 4.1 การกำหนดจุดประสงค์ของสถานการณ์จำลอง
- 4.2 กำหนดบทบาทของผู้ร่วมกิจกรรมแต่ละคน
- 4.3 เตรียมข้อมูล ข่าวสารที่จำเป็น เนื้อหา
- 4.4 กำหนดสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เห็นเหมือนจริงในสังคม
- 4.5 ลำดับขั้นของเหตุการณ์ เวลา และปัญหาจากสถานการณ์
- 4.6 จบสถานการณ์ สรุป อภิปราย

5. ขั้นการสร้างและออกแบบสื่อการเรียนรู้และสร้างกฎเกณฑ์

การสร้างและออกแบบสื่อการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบกิจกรรม เช่น บัตรคำ รูปภาพ บัตรคำสั่ง เป็นต้น สื่อการเรียนรู้จะสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดในกิจกรรม ควรวางแผนเนื้อหาแต่ละขั้นตอนของการแสดงว่า ต้องกำหนดการเล่นตามลำดับเหตุการณ์นั้น ๆ อย่างไร

6. ขั้นการทดลองใช้

เมื่อสร้างสถานการณ์เสร็จแล้ว ควรนำสถานการณ์จำลองนั้น ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มอื่น เพื่อตรวจสอบความพร้อม ด้านวิธีการ ภาษา ตลอดจนการใช้สื่อและเงื่อนไขต่าง ๆ ว่าควรแก้ไข และปรับปรุงงานแง่ใดบ้าง เพื่อให้ได้สถานการณ์จำลองที่สมบูรณ์ เหมาะที่จะนำไปใช้กับนักเรียนแต่ละวัยได้อย่างเหมาะสม

ขั้นตอนในการใช้สถานการณ์จำลอง

สมพงษ์ จิตระดับ (2530 : 76 - 77) กล่าวถึงขั้นตอนในการใช้สถานการณ์จำลองในชั้นเรียนไว้ดังนี้

1. ขั้นเตรียม เป็นขั้นที่เริ่มนำเข้าสู่บทเรียนโดยการให้ข้อมูลเบื้องต้นแก่นักเรียน การเล่าเรื่องสรุปของสถานการณ์ที่นำมาใช้ บอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้รู้ แนะนำรูปแบบ

แบบของสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้น ประสบการณ์ ข้อมูล ความเข้าใจเบื้องต้น การแบ่งกลุ่ม กฎเกณฑ์ กติกาต่าง ๆ บทบาทของนักเรียนบางคน เป็นต้น

2. ขั้นตอนกิจกรรม ในขั้นนี้นักเรียนจะปฏิบัติตามกิจกรรมที่ระบุไว้ตามบทบาทที่ได้รับ

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล เมื่อกิจกรรมสิ้นสุดลงครูควรนำให้นักเรียนได้

วิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติตามกิจกรรม สาเหตุและผลที่เกิดขึ้นของกิจกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างกฎเกณฑ์และกติกา การเปรียบเทียบข้อมูลที่เกิดขึ้น จากการศึกษาร่วมกัน

4. ขั้นสรุป เน้นให้ผู้เรียนเปรียบเทียบเนื้อหาของสิ่งที่เรียนรู้กับชีวิตจริง

การประยุกต์เชื่อมโยงเหตุการณ์จริงกับสถานการณ์จำลอง ให้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงต่อไป

วิธีเสนอสถานการณ์จำลอง

สุภา กิจจาทร (2529 : 197) กล่าวถึงการเสนอสถานการณ์จำลองต่อผู้เรียนไว้ดังต่อไปนี้

1. ให้ดูรูปภาพแล้วเล่าเรื่องประกอบ
2. ให้ดูรูปภาพซึ่งเรียงลำดับเหตุการณ์
3. ให้ดูภาพยนตร์หรือสไลด์เกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
4. ให้ดูการแสดงบทบาท (role - playing)
5. เล่าให้ฟังถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือใช้กรณีตัวอย่าง
6. ให้ดูจากสถานที่ที่ตกแต่งเหมือนสถานที่จริง และมีการแสดงบทบาทประกอบ

ประโยชน์ของสถานการณ์จำลอง

สมบูรณ์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา (2525 : 17 - 18) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของสถานการณ์จำลอง ไว้ดังนี้

1. สถานการณ์จำลอง สามารถสร้างอารมณ์ และสร้างทัศนคติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้

2. สถานการณ์จำลอง สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะใช้ความสามารถของผู้เรียน และความจำไว้ด้วยกัน คือ ผู้เรียนจะพัฒนาทั้งความจำและใช้ความสามารถ

3. สถานการณ์จำลอง จะมุ่งใจให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมได้นาน

4. ผู้เรียนจะสามารถเลือกสนองตอบต่อสภาวะการณ์ทางสังคม ฯลฯ จากสถานการณ์จำลองได้

5. สถานการณ์จำลองดึงความสนใจของผู้เรียนไว้ได้ทั้งในการทำแบบฝึกหัด และแม้แต่การเรียนเนื้อหาหลายอย่าง

6. สถานการณ์จำลอง จะช่วยปรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

7. สถานการณ์จำลอง สามารถชักจูงผู้เรียนให้เข้าสู่พฤติกรรมที่ต้องการได้

สมพงษ์ จิตระดับ (2530 74 - 75) กล่าวถึงประโยชน์ของ สถานการณ์จำลองว่า

1. สถานการณ์จำลองเป็นรูปแบบและกระบวนการที่ฝึกฝนให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้น ปัญหาต่าง ๆ การรู้จักหาแหล่งข้อมูล การติดต่อสื่อสาร การแก้ปัญหา การค้นพบ การวินิจฉัย และการตัดสินใจ

2. สถานการณ์จำลองช่วยสร้างความเข้าใจในการบูรณาการระบบต่าง ๆ ในสังคม ที่ก่อให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมได้ รู้จักการสัมพันธ์ความคิด ข้อมูลที่ได้รับ และเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติจริงต่อไป

3. สถานการณ์จำลอง เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนในการแสวงหาข้อเท็จจริงการทดลองกับระบบข้อมูล ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนรู้จักสังเกต เปรียบเทียบประมัตถะวัง และละเอียดรอบคอบในเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นจริง

ครุฑแซงค์ (Cruichank. 1972 : 17 - 19) กล่าวถึงส่วนดีที่ได้รับจากการใช้สถานการณ์จำลองไว้ดังนี้

1. ใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งแสดงออกภายใต้สถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

2. จากการปฏิบัติของผู้เรียน ในสถานการณ์จำลองจะสามารถบอกได้ว่า เขาได้นำหลักการ หรือทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาแล้วไปใช้ได้แค่ไหน อย่างไร
3. เป็นวิธีการให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียน โดยที่ประสบการณ์นั้นไม่อาจมีโดยตรงในขณะที่ศึกษา เช่น การแก้ปัญหาที่ปรากฏในชีวิตจริงในสังคม การสร้างสถานการณ์จำลองขึ้นมา จึงเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการหาวิธีแก้ปัญหาเหล่านั้น
4. เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประสบเฉพาะความจริงที่เลือกสรรแล้ว และมีระดับความยากง่าย ความซับซ้อนที่เหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน
5. ผู้เรียนจะได้มีประสบการณ์ ได้ฝึกงานสิ่งที่ถ้าเป็นสภาพแท้จริงแล้วจะเสี่ยงภัยอันตรายมาก แต่เมื่อสถานการณ์นั้นถูกจำลองมา ผู้เรียนจะสามารถฝึกและมีประสบการณ์ ได้โดยไม่มีอันตรายใด ๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์จำลอง

งานวิจัยในประเทศไทย

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์จำลอง มีผู้ทำการวิจัยไว้หลายท่าน ดังต่อไปนี้คือ

สมบูรณ์ เสนิย์วงศ์ ณ อยุธยา (2525 : 57 - 58) ทำการทดลองสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตหน่วยการทํามาหากิน ด้วยวิธีการสอนแบบใช้และไม่ใช้สถานการณ์จำลอง กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่เรียนด้วยการสอนแบบใช้สถานการณ์จำลอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบไม่ใช้สถานการณ์จำลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศีกฤทธิ บุขบา (2526 : บทคัดย่อ) ได้ทดลองสร้างสถานการณ์จำลอง และไม่ใช้สถานการณ์จำลอง ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา หน่วยปัญหาโลกปัจจุบัน และศึกษาเจตคติ

และการพัฒนาเจตคติต่อการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 60 คน เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน กลุ่มทดลองใช้วิธีการเรียนการสอนแบบสถานการณ์จำลอง และกลุ่มควบคุมใช้วิธีการเรียนการสอนแบบไม่ใช้สถานการณ์จำลอง ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 23 คาบ คาบละ 50 นาที ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง มีการพัฒนาทัศนคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษา หน่วยปัญหาโลกปัจจุบันสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธารงค์ น่วมศิริ (2527 : 53) ได้ทดลองใช้ข่าวจากหนังสือพิมพ์รายวันสร้างเป็นสถานการณ์จำลองในการสอนจริยศึกษา เพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนจริยอนุสรณ์ 1 สังกัดกลุ่มโรงเรียนนันทนันทน์ สำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอท่าปลาจังหวัดอุตรดิตถ์ ปีการศึกษา 2526 จำนวน 33 คน แบ่งเป็นกลุ่ม ทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 17 คน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่เรียนโดยการให้ข่าวหนังสือพิมพ์ ใช้เป็นสถานการณ์จำลองมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงจริยธรรม สูงขึ้นอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วรรณ เลิศชัยนที (2528 : 53 - 54) ได้ทดลองสอนโดยใช้เกมสถานการณ์จำลอง เปรียบเทียบกับการสอนตามคู่มือการสอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มทดลองเรียนจาก การสอนโดยใช้เกมสถานการณ์จำลอง ส่วนกลุ่มควบคุมเรียนจากการสอนตามคู่มือการสอน ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มทดลองเลือกใช้นโยบายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเลือก ใช้นโยบายแก้ปัญหาด้านการนำไปใช้มากที่สุด รองลงมา คือการวิเคราะห์ ความเข้าใจ และ ความรู้ความจำ ตามลำดับ ส่วนกลุ่มควบคุมเลือกใช้นโยบายแตกต่างกันอย่างไม่มี นัยสำคัญทางสถิติ และกลุ่มทดลองเลือกใช้นโยบายด้านการวิเคราะห์และการนำไปใช้สูงกว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จันทวิส พันธุ์สุข (2533 : 41) ได้ศึกษาผลการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความสนใจ อาชีพอิสระของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านปางแดง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 20

คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 10 คนและกลุ่มควบคุม 10 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้ สถานการณ์จำลอง กลุ่มควบคุมได้รับการสอนโดยวิธีปกติ ผลการศึกษาพบว่า การสอนโดยใช้ สถานการณ์จำลอง ทำให้นักเรียนมีความสนใจในอาชีพอิสระสูงกว่าการสอนแบบปกติ อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิชรีพร จันเกตุ (2535 : 36 - 40) ได้ศึกษาผลของสถานการณ์จำลองที่มีต่อความ เสี่ยงละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอินทรมหรรณยุสนรณ จังหวัดสมุทรปราการ โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม เป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับการเข้าร่วมสถานการณ์จำลอง จำนวน 15 คน และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบให้ข้อสนเทศ 15 คน ผลการทดลองปรากฏว่า กลุ่มทดลอง มีความเสี่ยงสูงชันกว่าเดิมและสูงชันกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

และณัฐรา ระกาพล (2535 : 55 - 57) ได้ศึกษาผลของการใช้ สถานการณ์จำลอง ที่มีต่อวินัยในห้องเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสตรีรัตนบุรี จังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา 2534 จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 8 คนและกลุ่มควบคุม 8 คน กลุ่ม ทดลองสอนโดยใช้ สถานการณ์จำลอง ใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน ครั้งละ 40 นาที และกลุ่มควบคุมใช้วิธีการสอนแบบปกติ จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า นักเรียนที่มีการ เรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองมีวินัยในห้องเรียนสูงชัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยต่างประเทศ

โพสต์มา (Postma. 1974 : 4712 - 4713) ได้ศึกษาผลของการทดลองใช้ สถานการณ์จำลองที่มีต่อความคงทนในการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 394 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 152 คน และกลุ่มควบคุม 142 คน มีครูประจำการเข้า ศึกษาในครั้งนี้ 6 คน ผลการทดลองพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมมี ความคงทนในการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนทางด้านเจตคติต่อการใช้ สถานการณ์จำลองของครูและนักเรียนพบว่า ครูที่เข้าร่วมในการศึกษามีความพอใจต่อเทคนิค

สถานการณ์จำลอง เห็นว่าเป็นวิธีการที่มีประโยชน์ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนตามความสามารถของเขาเอง เป็นวิธีการช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้ได้แสดงออก ทำให้ผู้เรียนมีความคิดที่แตกฉานในการแก้ปัญหา ส่วนความรู้สึกของนักเรียนต่อการใช้สถานการณ์จำลอง พบว่ามีเจตคติในทางบวกต่อวิธีสอนนี้ มีความสนใจและเพลิดเพลินกับการได้ทำงานร่วมกันและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างกระตือรือร้น

ในปี ค.ศ. 1978 เกลเลอร์ (Geller. 1978 : 219 - 235) ศึกษาการใช้สถานการณ์จำลองซึ่งนำมาแสดงเป็นบทบาทสมมุติ เพื่อปลูกฝังความเชื่อฟังของนักเรียน ทดลองกับนักเรียนจำนวน 91 คน ในการแสดงบทบาทสมมุติใช้วิดีโอเทปเข้าช่วย ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนที่เรียนโดยการแสดงบทบาทสมมุติจากสถานการณ์จำลอง มีความเชื่อฟังเพิ่มมากกว่านักเรียนที่เรียนโดยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และแอนเดอร์สัน (Anderson. 1979 : 181) ได้ศึกษาการใช้สถานการณ์จำลองเพื่อปลูกฝังความเชื่อฟังของนักเรียนในการสอนเรื่อง "การปิดกวดบ้าน" กับนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การสอนโดยวิธีการใช้สถานการณ์จำลอง ซึ่งใช้วิธีเสนอสถานการณ์จำลองด้วยการแสดงบทบาทสมมุติ มีผลต่อการสอนเรื่อง " การปิดกวดบ้าน" อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเอกสาร และผลงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศดังกล่าว พบว่าสถานการณ์จำลอง เป็นวิธีการสอนที่จำลองมาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงที่เป็นปัญหา นำมาใช้เพื่อแก้ปัญหในห้องเรียนและในชีวิตประจำวันได้ เป็นการฝึกให้ผู้เรียนแก้ปัญหาได้อย่างกว้างขวางมากกว่าการใช้ความรู้ความจำอย่างเดียว ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเป็นการสร้างความสนใจของผู้เรียน ฝึกให้ผู้เรียนมีความคิดอย่างอิสระ รู้แนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันได้ ดังนั้น สถานการณ์จำลองจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะทางสังคม ให้กับเด็กนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 6

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

ความหมายของทักษะทางสังคม

จากการค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคำว่าทักษะทางสังคม พบว่ามีผู้ให้ความหมายของคำว่าทักษะทางสังคม ไว้ดังนี้คือ

สุขุมล เกษมสุข (2535 : 10) ได้ให้ความหมายของคำว่าทักษะทางสังคมไว้ว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในสังคมที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยการรู้จักรับผิดชอบ ตามบทบาทหน้าที่ของตน รู้จักปฏิบัติต่อผู้อื่น มีสำนักต่อสังคม และสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม

ประนอม เดชชัย (2521 : 81 - 82) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมหมายถึง ทักษะการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม เป็นทักษะที่จะไปใช้ในชีวิตรประจำวัน และสามารถปฏิบัติตนอยู่ในสังคมได้อย่างถูกต้องและสะดวกสบาย

วารี ธีระจิตร (2530 87 - 88) กล่าวถึงความหมายของทักษะทางสังคมว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง การรู้จักอยู่ร่วมกันและทำงานด้วยกัน รู้จักการให้และการรับ การรู้จักความรับผิดชอบ รู้จักกลัดเปลี่ยนเวร รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น และมีความสำนักต่อสังคม อันได้แก่ การอยู่ร่วมกันในสังคม และความรู้สึกที่ดีต่อสังคม ...ความหมายอีกแง่มุมหนึ่งก็คือ คือทักษะที่ทำให้มนุษย์แต่ละคนซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข และเป็นประโยชน์ต่อสังคมนั้น ๆ

ความสำคัญของทักษะทางสังคม

สุขุมล เกษมสุข (2535 : 10 - 11) กล่าวถึงความสำคัญของทักษะทางสังคมว่า ทักษะทางสังคม เป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อมนุษย์ เพราะมนุษย์ไม่สามารถจะอยู่ได้ตามลำพัง ต้องมีเพื่อน มีกลุ่มสังคม ที่จะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน ตั้งแต่สังคมเล็ก ๆ ในครอบครัว ขยายออกไปเป็นสังคมห้องเรียน สังคมโรงเรียน สังคมในอาชีพการงาน จนถึงสังคมชุมชน ประเทศ และโลก ทุกกลุ่มสังคมต้องมีการติดต่อสัมพันธ์ พึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งต้องอาศัยทักษะทางสังคม ทักษะทางสังคม

จึงมีความสำคัญทั้งทางด้านส่วนบุคคล และทางด้านสังคม

ความสำคัญทางด้านส่วนบุคคล ทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่ช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ยิ่งสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปมากเท่าใด ทักษะทางสังคมยิ่งมีความจำเป็นมากขึ้นเท่านั้น บุคคลต้องมีความสามารถในการปฏิสัมพันธ์ กับผู้อื่น สามารถสื่อความหมาย เข้าใจกัน สามารถทำงานร่วมกัน สามารถแก้ปัญหาโดยสันติวิธีเมื่อเกิดความขัดแย้ง รู้จักคิด และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อตนเอง และสังคมได้ สามารถปรับตัวได้ในทุกสภาพแวดล้อม สิ่งเหล่านี้เป็นทักษะที่จะช่วยให้มนุษย์ ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขและมั่นคง

ความสำคัญทางด้านสังคม สังคมใดที่มีสมาชิกเป็นผู้นี้มีทักษะทางสังคม มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจกัน สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยสันติวิธี สมาชิกรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสังคมที่ตนอยู่ สังคมนั้นย่อมเป็นสังคมที่สงบสุข มีความเจริญ มั่นคง สังคมใดที่มีลักษณะตรงกันข้าม สมาชิกขาดทักษะทางสังคม สังคมนั้นย่อมมีปัญหา ไม่สงบสุขและมีแต่ความเสื่อม

องค์ประกอบของทักษะทางสังคม

ตามแนวทางของ นาคยา ภัทรแสงไทย (วาสิ กิระจิตร. 2530 : 88 ; อ้างอิงมาจาก นาคยา ภัทรแสงไทย. ม.ป.ป.) กล่าวว่าทักษะทางสังคมประกอบด้วย

- 1. การวางแผนร่วมกับผู้อื่น เช่น การแบ่งงานกันทำในกลุ่ม
2. การมีส่วนร่วมในโครงการต่าง ๆ
- 3. การมีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่ม
- 4. การสนองตอบอย่างมีมารยาทต่อคำถามของผู้อื่น
- 5. การเป็นผู้นำในการอภิปราย
- 6. การแสดงความรับผิดชอบ
- 7. การช่วยเหลือผู้อื่น

วิธีการฝึกทักษะทางสังคม

สุชุมาล เกษมสุข (2535 : 18 - 26) กล่าวว่า การฝึกทักษะทางสังคมกระทำได้

2 วิธีคือ

1. บรูณาการเข้ากับการเรียนการสอนตามปกติ
2. จัดกิจกรรมฝึกทักษะทางสังคมโดยตรง

การฝึกโดยบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนตามปกติ เป็นการฝึกพร้อมไปกับการเรียนการสอน เนื้อหาวิชาตามหลักสูตรปกติ ครูสามารถนำไปบูรณาการกับการสอนทุกกลุ่มประสบการณ์ เนื้อหาวิชาเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง แต่การสอนจะไม่เน้นเนื้อหาวิชา โดยจะเน้นกระบวนการเรียนการสอน และเทคนิควิธีที่จะช่วยให้นักเรียนได้เกิดทักษะทางสังคมไปด้วยในขณะที่เรียน ซึ่งตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่สามารถส่งเสริมทักษะทางสังคมได้คือ การจัดการเรียนการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลาง เนื้อหาสอดคล้องกับการดำรงชีวิต และให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง หรือการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ และใช้สื่อการสอนหลาย ๆ แบบ สอนให้นักเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม หัดคิดวิเคราะห์ เพื่อให้นักเรียนนำทักษะต่าง ๆ จากกระบวนการเรียนรู้ไปใช้ได้ สถานการณ์อื่น ๆ รวมทั้งสถานการณ์ในชีวิตจริงด้วย

การจัดกิจกรรมฝึกทักษะทางสังคมโดยตรง เป็นการฝึกทักษะทางสังคมโดยกิจกรรมฝึกแบบต่าง ๆ ต่างหากแยกจากการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาตามปกติ เป็นการจัดกิจกรรมมาให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์กับสภาพการดำเนินชีวิตของนักเรียน เหมาะกับความสนใจและความสามารถของนักเรียน เช่น การฝึกประชาธิปไตยในโรงเรียน การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน การพานักเรียนไปทัศนศึกษา การอยู่ค่ายพักแรมของลูกเสือ เนตรนารี และกิจกรรมเสริมหลักสูตรอื่น ๆ

ขั้นตอนในการฝึกทักษะทางสังคม

สุพุมล เกษมสุข (2535 : 16) กล่าวว่า การฝึกให้นักเรียนเกิดทักษะทางสังคม โดยให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการฝึก และมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง สามารถปฏิบัติการฝึกอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นทักษะทางสังคมนั้น ควรมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นจูงใจ การจูงใจจะช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่า มีความต้องการที่จะฝึก และฝึกได้ดี ครูควรแสดงให้นักเรียนเห็นว่าทักษะนั้น ๆ มีคุณค่า มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตอย่างไร จะช่วยทำให้เขาประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงาน การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างไร

2. ขั้นฝึก

2.1 นักเรียนต้องฝึกปฏิบัติทักษะด้วยตนเอง ด้วยการกระทำจริง จึงจะเกิดการเรียนรู้ทักษะนั้น ๆ

2.2 นักเรียนต้องเรียนรู้ทักษะอย่างถูกวิธี และถูกขั้นตอน

2.3 นักเรียนต้องฝึกฝนเป็นระยะเวลาพอสมควร จึงจะพัฒนาได้เป็นขั้น ๆ

2.4 นักเรียนต้องฝึกทักษะในสถานการณ์ที่จำเป็นต้องใช้บ่อย ๆ และหลาย ๆ สถานการณ์ เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

3. ขั้นประเมิน การประเมินผล จะช่วยพัฒนาการฝึกทักษะให้ได้ผลดี จึงควรประเมินผลบ่อย ๆ และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลตนเอง ได้ทราบผลการฝึกของตนเอง เพื่อปรับปรุงให้การฝึกได้ผลยิ่งขึ้น

จากข้อสรุปของสุมน อมรวิวัฒน์ (2519 : 67) ได้ให้แนวทางการฝึกทักษะทางสังคมไว้ว่า การฝึกทักษะจะได้ผลครูต้องจัดสถานการณ์ให้นักเรียนได้ฝึกครบ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นจูงใจ ขั้นฝึก และขั้นประเมินผล สำหรับขั้นฝึก ซึ่งเป็นขั้นกิจกรรมการฝึกนั้น ควรมีกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. ให้นักเรียนมีส่วนเล่าประสบการณ์ของตนเองและผู้อื่น
2. นักเรียนฝึกแสดงความคิดเห็นและวิจารณ์
3. นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และยอมรับความคิดเห็นที่ดีที่สุด

4. ให้นักเรียนมีโอกาสดูแสดงออก เช่น การสาธิต และการแสดงบทบาทสมมติ
5. ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม และวัดผลงานของกลุ่มได้
6. ฝึกการวางข้อตกลง และรับผิดชอบต่อข้อตกลงนั้น ๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

งานวิจัยในประเทศไทย

พวงแก้ว โคจรานนท์ (2530 : 89 - 90) ได้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า บุคลิกภาพของนักเรียนส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยบุคลิกภาพด้านทักษะทางสังคมซึ่งเป็นตัวหนึ่งในจำนวนบุคลิกภาพ 12 ด้านพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีทักษะทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยต่างประเทศ

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศ แอนเดอร์สัน (Anderson. 1978) ได้ทำการศึกษาถึงผลของการฝึกทักษะทางสังคม ต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่เหมาะสม ของคนปัญญาอ่อน โดยชักกลุ่มตัวอย่างเป็นคนปัญญาอ่อน 26 คน แบ่งโดยวิธีสุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 1 จะได้รับการฝึกโดยใช้ตัวแบบ (Modeling) การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) การให้ผลสะท้อนกลับ ถึงการแสดงออก (Feedback of Performance) และการให้คำชม กลุ่มทดลองที่ 2 จะได้รับการฝึก โดยให้อภิปรายในหัวข้อที่เกี่ยวกับ บุคลิกภาพและการแสดงออก การสื่อสารระหว่างบุคคลและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ส่วนกลุ่มควบคุมจะมีการอภิปรายถึงเรื่องทั่ว ๆ ไป เช่น เหตุการณ์ปัจจุบัน รูปภาพ หนังสือพิมพ์ และกิจกรรมสันทนาการซึ่งตรงกับความสนใจของสมาชิกในกลุ่ม ทุกกลุ่มจะได้รับการฝึกสัปดาห์ละ 4 ครั้ง เป็นเวลา 5 สัปดาห์ เครื่องมือ

ที่ใช้ในการวัด คือ Behavior Problem Checklist และ Inventory of Inappropriate Behavior ผลจากการทดลองไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของทั้ง 3 กลุ่ม

ไวอัน จอห์น คริสโตเฟอร์ (Christopher. 1988 : 3272) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคม 2 แบบ ที่มีต่อทักษะทางสังคม ความภาคภูมิใจในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเกรด 6 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 6 ที่มีทักษะทางสังคมต่ำ โดยเด็กเหล่านั้นได้รับการคัดเลือกจากครูประจำชั้น จำนวน 52 คน กลุ่มทดลองใช้เวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 30 นาที กลุ่มควบคุมให้ได้รับข้อเสนอผลจากการศึกษาพบว่า การจัดกระทำต่อกลุ่มทดลองทั้ง 2 วิธี มีผลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีทักษะทางสังคม ความภาคภูมิใจในตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างจากเดิม

วิลเลียม เจมส์ (James. 1988 : 364) ศึกษาถึงผลของการใช้โปรแกรมฝึกทักษะทางสังคม ที่มีต่อทักษะการสื่อสาร ของนักเรียนเกรด 8 ผลจากการศึกษาพบว่า โปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคมสามารถพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียนได้

แอน เคย์โกะ (Keiko 1990 : 415) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของผลของการใช้โปรแกรมทักษะทางสังคม และโปรแกรมทักษะการแก้ปัญหาที่มีต่อสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน และพฤติกรรมการแก้ปัญหา ของนักเรียนในระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในเกรด 5 และ 6 จำนวน 60 คน เป็นนักเรียนชาย 30 คน หญิง 30 คน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 1 ใช้โปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคม กลุ่มทดลองที่ 2 ใช้โปรแกรมทักษะการแก้ปัญหา และกลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองใช้เวลาสัปดาห์ละ 1 ครั้งละ 1 ชั่วโมง เป็นเวลา 8 สัปดาห์ กลุ่มควบคุมให้เข้าชั้นเรียนตามปกติ ผลของการศึกษาค้นคว้าพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้ โปรแกรมฝึกทักษะทางสังคม , โปรแกรมทักษะการแก้ปัญหาและนักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ มีสัมพันธภาพกับเพื่อนและพฤติกรรมการแก้ปัญหาแตกต่างจากก่อนได้รับการทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านไร่พัฒนา อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ ที่มีคะแนนทักษะทางสังคม ต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 จำนวน 44 คน จากจำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีทั้งหมด 87 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน ที่ได้จากประชากรดังกล่าวจำนวน 24 คน โดยมีขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านไร่พัฒนา จำนวนทั้งหมด 87 คน

ตอบแบบสอบถามทักษะทางสังคม

2. คัดเลือกนักเรียนที่ได้คะแนนทักษะทางสังคม ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา จำนวน 44 คน แล้วผู้วิจัยสอบถามความสมัครใจและความพร้อมในการเข้ารับการทดลอง

3. สุ่มอย่างง่ายจากนักเรียนที่สมัครใจและพร้อมเข้ารับการทดลองมา 24 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้ง เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และที่ 2 อย่างละ 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบสอบถามทักษะทางสังคม
2. โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. โปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามทักษะทางสังคม

แบบสอบถามนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดย

1.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม เช่น งานของ วาซี ธีระจิตร (2530) สุนน อมรวิวัฒน์ (2519) สุชุมาล เกษมสุข (2535) เยาวพา เดชะคุปต์ (2517) และจรัล คงสืบชาติ (2525)

1.2 สร้างแบบสอบถามทักษะทางสังคมโดยอาศัยข้อมูลที่ได้ศึกษาจาก 1.1 ให้เหมาะสมกับวัยและสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและจุดมุ่งหมายในการวิจัย

1.3 นำแบบสอบถามทักษะทางสังคมที่สร้างขึ้นไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน คือ รองศาสตราจารย์กมลรัตน์ กรีทอง อาจารย์ พรรณพิศ วาณิชย์การ อาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ ตรวจสอบ เพื่อปรับปรุงและคัดเลือกข้อความที่ไม่เหมาะสมทั้งด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1.4 นำแบบสอบถามทักษะทางสังคมที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านนาประชาสัมพันธ์ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 100 คน

1.5 นำแบบสอบถามจากข้อ 1.4 มาตรวจให้คะแนน เพื่อวิเคราะห์หาค่า

อำนาจจำแนกรายชื่อ โดยใช้เทคนิค 25 เบอร์เซ็นต์ กลุ่มสูง - กลุ่มต่ำ และนำคะแนนมาแทนค่าในสูตร t-test เพื่อหาค่า ที่ คัดเลือกเอาเฉพาะข้อที่ได้ค่า ที่ ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป ในการวิจัยครั้งนี้ หาค่าอำนาจจำแนกรายชื่อ ได้ตั้งแต่ 2.18 - 10.00

1.6 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วในข้อ 1.5 โดยใช้สูตร K R - 20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.88

ลักษณะของแบบสอบถาม

แบบสอบถามทักษะทางสังคม มีลักษณะเป็นข้อความที่มีคำตอบให้เลือก 3 ตัวเลือก

คำชี้แจงวิธีตอบแบบสอบถาม

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ให้ตรงกับความคิดของนักเรียนมากที่สุด โดยให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย X ทับหัวข้อที่นักเรียนเลือกตอบ

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อ 1 คะแนน ในข้อที่ตอบตรงกับคำตอบที่แสดงว่ามีทักษะทางสังคม

ข้อ 0 คะแนน ในข้อที่ตอบไม่ตรงกับคำตอบที่แสดงว่ามีทักษะทางสังคม

ตัวอย่างแบบสอบถามทักษะทางสังคม

0. เมื่ออาจารย์ประจำชั้นมอบหมายให้นักเรียนช่วยกันจัดบอร์ดหน้าห้องเรียน นักเรียนคิดว่าตนเองไม่มีความสามารถในการจัดบอร์ด หรือเขียนตัวอักษรให้สวยได้
นักเรียนจึง

ก. เดินดูเพื่อนจัด เพราะนักเรียนไม่มีฝีมือทางด้านนี้

ข. เดินดู และช่วยเพื่อนติดกระดาษ หรือคอยส่งของให้เพื่อนทำ
ที่จะทำได้

ค. เอาการบ้านไปนั่งทำที่อื่น เพราะนักเรียนไม่สามารถช่วยอะไร
เขาได้

00. เพื่อนคนหนึ่งของนักเรียนยืมหนังสืออ่านนอกเวลาเล่มที่นักเรียนชอบมาก
ไปอ่านที่บ้านหนึ่งอาทิตย์ และนำมาคืนในสภาพที่ขาดและยับ นักเรียนจะ

ก. ต่อว่าเพื่อนเสียงดัง และทำหน้าบึ้ง เพราะควรจะแสดงให้เพื่อนรู้ว่าเราไม่พอใจ

ข. พาหนังสือเล่มนั้นทิ้งไปต่อหน้าเพื่อนทันที โดยไม่พูดอะไรกับเพื่อน

ค. ถามเพื่อนว่าเพราะเหตุไรหนังสือจึงเป็นแบบนี้ และบอกเพื่อนว่าเขาควรจะได้รับผิดชอบในสิ่งที่เขายืมของคนอื่นไป

000. เมื่อนักเรียนเห็นเพื่อนในห้องเรียนเดียวกัน นั่งหน้าเศร้า ไม่พูดกับใคร นักเรียนจะ

ก. เข้าไปพูดด้วย ถามถึงสาเหตุ และปลอบโยนเท่าที่จะทำได้

ข. ไม่เข้าไปพูดด้วย เพราะคิดว่าเขาคงอยากอยู่คนเดียวมากกว่า

ค. ไม่สนใจ เพราะเราคงช่วยอะไรเขาไม่ได้

2. โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

วิธีการสร้างโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับทักษะทางสังคม การพัฒนาทักษะทางสังคม เนื้อหาและวิธีการจัดกิจกรรมกลุ่ม รวมทั้งเทคนิคในการสร้างประสิทธิผลของการฝึกกิจกรรมกลุ่ม จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนด เนื้อหาและกิจกรรม ให้เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน

2.2 สร้างโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม โดยคำนึงถึง จุดมุ่งหมายในการวิจัยครั้งนี้ และนำโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่สร้างขึ้นนี้ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางกระบวนการกลุ่ม 3 คน ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับที่ตรวจแบบสอบถาม ตรวจสอบในเรื่องความสอดคล้องของกิจกรรมกลุ่มกับจุดมุ่งหมาย

2.3 นำโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มนี้ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนบ้านไร่พัฒนา ซึ่งมาใช้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน เพื่อหาข้อบกพร่อง ในด้านวิธีดำเนินการ อุปกรณ์ และเวลาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.4 นำโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข
เรียบร้อยแล้ว ไปดำเนินการวิจัยต่อไป

3. โปรแกรมสถานการณ์จำลอง

วิธีการสร้างโปรแกรมสถานการณ์จำลอง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับทักษะทางสังคม และการใช้สถานการณ์จำลอง
จาก ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้าง
สถานการณ์จำลอง ที่เหมาะสม สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย

3.2 สร้างโปรแกรมสถานการณ์จำลอง จำนวน 12 ครั้ง โดยอาศัยข้อมูล
จาก 3.1 และคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของการวิจัย

3.3 นำโปรแกรมไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญกันกับที่
แบบสอบถาม ตรวจสอบเพื่อแก้ไข

3.4 นำโปรแกรมสถานการณ์จำลองนี้ไปทดลอง
บ้านไร่พัฒนา ซึ่งไม่ใช่ นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 ค
ปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เหมาะสม และได้ผลดียิ่งขึ้น

3.4 นำโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง ที่ได้
ไปดำเนินการวิจัยต่อไป

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Randomized
Pretest - Posttest Design (บุศวี วงศ์รัตน์, 2528 : 77)

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
R E ₁	T ₁	X ₁	T ₂
R E ₂	T ₁	X ₂	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

X ₁	แทน การจัดกระทำด้วยกิจกรรมกลุ่ม
X ₂	แทน การจัดกระทำด้วยสถานการณ์จำลอง
E ₁	แทน กลุ่มทดลองที่ 1
E ₂	แทน กลุ่มทดลองที่ 2
T ₁	แทน การสอบก่อนทำการทดลอง
T ₂	แทน การสอบหลังทำการทดลอง
R	แทน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม

การดำเนินการทดลอง

1. ระยะก่อนการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ตอบแบบสอบถามทักษะทางสังคม เพื่อบันทึกไว้เป็นคะแนน Pretest
2. ระยะทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้คือ
 - 2.1 ดำเนินการฝึกกิจกรรมกลุ่มให้กับกลุ่มทดลองที่ 1 โดยใช้เวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ในช่วงเวลา 15.00 - 16.00 น. ในทุกวันจันทร์ และวันพฤหัสบดีของสัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 29 พฤศจิกายน 2536 ถึงวันที่ 6 มกราคม 2537

3.2 ฝึกทักษะทางสังคมโดยใช้สถานการณ์จำลองให้กับกลุ่มทดลองที่ 2 ใช้เวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 ในช่วงเวลา 15.00 – 16.00 น. ทุกวันอังคารและศุกร์ ของสัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 30 พฤศจิกายน 2536 ถึงวันที่ 7 มกราคม 2537

3. หลังจากจัดกระทำกับกลุ่มทดลอง โดยใช้กิจกรรมกลุ่มและสถานการณ์จำลองแล้ว ให้กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม ตอบแบบสอบถามทักษะทางสังคมอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นคะแนน Posttest

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดย นำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามทั้งก่อนและหลังการจัดกระทำ โดยใช้เทคนิคกิจกรรมกลุ่มและสถานการณ์จำลองมาหาค่าสถิติพื้นฐาน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1 ทดสอบความแตกต่างของคะแนนทักษะทางสังคมของกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังการเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่ม

2 ทดสอบความแตกต่างของคะแนนทักษะทางสังคมของกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการใช้สถานการณ์จำลอง

3 ทดสอบความแตกต่างของคะแนนทักษะทางสังคมของกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และการใช้สถานการณ์จำลอง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานได้แก่

1.1 หาค่าคะแนนเฉลี่ย

1.2 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ ใช้สถิติ t - test

(พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 139)

3. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดทักษะทางสังคมโดยใช้สูตร KR - 20 ของ Kuder Richardson (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 130)

4. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของผลต่างของการทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest) และการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) ในกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t - test Dependent Samples (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 176)

5. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของผลต่างของการทดสอบก่อนทดลอง (Pretest) และการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) ระหว่างกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 โดยใช้ t - test Independent Samples (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 172)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อตกลงเกี่ยวกับการวิเคราะห์และแปลผล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง และแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้แทนความหมาย ต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S^2	แทน	ค่าความแปรปรวน
ΣD	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนนแต่ละคู่
ΣD^2	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนนแต่ละคู่ยกกำลัง 2
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t-distribution

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ย ทักษะทางสังคมก่อนการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และ กลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคม ของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคม ของนักเรียน ก่อนและหลังการใช้สถานการณ์จำลอง

4. เปรียบเทียบความแตกต่าง ของค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและการใช้สถานการณ์จำลอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคม ก่อนการทดลองของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคม ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลองที่ 1	12	13.08	10.26	0.059
กลุ่มทดลองที่ 2	12	13	11.82	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 1 ปรากฏว่าทักษะทางสังคม ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กับนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ ก่อนการทดลอง นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง มีทักษะทางสังคมไม่แตกต่างกัน

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคม ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังได้รับโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

กลุ่มตัวอย่าง	N	ΣD	ΣD^2	t
กลุ่มทดลองที่ 1	12	219	4199	14.74**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 2 ปรากฏว่าทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีทักษะทางสังคมดีขึ้น

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังได้รับโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคม ของนักเรียน ก่อนและหลัง ได้รับโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	ΣD	ΣD^2	t
กลุ่มทดลองที่ 2	12	222	4274	16.46**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 3 ปรากฏว่าทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังได้รับโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง มีทักษะทางสังคมสูงขึ้น

4. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังได้รับโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และหลังได้รับโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังได้รับโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และก่อนและหลังได้รับโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลองที่ 1	12	31.33	5.55	0.19
กลุ่มทดลองที่ 2	12	31.50	5.00	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 4 พบว่า ทักษะทางสังคม ของนักเรียนที่ได้รับ
โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง แตกต่าง
กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและ
นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง มีทักษะทางสังคมไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อเปรียบเทียบผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และการใช้สถานการณ์จำลอง ที่มีต่อทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านไร่พัฒนา อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2536 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังการใช้สถานการณ์จำลอง
3. เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และที่ได้รับ
การใช้สถานการณ์จำลอง

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านไร่พัฒนา อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2536 ที่มีทักษะทางสังคม ต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 50 ลงมา ได้มาจากการให้ทำแบบสอบถามทักษะทางสังคม จำนวน 44 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านไร่พัฒนา อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2536 ที่มีทักษะทางสังคมต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่

50 ลงมา จำนวน 24 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรที่สมัครใจเข้าร่วมกลุ่ม และสุ่มอย่างง่ายอีกครั้ง เพื่อเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบสอบถามทักษะทางสังคม
2. โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. โปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ระยะก่อนการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ตอบแบบสอบถามทักษะทางสังคม เพื่อบันทึกไว้เป็นคะแนน Pretest

2. ระยะทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้คือ

2.1 กลุ่มทดลองที่ 1 ให้โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ใช้เวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ในช่วงเวลา 15.10 - 16.00 น. ทุกวันจันทร์ และวันพฤหัสบดี ตั้งแต่วันที่ 29 พฤศจิกายน 2536 ถึงวันที่ 6 มกราคม 2537

2.2 กลุ่มทดลองที่ 2 ให้โปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง ใช้เวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ในช่วงเวลา 15.10 - 16.00 น. ทุกวันอังคารและวันศุกร์ ตั้งแต่วันที่ 30 พฤศจิกายน 2536 ถึงวันที่ 7 มกราคม 2537

3. ระยะหลังการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ตอบแบบสอบถามทักษะทางสังคมอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นคะแนน Posttest

4. นำผลที่ได้จากการทำแบบสอบถามก่อนและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองซึ่งแยกวิเคราะห์ดังนี้

1. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t-test แบบ Independent
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้ t - test แบบ Dependent
3. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลัง การใช้สถานการณ์จำลอง โดยใช้ t - test แบบ Dependent
4. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และ กลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ t-test แบบ Independent

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 มีทักษะทางสังคมก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 มีทักษะทางสังคมก่อนการทดลอง ไม่แตกต่างกัน

2. นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีทักษะทางสังคมดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองมีทักษะทางสังคมดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กับนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองมีทักษะทางสังคมหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 มีทักษะทางสังคมไม่แตกต่างกัน

การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กับการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อทักษะทางสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านไร่พัฒนา อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

1. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีทักษะทางสังคมดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01หลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ บัททอน (Button. 1974 : 1-2) ที่กล่าวว่ากิจกรรมกลุ่ม เป็นสิ่งที่จัดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยส่งเสริมให้มนุษย์ได้เติบโตและพัฒนา โดยเฉพาะทักษะด้านสังคม และด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และสาเหตุที่เราใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาบุคคลนั้นก็เพราะการเรียนรู้โดยการทำกิจกรรมต่าง ๆ จะทำให้บุคคลได้รับประสบการณ์ตรง นอกจากจะได้ปฏิบัติแล้ว ยังเกิดความรู้สึกต่าง ๆ ขึ้นด้วย ผลจากการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มจะทำให้บุคคลซาบซึ้งประทับใจมากกว่า (วินิจ เกตุชา และคมเพชร จัตรศุภกุล 2522 : 170-172)

สำหรับผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับการวิจัยของ เยาวพา เดชะคุปต์ (2517 :

128) ซึ่งได้วิจัยเกี่ยวกับการใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา พบว่า กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ช่วยให้นักเรียนได้รับการฝึกทักษะด้านสังคม ได้แก่ การอยู่ร่วมกัน การแบ่งปัน มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน เคารพในสิทธิของผู้อื่น รู้จักสนใจเอาใจใส่กันและกัน ทำให้เกิดการเข้าใจสภาพสังคมและมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับบุญศรี จิงธนาเจริญเลิศ (2530 : 47) ที่พบว่ากิจกรรมกลุ่ม สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการปรับตัวกับเพื่อนให้สูงกว่าเดิมได้

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมกลุ่ม สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนได้ ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้โดยการได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ นั้น นักเรียนจะมีโอกาสได้ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างใกล้ชิดและทั่วถึง ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ได้เรียนรู้ถึงความรู้สึกของเพื่อนและเข้าใจความรู้สึกของตัวเองได้ดีขึ้น ทำให้นักเรียนมีทักษะในการอยู่ร่วมกันในสังคมดีขึ้น

2. นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง มีทักษะทางสังคมดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 หลังจากใช้สถานการณ์จำลอง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สถานการณ์จำลอง สามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ ทั้งนี้เพราะสถานการณ์จำลอง เป็นการจำลองสภาพแวดล้อมมาให้ใกล้เคียงหรือเลียนแบบสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงให้มากที่สุด เพื่อให้นักเรียนได้เผชิญกับสภาพการด้วยตนเอง โดยการใช้ปฏิบัติ และยังสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเอง พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ซึ่งวิธีการนี้ ทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจ และมีความรู้สึกร่วมกับเหตุการณ์ได้ดี อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติจริงต่อไปได้

ซึ่งผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับการวิจัยของ วัชรวิพร จับเกตุ (2533 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าสถานการณ์จำลอง สามารถพัฒนาความเสียสละของนักเรียนได้ และณัฐวาระกมล (2535 : 56) ก็พบว่า สถานการณ์จำลองสามารถพัฒนานิสัยในห้องเรียนของนักเรียนได้ ดังนั้นพอสรุปได้ว่า สถานการณ์จำลอง สามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กได้ดีขึ้น

กว่าเดิมได้ ทั้งนี้เพราะ การพัฒนาเด็กโดยให้เด็กปฏิบัติเหมือนอยู่ในเหตุการณ์จริง ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง และได้แสดงความคิดเห็นของตน รวมทั้งได้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ก็จะทำให้เด็กมีทักษะในการอยู่ร่วมกันในสังคมดีขึ้นได้

3. นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และเข้าร่วมสถานการณ์จำลอง มีทักษะทางสังคมดีขึ้นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3 ทั้งนี้เพราะ กิจกรรมกลุ่มและสถานการณ์จำลองต่างก็สามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ กิจกรรมกลุ่มมีข้อดีในด้านสามารถพัฒนาบุคคลให้มีการเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม ดังที่ ทิศนา ขัมมณี และคนอื่น ๆ (2522 : 7) กล่าวว่า ประสบการณ์ที่ได้จากการเข้ากลุ่ม จะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมกระทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการวิเคราะห์ความรู้สึก ความต้องการ ตลอดจนพฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งการฝึกเช่นนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาบุคลิกภาพของตนได้เป็นอย่างดี และ สถานการณ์จำลองก็มีข้อดีในด้านสามารถพัฒนาบุคคลให้ผู้รู้จักการเชื่อมโยงการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติจริง อันเกิดจากการได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้สามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนได้ ดังที่ ครูคแซงค์ (Cruichank. 1972 : 17-19) กล่าวถึงส่วนที่ดีที่ได้รับจากการใช้สถานการณ์จำลองไว้ว่า เป็นการให้ประสบการณ์ในการคิดหาวิธีแก้ปัญหาและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สมบูรณ์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา (2525 : 17-18) ยังกล่าวไว้ว่า สถานการณ์จำลอง จะช่วยปรับความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถชักจูงผู้เรียนเข้าสู่พฤติกรรมที่ต้องการได้

จึงสรุปได้ว่า ทั้งกิจกรรมกลุ่มและสถานการณ์จำลอง เป็นวิธีที่สามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนได้ดีทั้งสองวิธี ทั้งนี้เพราะ ทั้งสองวิธีเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกคน และต่างเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น จึงสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ในการนำกิจกรรมกลุ่มและสถานการณ์จำลองไปใช้ในการพัฒนาทักษะทางสังคมของบุคคล ผู้ที่นำไปใช้จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจกับวิธีการและลำดับขั้นตอนของวิธีการดังกล่าวก่อนจะนำไปใช้ เพื่อให้ได้ผลตามที่ต้องการ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัย

2.1 ควรติดตามผลของกิจกรรมกลุ่มและสถานการณ์จำลองที่มีต่อทักษะทางสังคม ภายหลังการทดลอง ทุก ๆ 3 เดือน หรือ 6 เดือน เพื่อศึกษาว่า ทักษะทางสังคมของเด็ก มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร

2.2 ควรทดลองใช้วิธีการอื่น ๆ ในการพัฒนาทักษะทางสังคม เช่น การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม การให้คำปรึกษารายบุคคล เทคนิคแม่แบบ และ ชุดแนะแนว เพื่อศึกษาว่าวิธีการดังกล่าว จะส่งผลต่อทักษะทางสังคมของนักเรียนอย่างไร

2.3 ควรทดลองเปรียบเทียบ 3 กลุ่ม โดยเพิ่มเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. สุขภาพจิตในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2524.

กรองแก้ว สาธุสนธิ์. ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความเสี่ยสละของนักเรียนชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวมกพลัวิทยา จังหวัดสระบุรี. ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

คมเพชร จิตรศุภกุล. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและ
จิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.

_____. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แสงรุ่งการพิมพ์, 2522.

คึกฤทธิ์ บุขบา. ผลการสอนโดยให้สถานการณ์จำลองและวิธีสอนไม่ใช้สถานการณ์จำลอง
วิชาสังคมศึกษาหน่วยปัญหาในโลกปัจจุบัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

จันทวิส พันธุ์สุข. ผลการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความสนใจในอาชีพอิสระของนักเรียน
มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านปางแดง จังหวัดมุกดาหาร. ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

จารุลักษณ์ พินพรหมราช. ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปทุมคงคา กรุงเทพมหานคร. ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

จำเนียร ช่างโชติ และคนอื่น ๆ. ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.

ชนมพร มุขโต. ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี. ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. แบบแผนการทดลองและสถิติ. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

ฉบุรา ระกำพล. ผลของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อวินัยในห้องเรียนของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสตรีรัตนบุรี จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

ทิสนา แหมมณี ทองอินทร์ วงศ์โสธร และพลุส จาปาเทศ. "ครูกับกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์,"
เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพศึกษาศาสตร์. เล่ม 1 หน้าที่ 3 .
พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
2527.

ทิสนา แหมมณี น้อมศรี เคท และ วรสุดา บุญไวยโรจน์. "การพัฒนารูปแบบการฝึกทักษะ
การทำงานกลุ่มสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา, "ประชาศึกษา". 31(5) :
11 - 15 ; ธันวาคม, 2522.

_____. การพัฒนารูปแบบการฝึกทักษะการทำงานกลุ่มสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เล่ม 1.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2528.

ทิสนา แหมมณี และคนอื่น ๆ. กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1. กรุงเทพฯ :
บูรพาศิลป์การพิมพ์ , 2522.

_____. คู่มือครู รูปแบบการฝึกทักษะการทำงานกลุ่มสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5 ชุดกิจกรรมการสอนและการฝึกทักษะกระบวนการกลุ่ม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ , 2534.

ทิสนา เทียนเสม. "กระบวนการเรียนรู้โดยการทำงานกลุ่ม," วารสารครูศาสตร์. 5 - 6 :
สิงหาคม - พฤศจิกายน 2515.

ทศพร มณีศรีชา. การพัฒนาจริยธรรมด้านความสามัคคีโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.

- กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.
- ทองเรียน อมรัชกุล. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. พิษณุโลก : แผนกเอกสารการพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก , 2521.
- ธำรงค์ น่วมศิริ. การทดลองใช้ข่าวหนังสือพิมพ์สร้างสถานการณ์จำลองในการสอนจริยศึกษา เพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรียุณานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.
- นภาพร พุ่มพุกษ์. ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระนารายณ์ ลพบุรี. ปรียุณานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- นฤมล วรณกุล. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหนังสืออ้างอิงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมกลุ่มกับสไลด์เทป. ปรียุณานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- นิตยา เชียงทอง. ผลการทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการยอมรับตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพมงคลรังษี จังหวัดกาญจนบุรี. ปรียุณานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.
- บุษศรี จิงธนาเลิศ. ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร. ปรียุณานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- ประนอม เดชชัย. แนวคิดใหม่ในการสอนสังคมศึกษา. เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2521.
- พวงแก้ว โคจรรานนท์. บุคลิกภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองอุดรธานี.

- ปริญญานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2530. อัดสำเนา.
 พวงแก้ว เนตรโอการักษ์. ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่มของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลานแหลม จังหวัดนครปฐม.
 ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532.
 อัดสำเนา.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- มัทนา อึ้งตระกูล. การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนานิสภาพแห่งตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 4 โรงเรียนหนองเรือวิทยา จังหวัดขอนแก่น. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.
- เมตตา จินดารักษ์. ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคม
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร.
 ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
 2525. อัดสำเนา.
- เยาวพา เดชะคุปต์. ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา.
 กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.
- เยาวภา กัมพรวิษยากุล. ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนในห้องเรียน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนป่าโมกษวิทยานุกูล จังหวัดอ่างทอง.
 ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
 อัดสำเนา.
- รัตนา รัตนประสพโชค. การพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคลด้วยกิจกรรมกลุ่ม. ปริญญานิพนธ์
 กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. สถิติวิทยาทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :

วัฒนาพานิช, 2522.

- ลักษณา ธรรมไพโรจน์. การปรับปรุงกิจกรรมไม่กล้านแสดงออกด้วยวิธีการกลุ่มสัมพันธ์.
 ปริญญาพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
 2524. อัดสำเนา.
- ลัดดา แซ่บ้ง. การใช้กิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพเพื่อลดพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ปริญญาพนธ์ กศ.ม.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- ลัดดาวรรณ ณะ ระนอง. การทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเอง.
 ปริญญาพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
 2525. อัดสำเนา.
- ลาวัณห์ มหาทุมะรัตน์. ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนานิสัยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ 4. ปริญญาพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- วราภรณ์ ลิ้มสุวัฒน์. ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการปรับตัวด้านสังคมของกลุ่ม
นักเรียนที่ถูกเพื่อนชิงชัง ซึ่งได้รับการฝึกการรับความรู้สึีก่อนกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก.
 วิทยาพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- วารี ถิรจิตร. การพัฒนาการสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- วรรณ เลิศขันธ์. ผลการสอนโดยใช้เกมสถานการณ์จำลองที่มีต่อแนวคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ปริญญาพนธ์ กศ.ม.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.
- วัชรพร จัปเกตุ. ผลของสถานการณ์จำลองที่มีต่อความเสียสละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่
5 โรงเรียนอินทร์มพรรยอนุสรณ์ จังหวัดสมุทรปราการ. ปริญญาพนธ์ กศ.ม.

- กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.
- วิทยา เทพยา. มนุษย์สัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา, 2524.
- วินิจ เกตุชา และคมเพชร จิตรศุภกุล. กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2522.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง กรมวิชาการ. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2533.
- สมพงษ์ จิตระดับ. กระบวนการสอนจริยศึกษา. เอกสารคำสอนวิชาพฤติกรรมกรรมการสอนภาควิชา ประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- สาส์ จบศรี. ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคลองสิบสาม "นิเวศวิราษฎร์บำรุง" จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- สำเริง เวชสุนทร. "กิจกรรมสถานการณ์จำลองในวิทยาลัยครู," ครูปริทัศน์. 5(2) : 18 - 22 ; ธันวาคม 2533.
- สิริวรรณ สุวรรณอาภา. "แนวใหม่ของสังคมศึกษาในปัจจุบัน," ครูปริทัศน์. 5(5) : 68 - 71 ; พฤษภาคม 2533.
- ☆ สุขุมล เกษมสุข. การสอนทักษะทางสังคมในชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.
- สุนน อมรวิวัฒน์. การสอนสังคมศึกษาในชั้นประถม. กรุงเทพฯ : แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519.
- อัษฎสี แจ่มเจริญ. "สถานการณ์จำลองกับการเรียนการสอน," มิตรครู. 21(9) : 5 - 9 พฤษภาคม 2522.

- Anderson, John R. "An Investigation of the Effect of Group Social Skill Training on the Appropriate Social Behavior of Mentally Retarded Adults," Dissertation Abstracts International. 36 : 3460 - A, December, 1978.
- Barnden, Natanial. The Psychology of Self - Esteem. 15 th.ed. Nash Publishing Coporation, 1981.
- Beck, Isabel H. and Bruce Monroe. "Some Dimention of Simulation, Student Cognitive Retention and Pupil Tech Effective Perception." Dissertation Abstracts International. 4713 - A ; February, 1974.
- Button, Leslic. Developmental Group Work With Adolescent. London : University of London Press, Ltd., 1974.
- CartWright, Dorwin and Alwin Zander. Group Dynamics. 3 rd.ed. New York : Harper and Row Publishers, 1968.
- Cruichank,d. "Nation Of Simulation and Games : A Preliminary Inquiry," Education Technology. July, 1972.
- Deighton, Lee c. "Small Group Instruction," The Encyclopedia of Education. New York : The Macmillan Company and Free Press, 1971.
- Durschmidt, Barbara J. "Self-Actualization and the Human Potential Group Process in a Community College," Disstertation Abstracts International. 38 : 3953-A, January, 1977.
- Gully, Halbert E. Discussion, Conference and Group Process. New York : McGraw-Hill, 1968.
- Muller, E. Joy and Thomas B. Secott. "A Comparison of Filen and Written Presentations Used of Pregroup Training Experiences," Journal of Specialists in Group Work. 122 - 126 ; September, 1984.

Ohlsen, Merle M. Group Counseling. New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1970.

Ottaway, A.K.G. Learning Through Group Experiences. London : Routhledge and Kegan Paul, 1966.

Postma, Charles Henry. "Simulation in High School Social Students : Students Cognitive Retention and Pupil Teacher Affective Perception, Dissertation Abstracts International. 34(8) : 4712 - 4713 - A ; February, 1974.

Rogers, Carl R. and Rosalind F. Daman. Psychotherapy and Personality Change. Chicago : University of Chicago Press, 1946.

Shaw, Marvin E. Group Dynamics. New York : McGraw-Hill Book Company 1981.

Schneider, Mary Sonnenchein and Kay L. Baird. Group Counseling Children of Divorce in the Elementary Schools : Understanding Process and Technique," The Personal and Guidance Journal. 59(2) : 88 - 91 ; October, 1980.

Schultz, Landall L. Simulation in Social and Administrative Science. Englewood Cliffs : Prentice - Hall, Inc. , 1974.

Treppa, Jerry A. and Lawrence Frike. "Effects of Marathon Group Experience," Journal of Counseling Psychology. 19 : 466 - 468 ; September, 1972.

Webb, Noreen M. "Microcomputer Learning in Small Groups : Cognitive Requirements and Group Processes," Journal of Education Psychology 76 : 1076 - 1088, 1984.

Wittich, Walter Arno and Charles Francis Schuller. Audio Visual Materials : Their Nature and Use. New York : Harper and Brothers, 1957.

ภาคผนวก ก

1. แบบสอบถามทักษะทางสังคม
2. คุณภาพของแบบสอบถามทักษะทางสังคม
3. คำคะแนนดิบของกลุ่มทดลองที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

แบบสอบถามทักษะทางสังคม

การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

1. เมื่อถึงเวลาทำความสะอาดห้องเรียนประจำวันของนักเรียน นักเรียนทำอย่างไร
 - ก. ทำความสะอาดตามหน้าที่ที่แบ่งกันไว้
 - ข. มาโรงเรียนสาย เพื่อที่จะได้ไม่ต้องทำความสะอาด
 - ค. ไม่สนใจเรื่องนี้ เพราะแต่ละวันนักเรียนมีการบ้านต้องทำมากอยู่แล้ว
2. เมื่อครูประกาศรับสมัครผู้ช่วยในการดูแลห้องสมุดโรงเรียน นักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. ถ้ามีเวลาว่างพอที่จะทำได้ ก็จะสมัครทันที
 - ข. ไม่สมัคร เพราะไม่อยากมีภาระเพิ่มขึ้น
 - ค. ไม่สมัคร เปิดโอกาสให้เพื่อนคนอื่น ๆ สมัคร
3. ในการเข้ากิจกรรมกลุ่มสัปดาห์ละคร นักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. ไม่เข้าร่วม เพราะรู้ว่าจะต้องทำความสะอาดโรงเรียน
 - ข. เข้าร่วม เพราะเป็นโอกาสที่นักเรียนจะได้ร่วมทำงานกับเพื่อน ๆ
 - ค. ไม่เข้าร่วม เพราะเป็นกิจกรรมที่ไม่น่าสนใจ
4. ในช่วงเรียนที่ครูหาอาสาสมัครในการทำกิจกรรม นักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. จะไม่อาสาสมัคร เพราะคิดว่ามีคนอื่นอาสาสมัครอยู่แล้ว
 - ข. ไม่อาสาสมัคร เพราะอายุที่จะต้องทำกิจกรรมที่ไม่น่าสนใจ
 - ค. จะอาสาสมัคร เพราะอยากมีส่วนร่วมในชั้นเรียน
5. เมื่อมีการเข้าค่ายลูกเสือประจำปี ในหมู่ของนักเรียน นักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. พยายามช่วยเหลืองานในหมู่อย่างเต็มความสามารถ
 - ข. บอกให้เพื่อนทำงานในหมู่แทนตน

ค. ไปดูเพื่อนหมู่อื่นทำงาน

6. ในวันแม่ โรงเรียนจัดกิจกรรมให้นักเรียนทุกชั้นไปพัฒนาวัดประจำตำบลร่วมกับชาวบ้าน นักเรียนบางคนหลบไปนั่งเล่นกันหลังวัด ส่วนนักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ตามไปดูเขาเล่นกันและเข้าไปคุยด้วย

ข. อยู่ช่วยงานจนเสร็จแล้วจึงไปเล่น

ค. ไม่ช่วยทำงาน เพราะคนอื่น ๆ ก็ไม่ช่วยเหมือนกัน

7. ในหมู่บ้านของนักเรียนมีการทำนุญตกบาตรในวันออกพรรษา นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. อยู่บ้านเฉย ๆ

ข. นัดกับเพื่อนไปเที่ยวน้ำตก

ค. ไปตกบาตรพร้อมกับผู้ปกครอง

8. ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมและบอกให้แต่ละบ้านร่วมกันทำความสะอาดและตกแต่งบ้านเพื่อต้อนรับปีใหม่ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. พาเพื่อนไปเล่นที่อื่น เพราะถ้าอยู่ก็คงต้องช่วยเขาทำงาน

ข. ดูโทรทัศน์อยู่ที่บ้าน

ค. ช่วยพ่อแม่และพี่น้องทำความสะอาดบ้าน

9. ที่หมู่บ้านของนักเรียนมีการประกวดบ้านสะอาดและสวยงาม บ้านของนักเรียนไม่สวยงามเท่าบ้านอื่น หลังเล็กว่าบ้านอื่น นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ไม่ทำความสะอาดบ้านเพราะถึงทำไปก็แพ้บ้านอื่น

ข. พ่อกับแม่ต่างหากที่มีหน้าที่ทำความสะอาด

ค. ช่วยพ่อแม่ทำความสะอาดเท่าที่จะทำได้ ถึงแม้ชนะการประกวดก็ไม่ใช่ไร

10. กำนันประชุมลูกบ้านและขอความร่วมมือให้แต่ละบ้านส่งคนในบ้านมาช่วยค้ายพริกที่วัด พ่อแม่ของนักเรียนขอให้นักเรียนไปช่วย นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ไปช่วยด้วยความเต็มใจ

- ข. บอกว่าจะไป แต่หนีไปเที่ยวแทน เพราะไม่มีใครรู้
- ค. ปฏิเสธ โดยอ้างว่าจะอยู่ทำที่บ้าน

รู้จักแสดงออกทางคำวาจาและท่าทางที่เหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ

11. เมื่อนักเรียนพบกับครูที่นักเรียนไม่ค่อยชอบที่หน้าเสาธง นักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. ทำความเคารพ
 - ข. ยืนหลบข้างหลังเพื่อน ไม่ให้อาจารย์เห็น
 - ค. ทำเป็นไม่เห็น
12. ขณะที่นักเรียนเดินเล่นอยู่ที่สนาม นักเรียนพบเพื่อนใหม่ที่เพิ่งเข้ามาเรียนในชั้นเรียนเดียวกับนักเรียน นักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. เข้าไปทักและชวนเดินคุยไปด้วยกัน
 - ข. ไม่รู้จะพูดอะไร เพราะยังไม่คุ้นเคยกัน
 - ค. เดินเลี่ยงไปทางอื่น เพราะไม่ชินกับการพูดคุยกับคนแปลกหน้า
13. เมื่อมีคนเดินเข้ามาในโรงเรียนและบังเอิญพบนักเรียนก่อน คนคนนั้นแสดงท่าว่าจะเดินตรงเข้ามาพูดกับนักเรียน นักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. เดินหลบไปทางอื่น เพราะไม่ชอบพูดกับคนแปลกหน้า
 - ข. เดินไปหาเพื่อน เพื่อให้เพื่อนช่วยพูดแทน
 - ค. เข้าไปทักทาย และถามว่านักเรียนจะช่วยอะไรเขาได้บ้าง
14. เมื่อเปิดเทอมใหม่ ในชั้นของนักเรียนมีนักเรียนย้ายมาจากโรงเรียนอื่น และได้ที่นั่งติดกับนักเรียน นักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. ไม่กล้ามองหน้าเพื่อนใหม่
 - ข. รู้สึกเขินอาย ไม่กล้าพูดด้วย

ค. ชวนเพื่อนใหม่คุยอย่างเป็นกันเอง

15. เมื่อมีครูจากโรงเรียนอื่นมาดูงานที่โรงเรียน และครูของนักเรียนให้นักเรียนออกไปกล่าวต้อนรับ นักเรียนจะทําอย่างไร

ก. ออกไปกล่าวต้อนรับ โดยไม่เขินอาย

ข. แก้งบอกครูว่าไม่สบาย เพราะนึกคำพูดไม่ได้

ค. ขอให้ครูบอกให้เพื่อนคนอื่นออกไปพูดแทน

16. เมื่อมีเจ้าหน้าที่มาเยี่ยมโรงเรียน เพื่อนาของบริจาคมานักให้แก่โรงเรียน และครูให้นักเรียนออกไปกล่าวขอบคุณ นักเรียนจะทําอย่างไร

ก. ออกไปพูดอย่างผิด ๆ ถูก ๆ และมีท่าทางเขินอาย

ข. บอกครูว่า ขอให้เพื่อนคนอื่นออกไปพูดแทน

ค. ออกไปกล่าวขอบคุณ ด้วยความมั่นใจ

17. เมื่อเพื่อนทําให้นักเรียนโกรธ นักเรียนจะทําอย่างไร

ก. แสดงท่าทางโกรธออกมาให้เพื่อนเห็น

ข. เสี่ยงไปทางอื่นเพื่อระงับอารมณ์ แล้วจึงค่อยกลับมาพูดกับเพื่อนให้เข้าใจกันด้วยดีอีกครั้ง

ค. ทะเลาะกับเพื่อนคนนั้น

18. นักเรียนทํากระเป๋าสตางค์ตกที่โรงอาหารโดยไม่รู้ตัว และมีเพื่อนห้องอื่นเก็บมาคืนให้ นักเรียนจะพูดอย่างไร

ก. รีบเปิดดูว่าเงินหายหรือไม่ แล้วพูดว่า "คืนะที่เงินไม่หาย"

ข. ยิ้มกับเพื่อน และพูดว่า "ขอบคุณเธอมากที่เก็บมาให้ เธอเป็นคนดีมาก"

ค. ทักหน้าเฉยและบอกว่า "ถ้าเธอไม่เก็บมาฉันก็คงหาเจอเองแหละ"

19. เพื่อนของนักเรียนคนหนึ่งยืมหนังสือของนักเรียนไปอ่านวันหยุด และนำมาคืนในสภาพที่ ยับและขาด นักเรียนจะทําอย่างไร

- ก. ทาหน้าบึ้งและต่อว่าเพื่อนเสียงดัง แสดงให้เขาเห็นว่าเราไม่พอใจ
- ข. ปาหนังสือเล่มนั้นทิ้งไปต่อหน้าเพื่อนทันที โดยไม่พูดอะไรกับเพื่อน
- ค. ถามเพื่อนว่าเพราะเหตุไรหนังสือจึงเป็นแบบนี้ และบอกเพื่อนว่า
เขาควรจะได้รับผิดชอบในสิ่งที่เขายืมของเพื่อนไป

20. ขณะที่นักเรียนกำลังเดินไปตลาด พบกับครูที่ไม่เคยสอนในชั้นของนักเรียน
นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ต่างคนต่างเดิน
- ข. ทาเป็นไม่เห็น
- ค. ทาความเคารพและยืมมาให้

21. ในการแข่งกีฬาฬั้ ทีมของนักเรียนแพ้ทีมอื่น นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ยอมรับว่าแพ้ โดยไม่แสดงกิริยาอะไร
- ข. บอกเพื่อนว่า กีฬาฬั้แต่คนไม่ฬั้
- ค. แสดงอาการโกรธ โดยการเตะทุกสิ่งที่อยู่ใกล้ เพื่อระบายอารมณ์

22. เพื่อนเก็บของได้แล้วนำส่งครูจึงได้รับคำชมเชย เมื่อเพื่อนนำเรื่องนี้มาเล่าให้
นักเรียนฟัง นักเรียนจะบอกว่อย่างไร

- ก. เธอน่าจะเก็บของนั้นไว้มากกว่า ไม่น่าง่เลย
- ข. เธอเป็นคนดีมาก สมควรได้รับคำชมนั้น
- ค. ใครเก็บได้ เขาก็คืนกันทั้งนั้น ไม่ม่ใช่ เรื่องแปลกเลย

รู้จักรับฟังกันและกันเมื่อมีความสนใจ เอาใจใส่กันและกัน ยอมรับความคิดเห็นของส่วนรวม

23. เพื่อนของนักเรียนชอบเล่าเรื่องซ้าซาก นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. บอกเขาว่าฟังเรื่องนี้อันเบื่อแล้ว

- ช. เดินหนีไปเลย
- ค. รับฟังเขาเล่าด้วยความตั้งใจ
24. เพื่อนของนักเรียนคนหนึ่ง ชอบเล่าเรื่องความทุกข์ยากลำบากของตัวเองให้นักเรียนฟัง นักเรียนจะทําอย่างไร
- ก. ทําท่าไม่สนใจ เขาจะได้เลิกเล่า
- ข. รับฟังและแสดงความเห็นใจ
- ค. นั่งเฉย ๆ แต่ไม่ยอมมองหน้าเพื่อนที่กำลังพูด
25. เมื่อนักเรียนเห็นเพื่อนในห้องเรียนเดียวกันนั่งหน้าเศร้า ไม่พูดกับใคร นักเรียนจะทําอย่างไร
- ก. เข้าไปพูดด้วย ถามถึงสาเหตุ และเสนอแนะเท่าที่จะทําได้
- ข. ไม่เข้าไปพูดด้วย เพราะคิดว่าเขาคงอยากอยู่คนเดียวมากกว่า
- ค. ไม่สนใจ เพราะเราคงช่วยอะไรเขาไม่ได้
26. เมื่อเพื่อนของนักเรียนป่วย นอนอยู่โรงพยาบาลใกล้ ๆ บ้าน นักเรียนจะ
- ก. ไปเยี่ยมเพื่อนที่โรงพยาบาล
- ข. ทําเฉย ๆ เดี่ยวเพื่อนก็หายเอง
- ค. ไม่ได้ไปเยี่ยม เพราะคิดว่าไปก็คงช่วยอะไรเพื่อนไม่ได้
27. ขณะเดินมาโรงเรียน นักเรียนพบเพื่อนเดินหกล้ม หัวเข่าถลอก นักเรียนจะทําอย่างไร
- ก. เข้าไปพุง และถามเขาว่า เป็นอย่างไรบ้าง
- ข. หยุดยืนดู และพูดว่า ไม่ควรเดินซุ่มซ่ามอย่างนี้
- ค. เดินผ่านไปเฉย ๆ
28. ถ้าเพื่อนของนักเรียนบอกนักเรียนว่า ตามความเห็นของเขา นั้น นักเรียนกำลังทําลิ่งที่ไม่ถูกต้อง นักเรียนควรจะปรับปรุงตัวเองจะทําให้เป็นคนน่าคบยิ่งขึ้น

นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ขอให้เพื่อนอธิบายสิ่งที่ควรทำปรับปรุง
- ข. บอกเขาว่าเขาย่ำมาอยู่เรื่องของนักเรียน
- ค. ไม่สนใจและไม่พูดกับเพื่อนคนนี้อีก

29. ขณะที่นักเรียนกำลังเล่าเรื่องให้เพื่อนฟังอย่างสนุกสนาน นึกา แสดงอาการอยากพูดบ้าง นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ทำเป็นไม่เห็น
- ข. ให้โอกาสนิภาพูดบ้าง
- ค. รีบเล่าเรื่องของตัวเองต่อ ก่อนที่นิภาจะแย่งพูดได้

30. ในเวลาพักกลางวัน นักเรียนและเพื่อน ๆ นั่งคุยกัน เรื่องละครในโทรทัศน์ นักเรียนก็จะทำอย่างไร

- ก. เป็นฝ่ายพูดให้เพื่อน ๆ ฟังอยู่คนเดียว
- ข. พยายามพูดให้สนุกสนานเพื่อนจะได้ไม่ไปฟังคนอื่น
- ค. พูดบ้าง และผลัดให้เพื่อนพูดให้ฟังบ้าง

31. ในการประชุมเพื่อจัดงานวันปีใหม่ของชั้นประถมปีที่ 6 ครูให้นักเรียนทุกคนแสดงความคิดเห็นเรื่องการจัดงานเลี้ยง นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. แสดงความคิดเห็นที่แปลก ๆ และเป็นไปไม่ได้ เพื่อทำให้เพื่อนขบขัน
- ข. แสดงความคิดเห็นที่คิดว่าเหมาะสม เพื่อให้งานจัดงานเป็นไปด้วยดี
- ค. ไม่แสดงความคิดเห็นอะไร

32. ในการประชุมในข้อ 29 ถ้าความคิดเห็นของนักเรียนไม่ได้รับการเห็นด้วย นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. พยายามพูดให้คนอื่น เห็นว่าความคิดของนักเรียนถูกต้องและดีกว่าคนอื่น
- ข. แสดงความไม่พอใจเมื่อความคิดเห็นของนักเรียนถูกปฏิเสธ

ค. ยอมรับความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ในห้อง โดยไม่แสดงกิริยาใด ๆ

33. เมื่อครูให้นักเรียนในห้องแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดชั้นเรียนให้สวยงาม มีเพื่อนของนักเรียนคนหนึ่งแสดงความคิดเห็นที่คนอื่น ๆ เห็นว่าดี นักเรียนก็เห็นว่าดีด้วย เมื่อครูถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นกับนักเรียน นักเรียนจะ

ก. บอกว่าเป็นความคิดเห็นที่ดี และนักเรียนเห็นด้วย

ข. บอกว่าความจริงแล้วนักเรียนมีความคิดที่ดีกว่านี้อีก แต่ไม่อยากพูด

ค. บอกครูว่าความจริงแล้ว นักเรียนก็คิดอย่างนี้มาก่อนเพื่อน

34. ถ้านักเรียนคิดว่าเพื่อนมีความคิดเห็นที่ดี นักเรียนจะพูดกับเพื่อนว่า

ก. ความคิดของเธอก็ดีหรอกนะ แต่ยังไม่ดีที่สุดหรอก

ข. ความคิดของเธอมีเหตุผลนะ

ค. ความคิดของเธอก็ดีหรอก แต่ใคร ๆ ก็คิดได้ แบบนี้นะ

2. คุณภาพของแบบสอบถามทักษะทางสังคมเป็นรายข้อ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก t	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก t
1	3.20	18	5.20
2	4.00	19	4.00
3	2.18	20	4.00
4	2.55	21	4.00
5	2.67	22	7.50
6	2.50	23	5.60
7	4.33	24	4.80
8	3.11	25	4.30
9	5.60	26	2.28
10	2.06	27	5.09
11	4.00	28	3.55
12	5.60	29	5.60
13	10.00	30	9.50
14	6.80	31	5.09
15	4.00	32	6.00
16	2.28	33	8.44
17	2.67	34	8.00

คุณภาพของแบบสอบถามทักษะทางสังคมทั้งฉบับ

n	pq	s^2_t	r_{tt}
34	5.40	37.13	0.88

3. ค่าคะแนนดิบของกลุ่มทดลอง

คะแนนดิบของกลุ่มทดลองที่ 1 ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

จากแบบสอบถามทักษะทางสังคม

คนที่	คะแนนก่อนการทดลอง	คะแนนหลังการทดลอง	D	D ²
1	7	32	25	625
2	8	33	25	625
3	12	27	15	225
4	12	28	16	256
5	13	32	19	361
6	13	33	20	400
7	13	34	21	441
8	14	34	20	400
9	15	30	15	225
10	15	33	18	324
11	17	31	14	196
12	18	29	11	121
	$\sum X = 157$ $\bar{X} = 13.08$	$\sum X = 376$ $\bar{X} = 31.33$	$\sum D =$ 219	$\sum D^2 =$ 4199

คะแนนดิบของกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ใช้สถานการณ์จำลอง

จากแบบสอบถามทักษะทางสังคม

คนที่	คะแนนก่อนการทดลอง	คะแนนหลังการทดลอง	D	D ²
1	8	33	25	625
2	9	34	25	625
3	10	32	22	484
4	11	27	16	256
5	11	30	19	361
6	13	33	20	400
7	13	32	19	361
8	14	30	16	256
9	14	28	14	196
10	16	33	17	289
11	18	33	15	225
12	19	33	14	196
	$\sum X = 156$ $\bar{X} = 13$	$\sum X = 378$ $\bar{X} = 31.50$	$\sum D =$ 222	$\sum D^2 =$ 4274

ภาคผนวก ข

1. โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม (ใช้กับกลุ่มทดลองที่ 1)
2. โปรแกรมการใช้อุปกรณ์การทดลอง (ใช้กับกลุ่มทดลองที่ 2)

โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ		1. เพื่อให้ทราบจุดมุ่งหมายของการฝึก กฎเกณฑ์ต่าง ๆ และวิธีการปฏิบัติตนในการเข้าร่วมกิจกรรม 2. เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับนักเรียนกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนกับผู้นำกิจกรรม สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในการเริ่มต้นทำกิจกรรม	1. ผู้วิจัยบอกจุดมุ่งหมายในการทำกิจกรรมกลุ่ม บอกกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรม 2. ให้นักเรียนเล่นเกมตาม que ผู้วิจัยจัดให้ 3. ผู้วิจัยสรุปเกมและนัดแนะวันเวลาในการพบกันแต่ละครั้งเป็นเวลา 6 สัปดาห์
2	ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม	ความร่วมมือ	เพื่อฝึกให้นักเรียนเรียนรู้ถึงความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน เพื่อฝึกการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน	ในการทำกิจกรรมกลุ่ม ครั้งที่ 2 - 11 ดำเนินการเป็นขั้นตอนทุกครั้งดังนี้ 1. <u>ขั้นมีส่วนร่วม</u> ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการทำกิจกรรมในแต่ละครั้งที่ต้องการ
3	ความร่วมมือในการ	ขอจับใบด้วยคน	เพื่อฝึกให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมในสังคมและชุมชน	การให้นักเรียนทราบ และให้นักเรียนปฏิบัติตาม

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
	เข้าร่วม กิจกรรม			ลำดับ 2. <u>ขั้นวิเคราะห์</u>
4	การทักทาย	เธอกับฉัน	เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้วิธีการ ทักทายผู้อื่น	ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติ
5	การต้อนรับ	การต้อนรับ	เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักแสดง การต้อนรับผู้มาเยือน โดยการ ยิ้มแย้มแจ่มใส ถวายถึงธุระ และ เชื้อเชิญไปในที่อันควร	กิจกรรม 3. <u>ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ</u> ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุป หลักการเพื่อนำไปประยุกต์ใช้
6	การใช้ วาจาและ ท่าทางที่ สุภาพ	เหมาะ- ไม่เหมาะ	เพื่อฝึกให้นักเรียนพูดจาสุภาพ และเหมาะสมกับสถานการณ์	และ ผู้วิจัยช่วยสรุปเพิ่มเติม 4. <u>ขั้นประเมิน</u> ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วม กันอภิปราย เพื่อประเมินผลการ
7	การรับฟัง	ฟังหน่อยนะ	เพื่อให้ นักเรียนฝึกการรับฟัง ผู้อื่น โดยตามองที่ผู้พูด พยักหน้ารับ และไม่ขัดจังหวะ ผู้พูด	เรียนรู้ของตนเองในการทำ กิจกรรมกลุ่ม
8	การรับฟัง	เรื่องสั้น	เพื่อให้ นักเรียนได้ฝึกทักษะงาน การฟังให้ได้ความชัดเจน ถูกต้อง	
9	การสนทนา	ให้ฉันช่วย	เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักสนทนา	

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
	เอาใจใส่ ซึ่งกันและ กัน	ไหมจะ	เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน	
10	การยอมรับ ความคิด เห็นของ ส่วนรวม	ถ้าฉันเป็น เธอถ้าเธอ	เพื่อให้เด็กเรียนรู้ถึงความ สำคัญของการยอมรับความ คิดเห็นของผู้อื่นรู้จักพูดสนับ ความคิดเห็นของผู้อื่น	
11	การยอมรับ ความคิด เห็นของ ส่วนรวม	ทว่าอย่างไร	เพื่อให้เด็กเรียนรู้ความ สำคัญของการเสนอความคิด เห็นด้วยเหตุผล ในกรณีที่ ความคิดของตนไม่สอดคล้อง กับผู้อื่น เพื่อฝึกให้เด็ก เรียนแสดงความ คิดเห็นด้วยเหตุผลในกรณี ที่ความคิดของตนไม่สอดคล้อง กับผู้อื่น	
12	ปัจเจกนิเทศ		เพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้พูดคุย อภิปราย แสดงความคิดเห็น สรุปเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ ได้รับจากการฝึกกิจกรรมและ	1. ผู้วิจัยให้เด็กเรียนร่วมกัน อภิปรายสรุปสิ่งที่ได้จากการ ทำกิจกรรม 2. ผู้วิจัยให้เด็กเรียนกรอกแบบ

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
			นำไปประยุกต์ใช้	ประเมินการเข้าร่วมกิจกรรม 3. ผู้วิจัยกล่าวปิดการเข้าร่วมกิจกรรม

หมายเหตุ การทดลองแต่ละครั้งใช้เวลา 50 นาที

การประเมินผล

1. ประเมินจากความสนใจและความตั้งใจในการทำกิจกรรม
2. ประเมินจากการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม
3. ประเมินจากการซักถาม การตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุป
ของนักเรียน

โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ครั้งที่ 1

กิจกรรมที่ 1 การปฐมนิเทศ

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้ทราบจุดมุ่งหมายของการฝึก กฎเกณฑ์ต่าง ๆ และวิธีการปฏิบัติตน

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 30 นาที

สถานที่ ห้องแนะแนวหรือห้องประชุมโรงเรียน

อุปกรณ์ โปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม จำนวนเท่ากับจำนวนสมาชิก

- วิธีดำเนินการ
1. ให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม
 2. ผู้วิจัยแนะนำตนเอง และให้นักเรียนแนะนำตนเอง
 3. ผู้วิจัยแจกโปรแกรมการฝึกแก่สมาชิกทุกคน
 4. ผู้วิจัยชี้แจงอธิบายรายละเอียด แนะนำเกี่ยวกับวิธีการฝึก จุดมุ่งหมาย และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม โดยใช้โปรแกรมประกอบ
 5. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

กิจกรรมที่ 2

การสร้างสัมพันธภาพและความคุ้นเคย

- จุดมุ่งหมาย
1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนในกลุ่ม และระหว่างนักเรียนกับผู้วิจัย
 2. เพื่อสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในการเริ่มต้นทำกิจกรรม

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 30 นาที

สถานที่ ห้องแนะแนวหรือห้องประชุมโรงเรียน

- อุปกรณ์
1. กระดาษเปล่าขนาด 3" x 4" ปีกละ 11 แผ่น จำนวน 12 ปีก
 2. ปากกา เท่ากับจำนวนสมาชิก
 3. ของขวัญ 1 ชิ้น

- วิธีดำเนินการ
1. ผู้วิจัยแจกกระดาษและปากกาให้กับสมาชิกทุกคนในกลุ่มและชี้แจงวิธีการทำกิจกรรม
 2. สมาชิกทุกคนจะต้องตั้งคำถามแก่เพื่อนสมาชิกให้ได้ทุกคน และคำถามที่ใช้ถามสมาชิกแต่ละคนจะต้องไม่ซ้ำกัน ใครถามเพื่อนได้มากที่สุดถือเป็นผู้ชนะ และ
ได้รางวัล
 3. เมื่อหมดเวลาที่กำหนดแล้ว ให้หาสมาชิกที่ชนะเลิศในกิจกรรมนี้ ถามถึงความรู้สึกของผู้ชนะ และเพื่อนสมาชิกคนอื่น ๆ ถึงผลที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้
 4. ผู้วิจัยและสมาชิกช่วยกันอภิปรายสรุป สิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้

ครั้งที่ 2

กิจกรรม ความร่วมมือ

จุดมุ่งหมาย 1. เพื่อให้นักเรียน เรียนรู้ถึงความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน
2. เพื่อฝึกการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

สถานที่ ห้องแนะแนวและ สนามเด็กเล่นในโรงเรียน

อุปกรณ์ 1. หัวใจพลาสติก จำนวน 12 ชิ้น 12 สี
2. รูปดอกไม้ สีละ 4 ดอก

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแจกหัวใจพลาสติกให้นักเรียนคนละ 1 ชิ้น
2. ให้นักเรียนแต่ละคน หาที่เฉพาะตัว ซ่อนหัวใจของตัวเองไว้ภายในสถานที่ที่ฝึก
3. แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน โดยวิธีจับดอกไม้สี
4. สมาชิกแต่ละกลุ่มจะต้องจับมือกันเป็นแถวยาว และพากันไปหาหัวใจของแต่ละคน
ให้ครบ โดยมีกติกาว่า ห้ามพูด และมือต้องจับกันเป็นแถวโดยไม่หลุดจากกัน
5. กลุ่มใด ได้หัวใจครบก่อน กลุ่มนั้นเป็นผู้ชนะ
6. ผู้วิจัยให้กลุ่มชนะออกมากล่าวถึงความรู้สึกและวิธีการในการค้นหา
7. ผู้วิจัยกล่าวถึงความสำคัญของการให้ความร่วมมือในกิจกรรมของโรงเรียน
8. ผู้วิจัยถามนักเรียนแต่ละคนว่า เคยให้ความร่วมมือในกิจกรรมของโรงเรียน
อย่างไรบ้าง ให้นักเรียนพูดถึงความรู้สึกของตนเองในการให้ความร่วมมือนั้น
9. ผู้วิจัยและสมาชิกร่วมกันสรุป เรื่องการให้ความร่วมมือ ความสำคัญและ
ประโยชน์ของการให้ความร่วมมือ

ครั้งที่ 3

กิจกรรม ขอนินไปด้วยคน

จุดมุ่งหมาย เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักมีส่วนร่วมในกิจกรรมในสังคมในชุมชน

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

สถานที่ ห้องแนะแนว

อุปกรณ์ 1. กระดาษโปสเตอร์ 3 แผ่น
2. อุปกรณ์ และเศษวัสดุ เช่น ไม้ , โปม , สก๊อตเทป , กรรไกร
หลอดกาแฟ , ไม้จิ้มฟัน , กาว , สีเมจิก , จานกระดาษ , แก้วกระดาษ
ทั้งหมดอย่างละ 3 ชุด

- วิธีดำเนินการ
1. ผู้วิจัยกล่าวถึงการทากิจกรรมครั้งที่แล้ว สรุปถึงการให้ความร่วมมือในกิจกรรม
 2. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มสมาชิกออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน
 3. ให้แต่ละกลุ่มประดิษฐ์ภาพการเข้าร่วมกิจกรรมวันลอยกระทงโดยใช้วัสดุที่จัดให้ ภายในเวลา 30 นาที
 4. เมื่อหมดเวลาที่กำหนดให้สมาชิกแต่ละกลุ่มนำผลงานออกมาแสดง และส่งตัวแทนออกมาอธิบายผลงานของกลุ่ม กลุ่มละ 1 คน
 5. ผู้วิจัยกล่าวถึงกิจกรรมในชุมชนที่นักเรียนเคยพบ
 6. ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนให้เพื่อนฟัง
 7. ผู้วิจัยและสมาชิกร่วมกันอภิปรายสรุปเรื่องการให้ความร่วมมือในชุมชน

การประเมินผล

1. ประเมินจากความสนใจและการตั้งใจในการทำกิจกรรม
2. ประเมินจากความร่วมมือในการทำกิจกรรม
3. ประเมินจากการอธิบายผลงาน การอภิปราย การซักถาม และการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 4

กิจกรรม เธอกับฉัน

จุดมุ่งหมาย เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้วิธีการพูดคุยกับคนอื่น แสดงอวัชชาคมที่ดีต่อคนอื่น
โดยการ ยิ้ม ทักทาย และชวนสนทนา

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

สถานที่ ห้องแนะแนว

อุปกรณ์ เอกสารบทบาทสมมุติ

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยขออาสาสมัครแสดงบทบาทสมมุติ 4 คน
2. ให้นักเรียนอ่านเรื่องสั้น เธอกับฉัน
3. แจกเอกสารบทบาทสมมุติ ให้ผู้แสดงแต่ละคนอ่าน พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
4. เริ่มแสดง ใช้เวลาประมาณ 15 นาที
5. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้
 - 5.1 สมจิตร วรรณ และน้อย แสดงท่าทาง และพูดจา ต่างกันอย่างไร ในการทักทายกับเพื่อนใหม่
 - 5.2 สุภา จะรู้สึกอย่างไรกับสมจิตร วรรณ และน้อย
 - 5.3 นักเรียนคิดว่าใครแสดงท่าทางและพูดจาได้เหมาะสม ถ้านักเรียนเป็นสุภา นักเรียนจะชอบเพื่อนแบบไหน
6. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุป การแสดงท่าทางและคำพูดที่เหมาะสมในการพูดคุยกับคนอื่น และสรุปถึงการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยผู้วิจัยแนะนำเพิ่มเติม
7. ผู้วิจัยให้นักเรียนอภิปรายสิ่งที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

บทบาทสมมติ " เธอกับฉัน "

วันนี้เป็นวันเปิดเทอมใหม่ นักเรียนมาโรงเรียนแต่เช้า แต่ละคนหน้าตาอึมเศร้าแจ่มใส
 านชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วรณา น้อย และสมจิตร เดินคุยกันเข้ามาในชั้น

วรณา : น้อย, สมจิตร มาโรงเรียนแต่เช้าเหมือนกันนะ เป็นอย่างไรวบ้าง ปิดเทอมไปเที่ยว
 ที่ไหนมาจ๊ะ

สมจิตร : สวัสดิ์ วรณา ปิดเทอมเราไปเที่ยวบ้านตากับยายมา สนุกจังเลย ได้เล่นน้ำด้วย

น้อย : เราก็ไปบ้านปู่ บ้านปู่เราอยู่ติดทะเลด้วยนะ เราได้เล่นน้ำทะเลทุกวัน จนตัวเราดำไป
 อีก เห็นมัย (น้อยชูแขนให้ดู)

วรณา : แหม ดีจัง เราไม่ได้ไปบ้านใคร แต่พอกับแม่พาเราไปเที่ยวเมืองกาญจน์ ไปสองแพ
 ก็ได้เล่นน้ำเหมือนกัน

ขณะนั้น สุภา ซึ่งเป็นนักเรียนที่ย้ายมาจากโรงเรียนอื่น เดินเข้ามา แล้วหยุดยืน หันไปมา
 จะหาที่วางกระเป๋า วรณา น้อย และสมจิตร หันไปมอง และวรณาจึงพูดขึ้นก่อน

วรณา : สวัสดิ์จ๊ะ เธอคงเป็นนักเรียนที่ย้ายมาใหม่ ฉันชื่อวรณา เธอละจ๊ะ

สุภา : (ยิ้มตอบ)สวัสดิ์จ๊ะทุกคน ฉันย้ายมาจากโรงเรียนโนนสวรรค์ มาอยู่ชั้น ป.6 กับพวกเธอ
 ฉันชื่อสุภา

น้อย : อ้อ ! เด็กใหม่

สมจิตร แสดงท่าอายนและไม่พูด ไม่มองสบตา

วรณา : สุภา เธอคงยังไม่รู้จักใคร น้อย และนี่สมจิตรจ๊ะ

น้อยพยักหน้ารับ สมจิตรก้มหน้า ไม่พูดอะไร

สุภา : ยินดีที่ได้รู้จักทุกคน เราคงเป็นเพื่อนกันได้นะ

วรณา : เธอเอากระเป๋าวางไว้ตรงนี้ก่อนก็ได้ ถ้ามีเพื่อนมาอีกฉันจะแนะนำให้เธอรู้จัก

สุภายิ้มและพูดว่า

สุภา : ขอบใจเธอมากจ้ะ วรรณา ฉันคงต้องขอความช่วยเหลือจากเธอ

น้อย ยืนมองสุภาอย่างสำรวจ และทำหน้าตลก พร้อมกับพูดว่า

น้อย : กระเป๋าสตางค์เธอฉันก็มี ซื้อมาเท่าไรนะ

สุภา : ไม่รู้สิจ้ะ แม่ฉันซื้อให้

น้อย : ของถูก ๆ กระมัง ฉันมีอีกแบบแพงกว่านี้มาก

น้อยพูดและทำปากเบะใส่ ในขณะที่ตามองกระเป๋าของสุภาพร้อมกับยกไหล่และหันไปพูดกับสมจิตรว่า

น้อย : เราไปกันเถอะ อย่าไปสนใจใคร ๆ เลย หน้าอย่างนี้หรือ จะมาเรียนห้องเรา

สมจิตร เหลือบตามองสุภาอย่างอาย ๆ และเดินตามน้อยออกไป

วรรณา : ฉันจะพาเธอไปดูห้องสมุด ของโรงเรียนเราละ เราไปกันเถอะ ก่อนที่จะเข้าแถวตอนเช้าเธอจะได้รู้จักห้องต่าง ๆ

สุภา : ขอบใจจ้ะ วรรณา เธอเป็นคนดีจริง ๆ

#####

ครั้งที่ 5

กิจกรรม การต้อนรับ

จุดมุ่งหมาย เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักแสดงการต้อนรับ ผู้มาเยือน โดยการยิ้มแย้มแจ่มใส ทักทาย ถวายน้ำดื่ม และเชื้อเชิญไปในที่อื่นควร

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

สถานที่ ห้องแนะแนว

- อุปกรณ์
1. เอกสาร การกล่าวต้อนรับอย่างเป็นทางการ
 2. เอกสาร การทักทายและต้อนรับผู้มาเยือน
 3. บุคคลรับเชิญภายนอก (แสดงเป็นผู้มาเยือนโรงเรียน)

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแจกเอกสารให้นักเรียนทุกคนอ่าน
2. ให้นักเรียนอ่าน 5 นาที และเปิดโอกาสให้ซักถาม
3. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม ฝึกกล่าวรายงานตัวและกล่าวต้อนรับที่ละคนจนครบ โดยให้สมาชิกในกลุ่มฟังและติชม ใช้เวลาประมาณ 20 นาที
4. ให้นักเรียนออกมาฝึกกล่าวรายงานตัว และกล่าวต้อนรับที่ละคน โดยให้บุคคลรับเชิญภายนอกแสดงเป็นผู้มาเยือน
5. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกัน ติชม การฝึกของแต่ละคน
6. ผู้วิจัยและนักเรียน ร่วมกันสรุปวิธีการทักทาย การต้อนรับผู้มาเยือนเพื่อการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
7. ผู้วิจัยให้นักเรียนอภิปรายถึงสิ่งที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

เอกสารการกล่าวทักทายและการกล่าวต้อนรับ

วิธีการกล่าวรายงานตัว และการกล่าวต้อนรับอย่างเป็นทางการ

1. กล่าวคำทักทาย (สวัสดีค่ะ , สวัสดีครับ)
2. แนะนำตนเองด้วย ชื่อและสกุล
3. บอกชั้นที่ตนเองเรียนอยู่
4. คำกล่าว"ดิฉัน(ผม)เป็นตัวแทนของนักเรียนโรงเรียน.....รู้สึกยินดีและเป็นเกียรติอย่างสูงที่.....ได้มาเยือนโรงเรียนของเราในครั้งนี้ หวังว่าท่านคงได้รับความสะดวกสบายในการมาเยือนครั้งนี้ ขอเชิญท่านทั้งหลายเข้าไปนั่งพักผ่อนยังห้องรับรองก่อนค่ะ (ครับ).....

วิธีการต้อนรับผู้มาติดต่อธุระกับโรงเรียน

1. กล่าวคำทักทาย (สวัสดีค่ะ , สวัสดีครับ)
2. แนะนำตนเอง
3. บอกชั้นที่ตนเรียนอยู่
4. ถามถึงธุระ(มีอะไรจะให้ดิฉัน(ผม)ช่วยไหมคะ(ครับ))
5. เชิญไปยังที่อันควร(ห้องรับแขกหรือที่ที่เหมาะสมอื่น ๆ)
6. ไปเรียนครูให้ทราบ

เมื่อกล่าวต้อนรับแล้ว นักเรียนอาจนำน้ำมาให้ดื่ม โดยตลอดเวลานั้น นักเรียนจะต้องมีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ไม่บึ้งตึง

ครั้งที่ 6

กิจกรรม เหมาะ - ไม่เหมาะสม

จุดมุ่งหมาย เพื่อฝึกให้นักเรียนพูดจาสุภาพ และเหมาะสมกับสถานการณ์

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

สถานที่ ห้องแนะแนว

อุปกรณ์ บทการแสดงการพูดอย่างสุภาพ และการพูดอย่างไม่สุภาพ

- วิธีดำเนินการ
1. ผู้วิจัยจัดให้สมาชิกทั้งหมดนั่งเป็นวงกลม
 2. ผู้วิจัยขออาสาสมัคร 2 คน และให้อาสาสมัครทั้ง 2 คน ออกมาพบผู้วิจัย นอกห้องทีละคน คนที่ 1 ให้สคริปต์การพูดที่สุภาพและเหมาะสม คนที่ 2 ให้สคริปต์ การพูดที่ไม่สุภาพ และบอกทั้งสองคนว่า เมื่อถึงเวลาให้ทั้งสองออกไปพูดตามบท
 3. ผู้วิจัยเข้าไปในห้องก่อน ให้อาสาสมัครทั้งสองคนรออยู่นอกห้อง ผู้วิจัยนัดแนะ กับนักเรียนในห้อง ว่าเมื่อคนที่ 1 พูดจบ ให้นักเรียนปรบมือ และเมื่อคนที่ 2 พูด ไม่ต้องปรบมือให้ และทำเฉย ๆ
 4. ให้อาสาสมัคร คนที่ 1 และ 2 เข้ามาพูดตามบท
 5. หลังจากที่อาสาสมัครทั้ง 2 คนพูดจบแล้ว ผู้วิจัยถามความรู้สึกของสมาชิก แต่ละคน ที่มีต่อคำพูดของอาสาสมัครคนที่ 1 และ 2
 6. ผู้วิจัยถามถึงความรู้สึกของอาสาสมัครทั้ง 2 ในขณะที่พูด และหลังจากพูดจบ
 7. ผู้วิจัยและสมาชิกร่วมกันสรุปการพูดจาที่ เหมาะสมและไม่เหมาะสม
 8. ผู้วิจัยให้นักเรียนอภิปรายสิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้

บทพูดสำหรับอาสาสมัครคนที่ 1

สวัสดีครับ(ค่ะ) เพื่อน ๆ ทุกคน วันนี้ ผม(ฉัน) มีสิ่งที่ดีที่จะมาเล่าให้เพื่อน ๆ ทุกคนฟัง
 ชาวนี้เป็นชาวดีที่มีผลดีแก่เราทุกคน ที่คุณครูของเราจัดให้มีขึ้นในโรงเรียน คือ นับตั้งแต่ปีใหม่นี้เป็น
 ต้นไป โรงเรียนจะเปิดโครงการอาหารกลางวัน ให้ทุกคนได้รับประทานอาหาร ฟรี ทุกวัน
 โดยคุณครูจะผลัดเวรกันทำอาหารให้พวกเรารับประทาน ในโอกาสนี้ ผม(ฉัน) ขอให้พวกเรา
 แสดงความขอบคุณคุณครู โดยการปรบมือ (นักเรียนปรบมือ)

บทพูดสำหรับอาสาสมัครคนที่ 2

เฮ้ย ! พวกเราทุกคน ชาวดี ชาวดี เราจะได้กินฟรีกันอีกแล้ว ฮ่า ฮ่า ฮ่า กินฟรีจริง ๆ
 ครูจะพาให้พวกเรากิน ถ้าพวกเอ็งพอใจ ก็ดบมือซิอะ (เจียบ) เออ ไม่ดบก็ไม่ใช่ไร ดูกินคนเดียว
 ก็ได้ ฮ่า ฮ่า ฮ่า สบาย สบายคนเดียว ใครทักยิ่ง ออไม่รู้ด้วย ไบละ!

ครั้งที่ 7

กิจกรรม ฟังท่อนยะ

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนฝึกการรับฟังผู้อื่น โดยตามองที่ผู้พูด พยักหน้ารับ และไม่ขัดจังหวะผู้พูด

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

สถานที่ ห้องแนะแนว

อุปกรณ์ แบบฟอร์มบันทึกการฟัง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนไปหาข่าวจากหนังสือพิมพ์ เพื่อแบ่งหน้าที่กัน
รายงาน
2. ให้นักเรียนที่แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ตั้งแต่ครั้งก่อน อาสาสมัครเป็นผู้พูด ผู้ฟัง
และผู้สังเกต โดยผู้วิจัยชี้แจงว่า แต่ละกลุ่มจะได้ทำครบทั้ง 3 ขั้นตอน คือ
การเป็นผู้พูด ผู้ฟัง และผู้สังเกต และให้อาสาสมัครผู้พูดกลุ่มแรกออกมาพูด
อีก 2 กลุ่มเป็นผู้ฟัง และผู้สังเกต
3. ผู้วิจัยแจกแบบฟอร์มบันทึกการฟัง ให้นักเรียนทุกคน
4. แต่ละกลุ่มผลัดเวียนกันทำหน้าที่จนครบ
5. ขณะเป็นผู้พูด ให้นักเรียนพูดถึงเรื่องข่าวที่เตรียมเอาไว้
6. ขณะเป็นผู้ฟังให้แสดงอาการรับฟัง โดยให้ความสนใจ และไม่ขัดจังหวะ
แสดงท่าทางรับฟัง
7. ขณะเป็นผู้สังเกต ให้ตรวจสอบว่า ผู้ฟังมีพฤติกรรมการฟังเป็นอย่างไร
กรอกตามแบบบันทึกการฟังที่แจกให้
8. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุป พฤติกรรมการฟัง โดย ตามองที่ผู้พูด
พยักหน้ารับ และไม่ขัดจังหวะผู้พูด โดยใช้แบบฟอร์มบันทึกการฟังประกอบ

9. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
10. ผู้วิจัยให้นักเรียนอภิปรายถึงสิ่งที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. ประเมินจากการพูดและการฟังของนักเรียน
2. ประเมินจากแบบฟอร์มบันทึกการฟัง
3. ประเมินจากการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของนักเรียน
4. ประเมินจากการอภิปรายสรุปของนักเรียน

แบบฟอร์มบันทึกการฟัง

ของ.....

พฤติกรรมกรรมการฟัง	คือ	ควรปรับปรุง	หมายเหตุ
--------------------	-----	-------------	----------

1. ให้ความสนใจโดยมองผู้พูด
 2. ขณะฟังเพื่อนพูดนักเรียนไม่กระซิบกับ
เพื่อนที่อยู่ใกล้เคียง
 3. บรรเทาให้เกียรติผู้พูดเมื่อผู้พูดพูดจบ
 4. พกศีรษะรับและยิ้มในเวลาที่เหมาะสม
 5. ฟังจนจบ ไม่พูดแซง, แย่งพูดหรือพูดขัด
จังหวะ
-

ครั้งที่ 8

กิจกรรม เรื่องสั้น

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการฟัง ให้ความเข้าใจชัดเจน ถูกต้อง

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

สถานที่ ห้องแนะแนว

อุปกรณ์ ไม่มี

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งล้อมเป็นวงกลม
2. ผู้วิจัย ขออาสาสมัครให้ออกมาเล่าเรื่องสั้นให้เพื่อน ๆ ฟัง โดยก่อนเล่าให้อาสาสมัครออกมาพบผู้วิจัยนอกห้อง เพื่อบอกแนะว่า เมื่อเล่าเสร็จ ให้อาสาสมัครถามเพื่อน ๆ ที่ละคน โดยตั้งคำถามตามเนื้อเรื่องที่ตนเล่า
3. ผู้วิจัยให้อาสาสมัครเล่าเรื่อง ใช้เวลาประมาณ 5 นาที
4. ผู้วิจัยให้อาสาสมัคร ถามคำถามเพื่อนแต่ละคน และฟังคำตอบ
5. ผู้วิจัยและสมาชิกร่วมกันอภิปรายถึง เรื่องการฟัง ให้ความเข้าใจชัดเจนถูกต้อง โดยยกประเด็นจากคำตอบของเพื่อนแต่ละคนมากล่าวถึง
6. ผู้วิจัยเป็นผู้นำในการเล่นเกมนกระซิบ โดยผู้วิจัยกระซิบประโยคประโยคหนึ่ง และให้คนในวงกระซิบต่อกันไป จนถึงคนสุดท้าย และถามว่าคนสุดท้าย ได้ยินข้อความอย่างไร
7. ผู้วิจัยและสมาชิกร่วมกันสรุป เรื่องการฟัง ให้ความเข้าใจชัดเจน และถูกต้อง และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
8. ผู้วิจัยให้นักเรียนอภิปรายถึงสิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้

ครั้งที่ 9

กิจกรรม ให้อ่านช่วยไหมจ๊ะ

จุดมุ่งหมาย เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักสนใจ เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

สถานที่ ห้องแนะแนว

อุปกรณ์ เอกสารบทบาทสมมติ

- วิธีดำเนินการ
1. ผู้วิจัยกล่าวถึงการทากิจกรรมครั้งที่ผ่านมา
 2. ผู้วิจัยขออาสาสมัคร เพื่อแสดงบทบาทสมมติ
 3. ให้นักเรียนอ่านเรื่องสั้น "ให้อ่านช่วยไหมจ๊ะ"
 4. แจกเอกสารบทบาทสมมติ ให้ผู้แสดงแต่ละคนอ่าน พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
 5. ให้นักศึกษาเริ่มแสดง ใช้เวลาประมาณ 20 นาที
 6. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปราย ในหัวข้อต่อไปนี้
 - 6.1 ถ้านักเรียนเป็นสุดา นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร
 - 6.2 นักเรียนคิดว่านิตยาจะรู้สึกอย่างไร เมื่อสังเกตเห็นว่าสุดาไม่สบายใจ และนักเรียนคิดว่านิตยาเป็นคนอย่างไร
 - 6.3 หนึ่ง อ้อย แดงน้อย สมยศ ทำสิ่งที่ผิดหรือไม่ ถ้าเป็นนักเรียน นักเรียนจะทำอย่างไร
 - 6.4 นักเรียนอยากให้เพื่อนแสดงอย่างไรกับตนเอง
 7. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปถึง การรู้จักสนใจและเอาใจใส่ซึ่งกันและกันว่ามีผลดีอย่างไร และในชีวิตประจำวันของเรา เราได้เคยสนใจ เอาใจใส่เพื่อนหรือไม่

บทบาทสมมติ

เรื่อง ำพ้ฉัฉช่วยำหมจ้ะ

เข้าวันหนึ่งในห้องเรียน ก่อนเวลาเข้าเรียนภาคเช้า สุดาเข้ามาในห้องเรียน แล้วหลบไปนั่งมุมห้อง ำบหน้าเศรำหมอง ขณะนั้น ำในห้องเรียนมีนักเรียนเดินเข้ามาอีก 5 คน คือ นิตยา อ้อย หนึ่ง แดงต้อย และสมยศ นิตยาหันมาเห็นสุดาจึงพูดว่า

นิตยา : มาแล้วหรือสุดา เป็นยังงัยไป หน้าตาไม่สบายเลย

สุดาหันมามองเพื่อนและไม่พูดอะไร แดงต้อยจึงหันมาดูสุดาบ้าง และยกำไหล่พร้อมกับพูดว่า

แดงต้อย : เออเนาะ! พูดด้วยก็ไม่ตอบ สุดานี้แปลก แต่ ความจริงเธอก็เป็นแบบนี้บ่อยเนาะ พวกเรายำไปสนใจเลย เรามาคูของเล่นำหมของหนึ่งกันดีกว่า หนึ่งเธอเอาของเล่นออกมาให้เพื่อนดูอะ

หนึ่ง : เธออยากดูกันจริง ๆ หรือ แล้วยำทำของฉัฉเสียฉะ ฉัฉจะเอาให้ดู

อ้อย แดงต้อย และสมยศ ดูแล้วพูดว่า จึงเข้าไปรุมคูของเล่นของหนึ่ง

สมยศ : สุดา เธอไม่อยำมาคูบ้างหรือ

อ้อย : สุดาเขาไม่สนหรือ อยำไปเรียกำให้ยำกเลย

แล้วทุกคนก็หันกลับำสนใจหนึ่งต่อ นิตยาหันคูของเล่นของหนึ่งนิตหนึ่งแล้วจึงเดินไปหาสุดา และพูดกับสุดาว่า

นิตยา : สุดา เธอเป็นอะไรไป มีปัญหอะไรหรือเปล่า ฉัฉเห็นเธอทำหน้าเศรำแล้วไม่สบายใจเลย มีอะไรจะำพ้ฉัฉช่วยได้บ้างำหมจ้ะ

สุดาหันกลับมาจากการมองออกไปนอกหน้าต่าง แล้วพูดว่า

สุดา : เธออยากรู้จริง ๆ หรือ นิตยา เธอไม่อยำำไปคูของเล่นของหนึ่งเหมือนคนอื่นหรือ

นิตยา : ก็อยากดูนะ แต่ฉันก็ดูแล้วนี่ ว่าแต่เธอเป็นอะไรไป ฉันอยากช่วยเธอจริง ๆ นะ

สุดา : (ตอบด้วยใบหน้าหมองเศร้า) แม่ฉันไม่สบาย พ่อก็ไม่อยู่ ฉันไม่รู้จะทำอย่างไร แม่ตัวร้อนมาก และไม่ยอมไปหาหมอ เพราะเราไม่มีเงิน

นิตยานิ่งคิดอยู่สักครู่ จึงพูดว่า

นิตยา : เธอคงกังวลมากนะ เอาอย่างนี้ก็แล้วกัน เราไปปรึกษาคุณครูกันเถอะ คุณครูอาจให้คำแนะนำกับเราได้ ดีไหมจ๊ะ

สุดาขมอยออกมาคิดหนึ่ง แล้วจึงพูดว่า

สุดา : จริงสิ ครูคงช่วยเราได้ เธอจะไปเป็นเพื่อนฉันไหมจ๊ะ

นิตยาก็ตอบและบอกว่า

นิตยา : ไปสิจ๊ะ เราไปด้วยกัน

ทั้งสองจึงลุกขึ้นเดิน เพื่อนอีก 4 คน หันมามองและถามพร้อมกันว่า "นั่นเธอจะไปไหนกัน" นิตยาและสุดา หันมาและยิ้มให้โดยไม่พูดอะไร และพากันเดินออกจากห้องไป

ครั้งที่ 10

กิจกรรม ถ้ำจันเป็นเธอ ถ้ำเธอเป็นจัน

- จุดมุ่งหมาย
1. เพื่อให้ให้นักเรียนรู้ถึงความสำคัญของการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
 2. เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักพูดสนับสนุนความคิดของผู้อื่น

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

สถานที่ ห้องแนะแนว

- อุปกรณ์
1. แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมผู้เข้าร่วม
 2. บทบาทสมมุติการประชุม

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครแสดงตามบทบาทสมมุติ 7 คน
2. แจกแบบสังเกตให้กับสมาชิกอีก 5 คนที่เหลือ
3. ผู้วิจัยแจกบทบาทสมมุติสำหรับแต่ละคน ให้นักเรียนศึกษาทำความเข้าใจ
4. นักเรียนแสดงตามบทบาท ใช้เวลาประมาณ 15 นาที
5. หลังจบการแสดง ผู้วิจัยซักถามผู้สังเกตตามแบบสังเกตที่แจกให้
6. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงความสำคัญของการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น วิธีการพูดสนับสนุนความคิดของผู้อื่น และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
7. ผู้วิจัยให้นักเรียนอภิปรายสิ่งที่ได้รับจากการทำกิจกรรมครั้งนี้

บทบาทสมมติ เรื่องการประชุม

ให้นักเรียนร่วมกันประชุมในหัวข้อเรื่อง " การจัดงานวันปีใหม่ " ใช้เวลาในการประชุม 15 นาที

บทบาทสมาชิกคนที่ 1

ให้นักเรียนแสดงตนเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม โดยพยายามเสนอความคิดเห็น เช่น

- ควรจัดงานในวันที่ 30 เพราะเป็นวันสุดท้ายก่อนวันหยุด วันที่ 31 จะได้อยู่
ร่วมฉลองปีใหม่กับครอบครัวได้

- ควรให้มีการแลกเปลี่ยนของขวัญ โดยวิธีการจับฉลาก

- ควรนำอาหารมารับประทานร่วมกัน จะได้ได้อาหารรับประทานหลายอย่าง

และไม่เปลืองเงิน

เมื่อมีคนกล่าวชมความคิดของนักเรียน นักเรียนยิ้มและกล่าวขอบคุณ

บทบาทสมาชิกคนที่ 2

ให้นักเรียนแสดงตนเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม โดยพยายามเสนอความคิดเห็นสนับสนุนความคิดของผู้อื่น เช่น

- ใช่ ฉันเห็นด้วย คงทำให้พวกเราสนุกมาก

- ดีจริงเราจะได้ประหยัด และอึดด้วย

บทบาทสมาชิกคนที่ 3

ให้นักเรียนแสดงเป็นสมาชิกที่ไม่เอาใจใส่กลุ่ม นั่งมองออกไปข้างนอก หันกลับมาองในบ้างเป็นครั้งคราว และแสดงท่าเบื่อหน่าย นั่งแคะเล็บ

บทบาทสมาชิกคนที่ 4-5

ให้นักเรียนแสดงตนเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มตามแต่จะ เห็นสมควร

บทบาทสมาชิกคนที่ 6-7

ให้นักเรียนแสดงเป็นสมาชิกที่ไม่ดีของกลุ่ม คอยพูดคัดค้านความคิดเห็นของคนอื่นทุกเรื่อง และเสนอความคิดเห็นที่เป็นไปไม่ได้และตลกขบขัน ทำให้คนอื่น ๆ เสียเวลาและไม่พอใจ

แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมผู้เข้าประชุม

1. ใครเสนอความคิดเห็นที่มีเหตุผล เขาเสนออย่างไร

ตอบ

1.....

1.....

2. ใครพูดชมเชยความคิดเห็นของใคร เขาพูดอย่างไร

ตอบ

1.....

1.....

3. ใครได้รับการพูดชมเชย เขาทำอย่างไร เมื่อได้รับคำชม

ตอบ

1.....

1.....

4. ใครพูดขัดความคิดเห็นของเพื่อนเสมอ ๆ เขาพูดอย่างมีเหตุผลหรือไม่

ตอบ

1.....

1.....

5. ใครไม่สนใจการประชุม เขาแสดงท่าอย่างไร

ตอบ

1.....

1.....

6. บรรยายภาวการณ์การประชุมเป็นอย่างไร

ตอบ

1.....

1.....

1.....

7. พฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่ดีในการประชุมครั้งนี้

ตอบ

1.....

1.....

8. พฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดีในการประชุมครั้งนี้

ตอบ

1.....

1.....

#####

ครั้งที่ 11

กิจกรรม ทำอย่างไร

- จุดมุ่งหมาย
1. เพื่อให้ให้นักเรียนรู้ความสำคัญของการเสนอความคิดเห็นด้วยเหตุผล ในกรณีที่ความคิดเห็นของตนไม่สอดคล้องกับผู้อื่น
 2. เพื่อฝึกให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผล ในกรณีที่ความคิดเห็นของตนไม่สอดคล้องกับผู้อื่น

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

สถานที่ ห้องแนะแนว

- อุปกรณ์
1. นิทานเรื่องไคร้ใหญ่
 2. กระดาษรูปหน้าสัตว์สำหรับแสดงในนิทาน
 3. เอกสารบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่องในนิทาน

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยอ่านนิทานให้นักเรียนฟัง
2. ผู้วิจัยขออาสาสมัครแสดงบทบาทตามนิทาน
3. ให้นักเรียนแสดงไปตามบทบาทที่ผู้วิจัยแจกให้
4. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในหัวข้อ
 - 4.1 เพราะอะไรสัตว์ทั้งหลายจึงตีกัน
 - 4.2 ถ้านักเรียนเป็นสัตว์เหล่านั้น นักเรียนจะทำอย่างไร
 - 4.3 การแสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลในกรณีที่ความคิดเห็นของตนไม่สอดคล้องกับคนอื่น ควรจะทำอย่างไร
5. นักเรียนแต่ละคนผลัดกันออกความคิดเห็นตามเนื้อเรื่องในนิทาน และให้คนอื่น

วินิจฉัยว่าเห็นด้วยหรือไม่ เพราะอะไร

6. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่องการนำเอาใบประกบคู่ใช้ในชีวิตประจำวัน
7. ผู้วิจัยให้นักเรียนอภิปรายสิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้

นิทานเรื่องใหญ่

ในป่าแห่งหนึ่ง ผูกสัตว์อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข สัตว์ทั้งหลาย เช่น เสือ สิงห์โต ช้าง กระต่าย กวาง สิง ต่างอยู่คนละแห่งไม่มาใกล้กัน วันหนึ่ง เสือและสิงห์โตหาอาหารออกมาไกลจากแหล่งที่เคยอยู่มาก สัตว์ทั้งสองเห็นกวางยืนเล็มหญ้าและใบไม้อยู่ที่กลางป่า โดยที่ต่างก็อยู่กันคนละด้าน มองไม่เห็นกัน ทั้งเสือและสิงห์โตต่างกระโจนเข้าหากวางพร้อม ๆ กัน แต่กวางไหวตัวทัน จึงวิ่งหนีรอดไปได้ เมื่อกวางหลุดมือไป เสือกับสิงห์โตจึงเผชิญหน้ากัน

เสือ: บ๊ิดโฮ่วไว้ย! เพราะเจ้านี่เอง ข้าเลยอดกินกวาง

สิงห์โต: ก็เจ้านั่นแหละ มาขวางดีนักกวางเลยหนีไปได้

เสือ: อะไรกัน ข้าจะเห็นกวางก่อนเจ้านะ

สิงห์โต: อย่ามั่ว! ข้าเห็นก่อน

เสือ: เฮ้ย! เจ้าสิงห์โต เจ้านะ ต้องฟังข้านะ ข้าเป็นใหญ่กว่าใครในหมู่สัตว์นี้

สิงห์โต: ชะ ชะ ข้าต่างหาก เพราะข้ามีฟันที่แหลมคม

เสือ: ข้าก็มีกรงเล็บที่แข็งแรง อย่าพูดมาก เดี่ยวสวย!

สิงห์โตกับเสือต่างคารมเข้าหากัน พอดีช้างเดินผ่านมาเห็นเหตุการณ์เข้า จึงพูดว่า

ช้าง: อะไรกัน อะไรกัน พ่อสองคนนี้ ทะเลาะกันดังลั่นป่า

เสือกับสิงห์โตต่างแย่งกันพูดว่า แต่ละตัวเป็นใหญ่ โดยไม่มีใครยอมใคร

ช้าง: เอาละ ไม่ต้องเถียงกัน เราเรียกสัตว์ทุกตัวมาประชุม แล้วให้ออกความเห็นกันดีกว่าเราจะยกใครเป็นใหญ่ในหมู่สัตว์

ช้างจึงเรียกสัตว์ทุกตัวมาประชุมกัน เมื่อช้างเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ฟัง สัตว์แต่ละตัวก็วิจารณ์และให้เหตุผลของตัวเอง โดยไม่ฟังตัวอื่น ทำให้เกิดเสียงดังแซ่ดไปหมด จนที่สุดก็ตึกัน นัวเนีย ไม่รู้ตัวไหนเป็นตัวไหน ไม่มีใครหาข้อสรุปได้

ครั้งที่ 12

กิจกรรม บัณฑิตนิเทศ

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้ให้นักเรียนได้พูดคุย อภิปราย แสดงความคิดเห็นและสรุป เกี่ยวกับการ
เรียนรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม และการนำไปประยุกต์ใช้

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

สถานที่ ห้องแนะแนว

อุปกรณ์ แบบประเมินผลการทำกิจกรรม

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยและนักเรียนนั่งเป็นวงกลม หันหน้าเข้าหากัน
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย และแสดงความคิดเห็น สิ่งที่ได้จากการ
ทำกิจกรรม
3. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปผลจากการเรียนรู้ และการนำไปประยุกต์ใช้
ในชีวิตประจำวัน
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนตอบแบบประเมินผลการทำกิจกรรม
5. ผู้วิจัยกล่าวสรุปเพิ่มเติม และกล่าวปิดการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนา
ทักษะทางสังคม

ภาคผนวก

โปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ		1. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายของการใช้สถานการณ์จำลอง กฎเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติตนในการเข้าร่วมกิจกรรม 2. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับผู้นำกิจกรรมในบรรยากาศที่เป็นกันเอง	1. ผู้วิจัยบอกจุดมุ่งหมายของการเข้าร่วมสถานการณ์จำลอง กฎเกณฑ์ต่าง ๆ และวิธีปฏิบัติในการทำกิจกรรม 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่นเกมเพื่อสร้างความคุ้นเคย 3. ผู้วิจัยนัดแนะเวลาในการเข้าร่วมสถานการณ์จำลองทั้งหมด 6 ครั้ง
2	ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม	ความร่วมมือ	เพื่อฝึกให้นักเรียนเรียนรู้ถึงความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน และเพื่อฝึกการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน	ในการใช้สถานการณ์จำลองครั้งที่ 2 - 11 ดำเนินการเป็นขั้นตอนทุกครั้งดังนี้ 1. <u>ขั้นเตรียม</u>
3	ความร่วมมือในการเข้าร่วม	ขอฉันทายด้วยคน	เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักมีส่วนร่วมในสังคมและชุมชน	ผู้วิจัยบอกวัตถุประสงค์ของการแสดงสถานการณ์จำลองในแต่ละครั้งที่ต้อง

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
	กิจกรรม			การให้นักเรียนทราบและ ให้นักเรียนอาสาสมัคร ที่จะแสดงบทบาท
4	การทักทาย	การทักทาย	เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้วิธีการพูด คุยและทักทายบุคคลอื่น	ให้นักเรียนอาสาสมัคร ที่จะแสดงบทบาท
5	การต้อนรับ	ผู้มาเยือน	เพื่อฝึกให้นักเรียนต้อนรับบุคคล ทั่วไปโดยการยิ้มแย้มแจ่มใส ถามถึงฐานะ และเชิญไปในที่ อันควร	2. <u>ขั้นตอนกิจกรรม</u> นักเรียนแสดงบทบาทไป ตามลำดับเหตุการณ์ที่ เตรียมไว้ ใช้เวลา
6	การใช้ วาจาและ ท่าทางที่ สุภาพ	เหมาะ- ไม่เหมาะ	เพื่อฝึกให้นักเรียนพูดจาสุภาพ และเหมาะสมกับสถานการณ์	ประมาณ 5-10 นาที 3. <u>ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย</u> ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวน และวิเคราะห์ประสบการณ์ ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติ
7	การรับฟัง	ฟังหน่อยนะ	เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักรับฟัง ผู้อื่นโดยตามองที่ผู้พูด พยักหน้า รับ และไม่ขัดจังหวะผู้พูด	กิจกรรมโดยเน้นที่กระบวนการ และบรรยากาศของการแสดง 4. <u>ขั้นสรุป</u>
8	การรับฟัง	เรื่องสั้น	เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะใน การฟังให้ได้ความชัดเจน	นักเรียนช่วยกันสรุปสาระและ ข้อคิดที่ได้จากสถานการณ์จำลอง
9	การสนใจ	เธอเป็น	เพื่อฝึกให้นักเรียนารู้จักสนใจ	และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
	เอาใจใส่ ซึ่งกันและ กัน	อย่างไร	เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน	5. <u>ขั้นประเมินผล</u> สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายและการสรุปของ
10	การยอมรับ ความคิด เห็นของ ส่วนรวม	ยอมรับ	เพื่อให้ นักเรียนรู้ถึงความสำคัญ ของการยอมรับความคิดเห็น ของผู้อื่น และรู้จักพูดสนับสนุน ความคิดเห็นของผู้อื่น	นักเรียน
11	การยอมรับ ความคิด เห็นของ ส่วนรวม	เธอรว่า อย่างไร	เพื่อให้ นักเรียนรู้ถึงความสำคัญ ของการเสนอความคิดเห็นด้วย เหตุผล ในการนี้ที่ความคิดของ ตนไม่สอดคล้องกับผู้อื่น และ เพื่อฝึกให้นักเรียน แสดงความ คิดเห็นด้วยเหตุผลในการนี้ที่ ความคิดของตนไม่สอดคล้องกับ ผู้อื่น	
12	ปัจฉิมนิเทศ	ปัจฉิมนิเทศ	เพื่อให้ นักเรียนได้อภิปราย เกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ได้รับจาก การฝึกสถานการณ์จำลองและ การนำไปประยุกต์ใช้	

หมายเหตุ ในการใช้สถานการณ์จำลองแต่ละครั้งใช้เวลา 50 นาที

โปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง
เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ครั้งที่ 1

<u>กิจกรรม</u>	ปฐมนิเทศ
<u>จุดมุ่งหมาย</u>	1. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายของการเข้าร่วมสถานการณ์จำลอง กฎเกณฑ์ต่าง ๆ และวิธีการปฏิบัติตนในการร่วมกิจกรรม 2. เพื่อสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง
<u>เวลาที่ใช้</u>	50 นาที
<u>สถานที่</u>	ห้องแนะแนว
<u>อุปกรณ์</u>	โปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง กระดาษ
<u>วิธีดำเนินการ</u>	1. ผู้วิจัยแนะนำตนเอง และให้นักเรียนแนะนำตนเอง 2. ผู้วิจัยแจกโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม แก่สมาชิกทุกคน 3. ผู้วิจัยชี้แจงและอธิบายรายละเอียด บอกวิธีการใช้สถานการณ์จำลอง และจุดมุ่งหมายในการทำกิจกรรมครั้งนี้ 4. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อข้องใจในการทำกิจกรรม และ ผู้วิจัยอธิบายจนนักเรียนทุกคนเข้าใจตรงกัน 5. ใช้กิจกรรมเป็นสื่อในการสร้างความคุ้นเคย โดยใช้เกมบิงโก
<u>การประเมินผล</u>	1. ประเมินจากการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของนักเรียน 2. ประเมินจากการซักถาม การตอบคำถาม และการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 2

<u>กิจกรรม</u>	ความร่วมมือ
<u>จุดมุ่งหมาย</u>	1. เพื่อให้นักเรียนรู้ถึงความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน 2. เพื่อฝึกการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน
<u>เวลาที่ใช้</u>	50 นาที
<u>สถานที่</u>	ห้องแนะแนว
<u>อุปกรณ์</u>	1. เอกสารประกอบสถานการณ์จำลอง เรื่อง "ก๊ิบอกแล้วว่าเปิ้ลไม่ชอบ" 2. วัสดุประกอบฉาก
<u>วิธีดำเนินการ</u>	1. <u>ขั้นเตรียม</u> 1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมโดย กล่าวถึงความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน และพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน 1.2 ผู้วิจัยเล่าเรื่องสถานการณ์จำลองเรื่อง "ก๊ิบอกแล้วว่าเปิ้ลไม่ชอบ" 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครแสดงบทบาท 2. <u>ขั้นตอนกิจกรรม</u> 2.1 ผู้วิจัยแจกเอกสาร สถานการณ์จำลองและบทบาทให้กับผู้แสดงเพื่อศึกษาและซักซ้อมก่อนการแสดง 2.2 ให้นักแสดงแนะนำตนเองตามบทบาทที่ต้องแสดง 2.3 จัดฉากให้เหมือนสถานการณ์จริง และให้นักเรียนแสดงตามบทบาทตามสถานการณ์จำลองเรื่อง "ก๊ิบอกแล้วว่าเปิ้ลไม่ชอบ" ไปตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้ ใช้เวลาประมาณ 20 นาที 3. <u>ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล</u> 3.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 4 คน

3.2 ให้นักเรียนช่วยกันทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปราย ตามประเด็นต่อไปนี้

3.2.1 ในเรื่อง นักเรียนคนอื่น ๆ จะคิดอย่างไรกับเปิ้ล

3.2.2 เปิ้ลเป็นคนอย่างไร และได้รับผลจากการกระทำของตัวเองอย่างไร

3.2.3 ถ้านักเรียนเป็นเปิ้ล นักเรียนจะทำอย่างนั้นหรือไม่
เพราะเหตุใด

3.2.4 ถ้าโรงเรียนมีนักเรียนอย่างเปิ้ลหมด โรงเรียนนี้จะเป็นอย่างไ

3.3 ให้นักเรียนส่งตัวแทนออกมารายงานผลของการอภิปรายกลุ่ม

4. ขั้นสรุป

4.1 ให้นักเรียนทั้งหมดช่วยกันสรุป ข้อคิดที่ได้จากสถานการณ์จำลอง
เรื่อง "ก็บอกแล้วว่าเปิ้ลไม่ชอบ"

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

5. การประเมินผล

5.1 สังเกตจากการแสดงบทบาทของนักเรียน

5.2 สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายกลุ่ม และการสรุป ของ
นักเรียน

เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง

เรื่อง "ก็บอกแล้วว่าเบิ้ลไม่ชอบ"

ฉากที่ 1 ในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง

บรรยาย ขณะที่ครูวิภา ครูประจำชั้น ป.6 กำลังเข้ามาในห้องเรียนตอนเช้า

ครูวิภา : สวัสดีนักเรียนทุกคน เช้านี้เป็นอย่างไรบ้าง สบายดีกันทุกคนไหม

นักเรียน : สวัสดีค่ะ(ครับ)คุณครู สบายดีค่ะ(ครับ)

ครูวิภา : วันนี้ตอนบ่าย ในคาบกิจกรรม ครูจะให้พวกเธอ ช่วยกันจัดห้องสมุดของโรงเรียนนะ
ห้องสมุดของเรารกเต็มที ถ้าไม่ช่วยกันทำก็คงรกอยู่อย่างนั้น เพราะนักเรียนห้องอื่น
ก็ยังเล็กกว่าพวกเธอทั้งนั้น คงทำไม่ได้ดีเท่าพวกเธอแน่

นักเรียน : ค่ะ (ครับ)

ฉากที่ 2 ในห้องสมุดของโรงเรียน

นักเรียน 2 คน ช่วยกันจัดหนังสือ อีก 2 คนกวาดพื้น 2 คนมัดฝุ่นที่ขึ้นวางหนังสือ

ปราวดี กำลังจัดโต๊ะครู ส่วนเบิ้ล นั่งอ่านหนังสือการ์ตูนอยู่ที่พื้น

ปราวดี : เบิ้ล เธอไม่ไปช่วยเขาทำงานล่ะ

เบิ้ล : ก็เบิ้ลไม่ชอบ! (เบิ้ลทักเพื่อนปราวดี แล้วอ่านหนังสือต่อ)

ปราวดี : แต่ครูสั่งให้เราช่วยกันนะ

เบิ้ล : ก็บอกแล้วว่าเบิ้ลไม่ชอบ

นักเรียนคนอื่น ๆ วางมือจากงานที่กำลังทำอยู่ แล้วเดินมาขึ้นรวมล้อมเบิ้ลแล้วพูด
พร้อมกัน "ก็บอกแล้วว่าเบิ้ลไม่ชอบ" แล้วนักเรียนทุกคนก็เดินแยกจากกันไปทำงาน
ของตัวเองพร้อมกับบ่น

นักเรียนคนที่ 1 : ก็ไม่มีใครชอบเธอหรอก แม่คนซีเกียจ

นักเรียนคนที่ 2 : ครูก็คงไม่ชอบที่เธอทำแบบนี่

นักเรียนคนที่ 3 : อะไร ๆ ก็ไม่ชอบ ชี้เกี่ยจชะมัด

นักเรียนคนที่ 4 : เขาน่าจะช่วยเพื่อน ๆ บ้าง

ปรางค์ : เปิ้ล เธอไม่เคยให้ความร่วมมือในงานของโรงเรียนเลย นอกจากเพื่อน ๆ จะไม่ชอบเธอแล้ว เธอก็อาจจะถูกคุณครูทำโทษด้วยนะ แล้วในชีวิตเธอก็คงทำอะไรไม่เป็น เธอจะอยู่กับใครเขาได้

#####

ครั้งที่ 3

กิจกรรม ขอฉันไปด้วยคน

จุดมุ่งหมาย เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

สถานที่ ห้องแนะแนว

อุปกรณ์ เอกสารประกอบสถานการณ์จำลองเรื่อง " วิชาเด็กดี "

วัสดุประกอบฉาก

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเตรียม

- 1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมโดยกล่าวถึงความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน และพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน
- 1.2 ผู้วิจัยเล่าสถานการณ์จำลองเรื่อง วิชาเด็กดี
- 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครแสดงบทบาท

2. ขั้นดำเนินการกิจกรรม

- 2.1 ผู้วิจัยแจกเอกสารสถานการณ์จำลองและบทบาทให้กับผู้แสดงเพื่อให้ศึกษาและซักซ้อมก่อนการแสดง
- 2.2 ให้ผู้แสดงแนะนำตนเองตามบทบาทที่ต้องแสดง
- 2.3 จัดฉากให้เหมือนกับสถานการณ์จริง และให้นักเรียนแสดงตามบทบาทสถานการณ์จำลองเรื่อง "วิชาเด็กดี" ไปตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้ ใช้เวลาประมาณ 20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

3.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 คน และให้นักเรียนช่วยกันทบทวน และวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายตามประเด็นต่อไปนี้

3.1.1 นักเรียนเคยปฏิบัติอย่างใดกับนักเรียนในโรงเรียนนี้หรือไม่

3.1.2 วิชฌู เป็นเด็กดีอย่างไร

3.2 ให้นักเรียนส่งตัวแทนออกมารายงานผลการอภิปรายกลุ่ม

3.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนออกมาเล่าประสบการณ์ที่ตนเคยให้ความร่วมมือในชุมชน

4. ขั้นสรุป

4.1 ให้นักเรียนทั้งหมดช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากสถานการณ์จำลองเรื่อง "วิชฌูเด็กดี"

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

5. การประเมิน

5.1 สังเกตจากการแสดงบทบาทของนักเรียน

5.2 สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายกลุ่ม และการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง

เรื่อง "วิชณเด็คดี"

ฉากที่ 1 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่งขณะนั้นเป็นเวลาก่อนเลิกเรียน

ครูวิภา ซึ่งเป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เดินเข้ามาในห้อง และพูดว่า

ครูวิภา : นักเรียนทุกคน เยียบ ๆ หน่อย และฟังทางนี้นะจ๊ะ พรุ่งนี้เป็นวันอะไร นักเรียนรู้ไหม

นักเรียน : วันออกพรรษาค่ะ (ครับ)

ครูวิภา : ใช่จ๊ะ พรุ่งนี้ตอนเช้าจะมีการทำบุญตักบาตร ที่วัด ครูอยากให้นักเรียนทุกคนไปร่วม

ด้วยนะ ครูเองก็จะเอาอาหารไปตักบาตรเหมือนกัน

นักเรียน : พวกเราจะไปค่ะ (ครับ)

ฉากที่ 2 หลังเลิกเรียนก่อนที่นักเรียนทุกคนจะกลับบ้าน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียน

ทุกคนกำลังเก็บของลงกระเป่าเพื่อกลับบ้าน พร้อมกับคุยกันไปด้วย

ปรางค์ : พรุ่งนี้ฉันจะไปวัดพร้อมแม่ ตอนเย็นนี้ ฉันจะช่วยแม่ทำขนมด้วยนะ

วิชณ : ฉันด้วย ฉันจะห่อขนมเทียน แม่บอกว่าฉันห่อได้สวยแล้ว เอาไปใส่บาตรได้

ปรีชา : ฉันจะไปพร้อมอา คงได้พบพวกเธอที่วัด เรายืนใส่บาตรใกล้ ๆ กันนะพวกเรา

จารุณี : จริงซี เราต้องไปยืนใกล้ ๆ กันนะ

จรรยา : ฉันก็ไป

ปรางค์ : แล้วเธอทำอะไรไปใส่บาตรบ้างละ คงทำไม่เป็นละมัง ไม่เคยเห็นทำอะไรเลยนี่

จารุณี : จริงด้วย คนที่เกี่ยวจะทำอะไรเป็น

จรรยา : พวกเธอก็ว่าฉันทุกที

ทุกคนยก วันวิชณ พูดพร้อมกัน " ก็มันเรื่องจริง "

วิชณ : พวกเราไม่ควรว่าจรรยาเขาอย่างนั้นนะ ความจริงจรรยาเขาก็จะไปร่วมตักบาตรกับ

พวกเรา ไม่ใช่เหรอ ถึงเขาจะทำอะไรไม่เป็นก็เถอะ

จรรยา : จริง ๆ จะ ฉันจะไป เพราะฉันก็อยากให้ความร่วมมือกับเพื่อน ๆ เหมือนกัน

วิชญ์ : ฉันตั้งใจที่เธอจะไปวัดกับเรา แล้วเธอจะมายืนใกล้ ๆ ฉันก็ได้นะจรรยา เสร็จจาก
ตัดบาตรแล้วเราจะได้ช่วยกันพัฒนาวัดร่วมกับพวกผู้ใหญ่ ฉันว่าเราช่วยทำงานได้
มากเหมือนกันนะ

นักเรียนทุกคน : เราจะไปช่วยกัน

ฉากที่ 3 ที่วัด ในงานออกพรรษา วิชญ์ จรรยา จารุณี ปราณี ปรีชา และชาวบ้านอีก 2 คน

กำลังตัดบาตร หลังจากตัดบาตรแล้ว ทุกคนจึงช่วยกันทำความสะอาดวัด นักเรียนทุกคน
ช่วยกันคนละไม้คนละมือ ครูวิทยานิคุยกับชาวบ้าน 2 คนอยู่ใกล้ ๆ

ครูวิทยา : เด็ก ๆ ตั้งใจที่ได้มาทำบุญที่วัดครั้งนี้ เขาตั้งใจทำงานกันดีจริง ๆ นะคะ

ชาวบ้าน: ลูกผม เจ้าปรีชา เดี่ยวนี้ดีขึ้นจริง ๆ อยู่บ้านก็ช่วยงานบ้าน มีงานในหมู่บ้านเราก็
ช่วยอย่างดี โตขึ้นมันคงเป็นคนดี ต้องขอบคุณคุณครู ที่ช่วยอบรมสั่งสอน

ชาวบ้านคนที่ 2 : ลูกของฉัน จรรยา ก็ผิดไปเป็นคนละคน เมื่อก่อนซี้เกียจเหลือกำลัง เดี่ยวนี้ดีขึ้น
ควรเป็นเพราะได้เพื่อน ๆ ดีด้วยช่วยกันเป็นแบบอย่างที่ดี

ครูวิทยา : ดีฉันกับสัมาใจในเด็ก ๆ ของโรงเรียนเราค่ะ ความจริงแล้ว ทุกคนเป็นเด็กดี
พวกผู้ใหญ่มองเด็ก ๆ แล้วหันมามองให้แก่นักเรียน

#####

ครั้งที่ 4

กิจกรรม การทักทาย

จุดมุ่งหมาย เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้วิธีการทักทายกับคนอื่น แสดงอวัชยาศัยไมตรีที่ดีต่อคนอื่น โดยการยิ้ม
ทักทายและสนทนา

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

สถานที่ ห้องแนะแนว

อุปกรณ์ เอกสารประกอบสถานการณ์จำลองเรื่อง การทักทาย
วัสดุประกอบฉาก

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเตรียม

- 1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมโดยกล่าวถึง การทักทายอย่างมีอวัชยาศัย
- 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครแสดงบทบาท

2. ขั้นตอนกิจกรรม

- 2.1 ผู้วิจัยแจกเอกสารสถานการณ์และบทบาทให้กับผู้แสดงเพื่อศึกษาและ
ซักซ้อมก่อนการแสดง
- 2.2 ำให้ผู้แสดงแนะนำตนเองตามบทบาทที่ต้องแสดง
- 2.3 จัดฉากให้เหมือนสถานการณ์จริง และให้นักเรียนแสดงตามบทบาท
สถานการณ์จำลองเรื่องการทักทาย ไปตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้ ำใช้เวลา
ประมาณ 20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

- 3.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 คน และให้นักเรียน

ช่วยกันทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรมโดย
ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม อภิปรายตามประเด็นต่อไปนี้

3.1.1 ธิดาเป็นคนอย่างไร

3.1.2 ถ้านักเรียนเป็นสุตใจ นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร กับคำพูดของธิดา
และของนักเรียนคนอื่น

3.1.3 ถ้านักเรียนเป็นธิดา นักเรียนจะพูดอย่างนั้นหรือไม่
เพราะเหตุใด

3.1.4 เมื่อมีเพื่อนมาใหม่ นักเรียนคิดว่าควรจะทำอย่างไร
พูดคุยด้วยวาจาและท่าทางอย่างไร

3.2 ให้นักเรียนส่งตัวแทนกลุ่มย่อยออกมารายงานผลการอภิปรายกลุ่ม

4. ขั้นสรุป

4.1 ให้นักเรียนทั้งหมดช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากสถานการณ์จำลองเรื่อง
การทักทาย

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

5. การประเมิน

5.1 สังเกตจากการแสดงบทบาทของนักเรียน

5.2 สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายกลุ่ม และการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบสถานการณ์จำลอง

เรื่องเพื่อนใหม่

- ฉากที่ 1 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง นักเรียนซึ่งประกอบด้วย สมศักดิ์ บราวนท์ สูดา ฌรินทร์ ปองใจและธิดา นั่งคุยกันอยู่ในห้องเรียน ครูวิภาเดินทางมา เด็กหญิงคนหนึ่งเข้ามาในห้องเรียน นักเรียนทุกคนหันไปมอง
- ครูวิภา : นักเรียนทุกคน ครูขอแนะนำเพื่อนใหม่ นี้อือสูดาใจ เขาเพิ่งย้ายมาจากโรงเรียนต่าง จังหวัด จะมาเรียนในชั้นเดียวกับพวกเรา ช่วยดูแลเขาด้วยนะ
- ครูวิภาหันไปพูดกับสูดาใจ เลือกที่นั่งเอาเอง แล้วก็อยู่คุยกับเพื่อนก่อนนะ ครูจะไป คุยกับผู้ปกครองของเธอ เดี๋ยวจะกลับมา
- ฉากที่ 2 ครูวิภาออกไปจากห้องแล้ว นักเรียนทุกคนจ้องมองมาที่ สูดาใจ สูดาใจยิ้มแพ้และ พูดว่า
- สูดาใจ : สวัสดีทุกคน ฉันชื่อสูดาใจ ยินดีที่ได้รู้จักพวกเธอ
- สมศักดิ์ : สวัสดี ฉันชื่อสมศักดิ์ เป็นหัวหน้าชั้น แล้วนี่ บราวนท์ สูดา ปองใจ ฌรินทร์ และธิดา สมศักดิ์แนะนำเพื่อน ๆ ทีละคน ทุกคนยิ้มให้ แต่ธิดาทาหน้าเฉย ๆ
- บราวนท์ : เธอเอากระเป๋าวางตรงนี้ก็ได้อ แล้วมานั่งคุยกันก่อน มีอะไรที่จะช่วยเธอได้เราก็ค จะช่วย ยินดีต้อนรับจ๊ะ สูดาเลื่อนเก้าอี้ให้สูดาใจอย่างยิ้มแย้มแจ่มใส
- ธิดา : อย่างเธอจะเรียนทันพวกเราเหรอ ย้ายมากลางคันอย่างนี้นะ คงตามพวกเราไม่ทัน แน่เลย เรียนเก่งหรือเปล่าล่ะ
- ฌรินทร์ : คงไม่เป็นไรหรอก ก็เรียนเหมือน ๆ กันนี่นา
- ธิดา : มาจากต่างจังหวัดเหรอ แล้วจะทำอะไรเป็น เขยจะตาย
- สมศักดิ์ : เธอพูดอะไรอย่างนั้น อย่าไปฟังเขาเลยสูดาใจ ธิดา เขาเป็นอย่างนี้เอง
- ธิดา : ไม่ฟังก็ดี ฉันจะไม่พูดกับพวกเธอแล้วละ

ธิดาสะบัดหน้าเดินไปจากห้อง

สุดาใจ : ฉันคงทำให้เขาไม่สบายใจ

บองใจ : ไม่เห็นมีอะไรนี่จ๊ะ พวกเรายินดีรับเธอเป็นเพื่อนร่วมห้อง อีกคนหนึ่ง มาเถอะ
เราจะพาเธอไปเดินเล่นดูสถานที่รอบ ๆ เราไปกันหมดทุกคนเลย
นักเรียนทุกคนเดินออกไปจากห้องด้วยกัน

ครั้งที่ 5

กิจกรรม ผู้มาเยือน

จุดมุ่งหมาย เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักแสดงการต้อนรับผู้มาเยือน โดยการยืนยิ้มแจ่มใส ทักทาย
ถามถึงฐานะ และเชื้อเชิญไปนั่งที่อันควร

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

สถานที่ ห้องแนะแนว

อุปกรณ์ เอกสารประกอบสถานการณ์จำลองเรื่อง ผู้มาเยือน
วัสดุประกอบฉาก

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเตรียม

1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมโดยกล่าวถึง การต้อนรับแขกผู้มาเยือนโรงเรียน
อย่างเหมาะสมและเป็นพิธีการ

1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครแสดงบทบาท

2. ขั้นตอนกิจกรรม

2.1 ผู้วิจัยแจกเอกสารสถานการณ์และบทบาทให้กับผู้แสดงเพื่อศึกษาและ
ซักซ้อมก่อนการแสดง

2.2 ให้ผู้แสดงแนะนำตนเองตามบทบาทที่ต้องแสดง

2.3 จัดฉากให้เหมือนสถานการณ์จริง และให้นักเรียนแสดงตามบทบาท
สถานการณ์จำลองเรื่อง ผู้มาเยือน ไปตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมมาไว้ ใช้เวลา
ประมาณ 20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

3.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 คน และให้นักเรียนช่วยกันทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรมโดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม อภิปรายตามประเด็นต่อไปนี้

3.1.1 ถ้ามีแขกมาโรงเรียนนักเรียนควรทำอย่างไร

3.1.2 ให้นักเรียนช่วยกันคิดคำกล่าวต้อนรับและทักทายที่เหมาะสมโดยสร้างสถานการณ์ขึ้นเอง

3.2 ให้นักเรียนส่งตัวแทนกลุ่มย่อยออกมารายงานผลการอภิปรายกลุ่ม

4. ขั้นสรุป

4.1 ให้นักเรียนทั้งหมดช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากสถานการณ์จำลองเรื่องผู้มาเยือน

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

5. การประเมิน

5.1 สังเกตจากการแสดงบทบาทของนักเรียน

5.2 สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายกลุ่ม และการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบสถานการณ์จำลอง

เรื่อง ผู้มาเยือน

ฉากที่ 1 ๕ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง สมชาย สามารถ สุดา จิตรา
 สาสี วัชร จันทนา ยืนคุยกันอยู่ที่ระเบียงหน้าต่างเรียน ชายคนหนึ่งกำลังเดินตรงมาที่
 เด็กเหล่านั้นยืนอยู่ เด็ก ๆ หันมองหน้ากันแล้วก็หันไปมองชายคนนั้น จิตรา และวัชร
 ค่อย ๆ พลบไปข้างหลังเพื่อนและพวกเขาก็จะหลบเข้าห้องไป แต่บ้อมถึงมือไว้ ชายคนนั้น
 จึงถามขึ้น

ชายแปลกหน้า : หนูเป็นนักเรียนโรงเรียนนี้ใช่ไหม ฉันมีธุระอยากจะถามหน่อย หนูคงจะช่วยฉันได้นะ
 นักเรียนมองหน้ากันอย่างขลาดอาย ต่างสะกิดกันทำให้เพื่อนคนอื่นพูด ไม่มีใครกล้ามอง
 สบตา แยกแปลกหน้าที่มาเยือนโรงเรียน ในที่สุดเพื่อน ๆ ก็ผลักสมชายออกมายืนข้างหน้า
 ชายแปลกหน้ายิ้มให้และพูดว่า

ชายแปลกหน้า : ฉันอยากมาติดต่อเรื่องจะพาลูกสาวเข้าโรงเรียน อยากรู้ว่าห้องธุรการของ
 โรงเรียนอยู่ทางไหน พวกเธอจะบอกฉันได้ไหม

สมชาย : เอ้อ...อ้อ...ค...ได้..ครับ

สมชายพูดพร้อมกับหันไปหันมาเพื่อทำให้เพื่อน ๆ ช่วยพูดด้วย แต่เพื่อน ๆ ก็ไม่สบตาและ
 ยืนนิ่ง พอดีครูวิภาเดินมา เด็ก ๆ มีท่าทางสงวนใจ ครูวิภาเดินเข้ามาพร้อมกับยิ้ม และ
 กล่าวทักทาย

ครูวิภา : สวัสดีค่ะ มีอะไรจะให้ฉันช่วยไหมคะ

ชายแปลกหน้า : ผมมาติดต่อเรื่องจะพาลูกมาเข้าเรียนที่นี่ครับ

ครูวิภา : เชิญทางนี้เลยค่ะ เชิญนั่งรอานห้องธุรการก่อน เดี๋ยวฉันจะไปเรียนอาจารย์ใหญ่ให้ค่ะ
 เมื่อเสร็จธุระครูวิภาจึงกลับมายังที่เด็ก ๆ ยืนอยู่

ครูวิภา : เวลาที่แขกแปลกหน้ามาโรงเรียน นักเรียนควรจะให้การต้อนรับแทนครูได้ ถ้าครู
 ไม่อยู่ ครูยืนดูอยู่นานแล้ว ครูเห็นว่าพวกเขายังไม่มีความสามารถในการต้อนรับแขก

นักเรียนอยากรู้วิธีพูดต้อนรับใหม่จะ

นักเรียน : อยากค่ะ (ครับ)

ครูวิภา : ดีแล้ว ครูจะสอนเธอเรื่องนี้ในช่วงเวลาต่อไป

ครั้งที่ 6

กิจกรรม เหมาะ-ไม่เหมาะ

จุดมุ่งหมาย เพื่อฝึกให้นักเรียนพูดจาสุภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

สถานที่ ห้องแนะแนว

อุปกรณ์ เอกสารประกอบสถานการณ์จำลองเรื่อง เหมาะ-ไม่เหมาะ
วัสดุประกอบฉาก

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเตรียม

1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมโดยกล่าวถึง การพูดจาที่สุภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์

1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครแสดงบทบาท

2. ขั้นดำเนินการกิจกรรม

2.1 ผู้วิจัยแจกเอกสารสถานการณ์และบทบาทให้กับผู้แสดงเพื่อศึกษาและ
ซักซ้อมก่อนการแสดง

2.2 ให้ผู้แสดงแนะนำตนเองตามบทบาทที่ต้องแสดง

2.3 จัดฉากให้เหมือนสถานการณ์จริง และให้นักเรียนแสดงตามบทบาท
สถานการณ์จำลองเรื่อง เหมาะ-ไม่เหมาะตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้ ใช้เวลา
ประมาณ 20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

3.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 คน และให้นักเรียน

ช่วยกันทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรมโดย

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม อภิปรายตามประเด็นต่อไปนี้

3.1.1 จารูมีประพจน์ใดเหมาะสมหรือไม่

3.1.2 จารูเป็นอย่างไร

3.1.3 บรีชาเป็นอย่างไร

3.1.4 นักเรียนคิดว่าตนเองมีลักษณะคล้ายจารูหรือบรีชา เพราะอะไร

3.2 ให้นักเรียนส่งตัวแทนกลุ่มย่อยออกมารายงานผลการอภิปรายกลุ่ม

4. ขั้นสรุป

4.1 ให้นักเรียนทั้งหมดช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากสถานการณ์จำลองเรื่อง
เหมาะสม-ไม่เหมาะสม

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

5. การประเมิน

5.1 สังเกตจากการแสดงบทบาทของนักเรียน

5.2 สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายกลุ่ม และการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบสถานการณ์จำลอง

เรื่อง เหมาะ - ไม่เหมาะ

ฉากที่ 1 ณ สนามเด็กเล่นของโรงเรียน สมชาย จารูณี ปราณี ปรีชา ปราเมทย์ และสุจิตรา กำลังนั่งคุยอยู่บนชิงช้า กรรมการเดินมาจากทางด้านหนึ่งของสนาม ตรงมายังที่เพื่อน ๆ นั่งอยู่

ปรีชา : นั่น กรรมการ อยู่ห้อง 6/2 นี่ กำลังเดินตรงมาทางที่เราั่งอยู่

สุจิตรา : นั่นสิ ธรรมดาไม่เคยเห็นเข้ามาคุยกับพวกเราเลย คงมีธุระ
ขณะนั้นกรรมการเดินมาถึงพอดี กรรมการถือกระเป๋าสตางค์อยู่ในมือด้วย

กรรมการ : ฉันพบกระเป๋านี้วางอยู่ที่โต๊ะในโรงอาหาร คิดว่าจะเป็นของพวกเธอ เพราะเมื่อ
สักครูพวกเธอนั่งทานอาหารอยู่ที่โต๊ะนั้นนี่

จารูณี : นั่นกระเป๋าของฉันนี่

กรรมการ : เธอเอาไปซื้ะ ฉันเอามาคืนให้

จารูณี : โห สตางค์ฉันอยู่ครบหรือเปล่า

กรรมการ : ฉันไม่ได้เปิดดูหรอก

จารูณี : ค่ะที่เธอเก็บมาคืน แต่ถึงไม่เอา ก็ยวคนอื่นก็เก็บมาให้ฉันเองละ

สมชาย : จารูณี เธอพูดไม่น่าฟังเลย

สุจิตรา : ะ ฉันไม่เห็นเธอขอใบจกรรมการสักคำเลย เขาอุตส่าห์เก็บมาให้เธอ เธอไม่น่ารัก
เลยนะ

ปรีชา : จารูณีนี้ ไม่น่าคบเลยจริง ๆ

จารูณี : ขอบใจ ฉันไปละ

แล้วจารูณีก็เดินหนีไป ออกไป เพื่อน ๆ หันมามองหน้ากันอย่างอ่อนน้อ

ฉากที่ 2 ในตลาดสด

จารย์ดีเดินซื้อของกับแม่ และปรีชาก็มาซื้อของกับพ่อของเขา ขณะที่เลือกซื้อของอยู่ ทั้งจารย์ดีและปรีชาก็เห็นครูวันทนา ซึ่งขึ้นชื่อว่าเป็นครูที่ดีมากในโรงเรียน และครูวันทนาไม่เคยสอนในชั้นเรียนที่ปรีชาและจารย์ดีเรียนอยู่ ครูวันทนาเดินซื้อของอยู่ที่แผงตรงข้ามกับที่ปรีชาและจารย์ดีซื้ออยู่ ปรีชาเดินเข้าไปหาและทักทายทำความเคารพ ครูวันทนา ครูวันทนายืมไม้เท้าและพยักหน้ารับ

ครูวันทนา : สวัสดีค่ะ มาซื้อของเหมือนกันเหรอ

ปรีชา : ครับคุณครู ผมมากับพ่อ พ่ออยู่ทางโน้นครับ

ปรีชาชี้มือไปยังแผงตรงข้าม ซึ่งจารย์ดีก็ยืนอยู่ที่นั่น จารย์ดีรีบหันหลังให้

ครูวันทนา : อ้อ หรือจะ เดี่ยวครูจะดูของด้านโน้นหน่อย ไปก่อนนะ

ปรีชาเดินกลับมาที่เดิม และพูดกับจารย์ดีว่า

ปรีชา : จารย์ดีทำไมเธอไม่ทักทายคุณครูล่ะ

จารย์ดี : คุณครูตาย ฉันไม่ชอบหรอก แล้วก็ไม่ได้สอนฉันด้วย

ปรีชา : แต่คุณครูเป็นครูในโรงเรียนเราเหมือนกันนะ

จารย์ดี : ฉันไม่ชอบ

แล้วจารย์ดีก็เดินไปหาแม่ของเธอ

ครั้งที่ 7

กิจกรรม ฟังหน้อยนะ

จุดมุ่งหมาย เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักรับฟังผู้อื่น โดยตามองที่ผู้พูด พยักหน้ารับ และไม่ขัดจังหวะ

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

สถานที่ ห้องแนะแนว

อุปกรณ์ เอกสารประกอบสถานการณ์จำลองเรื่อง ฟังหน้อยนะ

วัสดุประกอบฉาก

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเตรียม

1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมโดยกล่าวถึง การรู้จักรับฟังอย่างมีมารยาท

1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครแสดงบทบาท

2. ขั้นตอนกิจกรรม

2.1 ผู้วิจัยแจกเอกสารสถานการณ์และบทบาทให้กับผู้แสดงเพื่อศึกษาและ
ซักซ้อมก่อนการแสดง

2.2 ให้ผู้แสดงแนะนำตนเองตามบทบาทที่ต้องแสดง

2.3 จัดฉากให้เหมือนสถานการณ์จริง และให้นักเรียนแสดงตามบทบาท

สถานการณ์จำลองเรื่อง ฟังหน้อยนะ ไปตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้ ใช้เวลา
ประมาณ 20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

3.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 คน และให้นักเรียน
ช่วยกันทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรมโดย

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม อภิปรายตามประเด็นต่อไปนี้

3.1.1 จรรยาเป็นคนอย่างไร

3.1.2 ทำไมจึงไม่มีใครฟังจรรยาพูด และไม่สนใจว่าจรรยาจะพูดอะไร

3.1.3 ถ้านักเรียนเป็นจรรยา นักเรียนจะพูดอย่างนั้นหรือไม่ เพราะเหตุใด

3.1.4 ผู้ฟังที่ดี ควรมีลักษณะอย่างไร

3.2 ให้นักเรียนส่งตัวแทนกลุ่มย่อยออกมารายงานผลการอภิปรายกลุ่ม

4. ขั้นสรุป

4.1 ให้นักเรียนทั้งหมดช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากสถานการณ์จำลองเรื่อง ฟังหน่อยนะ

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

5. การประเมิน

5.1 สังเกตจากการแสดงบทบาทของนักเรียน

5.2 สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายกลุ่ม และการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบสถานการณ์จำลอง

เรื่อง "ฟังหน่อยนะ"

ฉากที่ 1 ในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ครูวิภาเดินเข้ามาในห้องเรียน ที่มีนักเรียนนั่งรออยู่

ครูวิภา : นักเรียนคงรู้แล้วว่าพรุ่งนี้จะมีการปลูกต้นไม้ตามโครงการอีสานเขียวของหมู่บ้านเรา พรุ่งนี้นักเรียนต้องเอาเครื่องมือในการปลูกต้นไม้มาด้วย ครูได้แบ่งหน้าที่ให้แต่ละห้องแล้ว สำหรับชั้นของพวกเราจะรับผิดชอบปลูกต้นไม้ริมรั้ว ด้านทิศตะวันออกของโรงเรียน ครูอยากให้นักเรียนประชุมตกลงกันเองว่าจะปลูกต้นอะไร เป็นรั้วด้านนั้นดี ขอให้ตกลงกันให้เสร็จก่อนเลิกเรียนนะ พรุ่งนี้จะได้นำต้นไม้มาเหมือน ๆ กัน เอาละ พวกเธอไปประชุมกันได้

ฉากที่ 2 ครูวิภาออกไปจากห้องแล้ว นักเรียนจึงประชุมกันโดยให้วิชญ์ ซึ่งเป็นหัวหน้าห้องเป็นผู้ดำเนินการประชุม

วิชญ์ : หน้าที่ของพวกเราคือปลูกต้นไม้ที่เป็นรั้ว พวกเราลองนึกซิว่า ต้นอะไรจึงสมควรที่จะปลูกเป็นรั้วโรงเรียน

วิจิตร : ฉันขอเสนอต้นชะอม มีหนามด้วย และกินได้ด้วย

สุจิตรา : ฉันเสนอต้นพุทเรือหงษ์ สวยดีนะ ดอกสีแดง

ปรางค์ : ฉันขอเสนอว่า.....

จรรยาพูดแซงขึ้นมาขัดจังหวะปรางค์ว่า

จรรยา : เสนอมาไม่เห็นเข้าทำสักคน รั้วบ้านอะไรกันมีหนาม มีดอก

ปรางค์ : จรรยา เธอพูดแซงขึ้นมาในขณะที่เรายังพูดไม่จบ เธออยากจะเสนออะไรเธอ

จรรยา : ไม่รู้ซี อยากปลูกอะไรก็ปลูกกัน ฉันไม่อยากจะพูด

วิชญ์ : ถ้าเธอไม่รู้เธอก็ไม่ควรว่าเพื่อน ว่าความคิดของเพื่อนไม่ดี และเธอก็ไม่ควรพูดขัด

จังหวะเพื่อนด้วย ปราณี ลองเสนอความคิดของเธอสิจ๊ะ

ปราณี : ฉันเสนอต้นกระถิน ก็น่าได้เหมือนกันนะ

จรรยา : งั้นฉันจะปลูกต้นมะนาว มะม่วงก็ได้ หรือจะเอาต้นแอปเปิ้ล ต้นสาลี่ ต้นสตอเบอรี่...
หรือ.....

วิชญ์รีบพูดตัดบทความเพื่อเจือของจรรยาว่า

วิชญ์ : ตกลงมีผู้เสนอ ต้นไม้ 3 ชนิดคือ ชะอม กระถิน และพุทธรักษา ปรีชา เธอจะเสนอ
บ้างไหม

ปรีชา : ฉันเห็นด้วยกับวิจิตรนะ ไม่เสนออะไรอีกหรอก ฉันคิดว่าวิจิตรมีความคิดที่ดีตรงกับใจ
ฉันเลย

เพื่อนคนอื่น ๆ พูดแสดงความเห็นด้วยกับความคิดของปรีชา

จรรยา : อ้าว แล้วที่ฉันเสนอละ เธอจะ.....

วิชญ์ : ตกลงเอาตามเสียงส่วนใหญ่นะ ฉันจะให้มีการโหวดคะแนนใครชอบความคิด
ของคนไหน 3 คนนี้ ก็ยกมือให้เขาแล้วกัน

วิชญ์ทำการโหวดเสียงส่วนใหญ่ ปรากฏว่า เพื่อน ๆ หลายคนเห็นว่าควรปลูกชะอม

วิชญ์ : ตกลงพวนี้พวกเราเอาชะอมมาคนละ 5 ต้น คงพอที่จะปลูกทั่วรั้วด้านนั้น
อย่าลืมเครื่องมือในการปลูกตามที่ครูสั่งชะละ เลิกประชุมแค่นี้ละ ชอบคุณเพื่อน ๆ
มากครับ

ครั้งที่ 8

กิจกรรม เรื่องสั้น

จุดมุ่งหมาย เพื่อฝึกให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการฟัง ำให้ได้ใจความชัดเจน

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

สถานที่ ห้องแนะแนว

อุปกรณ์ เอกสารประกอบสถานการณ์จำลองเรื่อง เรื่องสั้น
วัสดุประกอบฉาก

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเตรียม

1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมโดยกล่าวถึง การรู้จักรับฟังอย่างมีมารยาท

1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครแสดงบทบาท

2. ขั้นดำเนินการกิจกรรม

2.1 ผู้วิจัยแจกเอกสารสถานการณ์และบทบาทให้กับผู้แสดงเพื่อศึกษาและ
ซักซ้อมก่อนการแสดง

2.2 ำให้ผู้แสดงแนะนำตนเองตามบทบาทที่ต้องแสดง

2.3 จัดฉากให้เหมือนสถานการณ์จริง และให้นักเรียนแสดงตามบทบาท
สถานการณ์จำลองเรื่อง เรื่องสั้นตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้ ำใช้เวลา
ประมาณ 20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

3.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 คน และให้นักเรียน

ช่วยกันทบทวนและวิเคราะห์ประเด็นการต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรมโดย

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม อภิปรายตามประเด็นต่อไปนี้

3.1.1 ทำไมครูจึงทำโทษสมชายกับจรรณี

3.1.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มบอกประโยชน์ของการฟังมากลุ่มละ 5 ข้อ

3.2 ให้นักเรียนส่งตัวแทนกลุ่มย่อยออกมารายงานผลการอภิปรายกลุ่ม

4. ขั้นสรุป

4.1 ให้นักเรียนทั้งหมดช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากสถานการณ์จำลองเรื่อง
เรื่องสั้น

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

5. การประเมิน

5.1 สังเกตจากการแสดงบทบาทของนักเรียน

5.2 สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายกลุ่ม และการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบสถานการณ์จำลอง

เรื่อง เรื่องสั้น

ในห้องเรียนชั้นประถมปีที่ 6 ครูวิกากำลังยืนสอนอยู่หน้าชั้น สมชาย ปรีชา สุจิตรา จารูณี สมศักดิ์ ปราณี นั่งฟังอยู่ที่หนึ่งของตน

ครูวิกา : วันนี้ครูจะให้ให้นักเรียนคนใดคนหนึ่งอาสาสมัครออกมาเล่าเรื่องสั้น ให้เพื่อน ๆ ฟัง ใครคิดว่าอยากเล่าบ้างคะ เรื่องอะไรก็ได้ อาสาเร็ว ๆ เลยคะ

สมศักดิ์ : ผมครับ

สุจิตรา : หนูค่ะ

ครูวิกา : มีผู้อาสา 2 คน ใครจะเล่าก่อน

สมศักดิ์ : ให้สุจิตราเล่าก่อนก็ได้ครับ

ครูวิกา : ดีมาก ผู้ชายต้องเสียสละให้ผู้หญิงก่อน เข้า ! สุจิตราออกมาเล่าได้เลยคะ

สุจิตรา จึงออกมาเล่านิทานเรื่องหนูบ้านกับหนูนา ให้เพื่อน ๆ ฟัง ในขณะที่เล่า จารูณีกับสมชาย นั่งหันหน้าคุยกันโดยไม่ฟังเพื่อนเล่า ครูวิกาสังเกตเห็นแต่ไม่พูดอะไร คนอื่น ๆ นั่งฟังอย่างตั้งใจ เมื่อสุจิตราเล่าจบ ครูวิกาจึงให้นักเรียนประมื่อให้

ครูวิกา : เก่งมากสุจิตรา เธอเล่าเรื่องได้สนุกสนาน คราวนี้ครูจะให้นักเรียนทุกคนตอบคำถาม ตามเนื้อเรื่องที่สุจิตราเล่าลงสมุดให้ครูดูนะคะ

ครูวิกาเขียนคำถาม 5 ข้อ ลงบนกระดานดำ นักเรียนทุกคนหยิบสมุดและปากกาขึ้นมา ทำงานตามที่ครูสั่ง แต่สมชายกับจารูณีทำไม่ได้ เพราะไม่ได้ฟังจึงลุกขึ้นเดินไปถามเพื่อน

ครูวิกา : สมชาย จารูณี ลุกจากที่ทำไมจ๊ะ

สมชาย : เปล่าครับ

จารูณี : เปล่าค่ะ

ครูวิกา : อะไรกัน เปล่านะ หมายความว่าอย่างไร ครูสังเกตเห็นแต่แรกแล้วนะว่าตอนที่สุจิตราเล่า พวกเธอไม่ฟังแม้แต่คุยกัน แล้วก็ตอบไม่ได้ ครูจะทำโทษเธอ 2 คน

ครั้งที่ 9

กิจกรรม เธอเป็นอย่างไรบ้าง

จุดมุ่งหมาย เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักสนใจ เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

สถานที่ ห้องแนะแนว

อุปกรณ์ เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลองเรื่อง "ปรีชาไม่สบายใจ"

วัสดุประกอบฉาก

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเตรียม

- 1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมโดยกล่าวถึง การรู้จักสนใจเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน
- 1.2 ผู้วิจัยเล่าสถานการณ์จำลองเรื่อง "ปรีชาไม่สบายใจ"ให้นักเรียนฟัง
- 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครแสดงตามบทบาท

2. ขั้นดำเนินการกิจกรรม

- 2.1 ผู้วิจัยแจกเอกสารสถานการณ์และบทบาทให้กับผู้แสดง เพื่อศึกษาและซักซ้อมก่อนการแสดง
- 2.2 ให้นักแสดงแนะนำตนเองตามบทบาทที่ต้องแสดง
- 2.3 จัดฉากให้เหมือนกับสถานการณ์จริงและให้นักเรียนแสดงตามบทบาทไปตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้ ใช้เวลาประมาณ 20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

- 3.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 คน และให้นักเรียนช่วยกันทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยให้

นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายตามประเด็นต่อไปนี้

3.1.1 ถ้านักเรียนเป็นจรรยา นักเรียนจะพูดอย่างนั้นหรือไม่

3.1.2 จรรยาเป็นคนอย่างไร

3.1.3 ถ้านักเรียนเป็นปรีชา นักเรียนจะรู้สึกอย่างไรเมื่อได้ยินคำพูด
ของจรรยา เพราะอะไร

3.1.4 ถ้านักเรียนเป็นปรีชา นักเรียนจะรู้สึกอย่างไรเมื่อได้ยิน
คำพูดของวิษณุ และสุจิตรา

3.2 ให้นักเรียนส่งตัวแทนกลุ่มย่อย ออกมารายงานผลของการอภิปรายกลุ่ม

4. ขั้นสรุป

4.1 ให้นักเรียนทั้งหมดช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากสถานการณ์จำลองเรื่อง
ปรีชาไม่สบายใจ

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

5. การประเมิน

5.1 สังเกตจากการแสดงบทบาทของนักเรียน

5.2 สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายกลุ่ม และการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบสถานการณ์จำลอง

เรื่อง "ปรีชาไม่สบายใจ"

- ฉากที่ 1 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ปรีชาเดินเข้ามาในห้องเป็นคนแรก ลักครู่ นักเรียนหลายคนก็เริ่มทยอยกันเข้ามาในห้อง เมื่อเจอหน้ากันต่างก็คุยกันถึงสิ่งที่ตนเองได้ทำในวันเสาร์ อาทิตย์ที่ผ่านมา ปรีชาเป็นคนเดียวที่นั่งซึมไม่พูดกับใคร ตาเหม่อลอยออกไปนอกหน้าต่าง เพื่อน ๆ อันประกอบด้วย จรรยา ปราณี วิษณุ จารุณี สุธิตรา และวิจิตรกำลังคุยกันอย่างสนุกสนาน มีเพียงวิษณุที่คุยกับเพื่อน แต่ก็หันไปมองปรีชาบ่อย ๆ
- ฉากที่ 2 เวลาพักกลางวัน ในโรงอาหารของโรงเรียน นักเรียนชั้น ป.6 นั่งคุยกันอยู่ที่โต๊ะ หลังจากรับประทานอาหารกลางวันเสร็จแล้ว ปรีชานั่งอยู่ด้วย แต่ก็ไม่พูดอะไรเหมือนเมื่อตอนเช้า
- วิษณุ : ปรีชาวันนี้เธอดูแปลก ๆ ไปนะ ไม่เห็นคุยอะไรเลย
- ปรีชา : ฉันไม่รู้จะพูดอะไร
- วิจิตร : อะไร หยุดอยู่บ้านตั้ง 2 วัน เธอไม่มีเรื่องอะไรที่จะเล่าให้เพื่อน ๆ ฟังบ้างหรือ
- จรรยา : ปรีชาเขาไม่อยากพูดกับเรา ทำไมจะต้องมาจ้อเขาอยู่ล่ะ ไม่อยากคุยก็ให้เขานั่งคนเดียวไปสิ
- สุจิตรา : จริงสิ วันนี้ปรีชาเงิบไปจริง ๆ เป็นอะไรไปหรือจ๊ะ อย่าไปฟังจรรยาเขาเลยนะ เขาก็พูดไปอย่างนั้นเอง
- จรรยา : ก็จริง ๆ นี่นา ไม่อยากพูดก็ไม่สนหรอก ฉันไปดีกว่า
- จรรยามองค้อน แล้วลุกขึ้นเดินหนีไป
- วิษณุ : มีอะไรไม่สบายใจก็เล่าให้เราฟังได้นะ ปรีชา เพื่อพวกเราจะช่วยอะไรได้บ้าง
- ปรีชา : พวกเธอดีต่อเรามากนะ ชอบใจทุก ๆ คน ถึงเรื่องที่ไม่สบายใจเป็นเรื่องที่พวกเธอช่วยอะไรไม่ได้ แต่เราก็ดีใจและสบายใจขึ้น ถ้าได้เล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง

#####

ครั้งที่ 10

กิจกรรม ยอมรับ

จุดมุ่งหมาย เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้ความสำคัญของการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นและรู้จักพูดสนับสนุนความคิดของผู้อื่น

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

สถานที่ ห้องแนะแนว

อุปกรณ์ เอกสารประกอบสถานการณ์จำลองเรื่อง ยอมรับ
วัสดุประกอบฉาก

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเตรียม

1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมโดยกล่าวถึง ความสำคัญของการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และการพูดสนับสนุนความคิดผู้อื่น

1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครแสดงบทบาท

2. ขั้นดำเนินการกิจกรรม

2.1 ผู้วิจัยแจกเอกสารสถานการณ์และบทบาทให้กับผู้แสดงเพื่อศึกษาและซักซ้อมก่อนการแสดง

2.2 ให้ผู้แสดงแนะนำตนเองตามบทบาทที่ต้องแสดง

2.3 จัดฉากให้เหมือนสถานการณ์จริง และให้นักเรียนแสดงตามบทบาทสถานการณ์จำลองเรื่อง ยอมรับ ไปตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้ ใช้เวลาประมาณ 20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

3.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 คน และให้นักเรียนช่วยกันทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรมโดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม อภิปรายตามประเด็นต่อไปนี้

3.1.1 ให้แต่ละกลุ่มออกความคิดเห็นวิจารณ์ตัวละครแต่ละคนในสถานการณ์จำลองเรื่องนี้

3.1.2 ให้แต่ละกลุ่มคิดคำพูดที่เหมาะสมในการคัดค้าน และสนับสนุนความคิดของผู้อื่นมาอย่างละ 1 ตัวอย่าง โดยสมมติสถานการณ์เอาเอง

3.2 ให้นักเรียนส่งตัวแทนกลุ่มย่อยออกมารายงานผลการอภิปรายกลุ่ม

4. ขั้นสรุป

4.1 ให้นักเรียนทั้งหมดช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากสถานการณ์จำลองเรื่องยอมรับ

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

5. การประเมิน

5.1 สังเกตจากการแสดงบทบาทของนักเรียน

5.2 สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายกลุ่ม และการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบสถานการณ์จำลอง

เรื่อง ยอมรับ

ฉากที่ 1 วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ครูประจำชั้นกำลังยืนพูดอยู่หน้าชั้น
กำลังยืนพูดอยู่หน้าชั้น

ครูกันยา : อีกไม่กี่วันก็จะถึงวันลอยกระทงแล้ว นักเรียนทุกคนคงรู้แล้วว่า หมู่บ้านของเราจัดงาน
ประจำปีวันลอยกระทงขึ้นที่สนามหน้าโรงเรียน และจะต้องมีการแสดงของนักเรียน
ทุกชั้นไปแสดงบนเวทีในคืนนั้น ครูอยากให้นักเรียนออกความคิดเห็นว่า เราจะแสดง
อะไรกันดี ครูจะให้ประไพเป็นผู้ดำเนินการประชุม ให้เวลา 1 ชั่วโมงนะ เด็กๆครู
จะมาให้

นักเรียนทุกคน : ค่ะ (ครับ)

ฉากที่ 2 ระหว่างการประชุมจัดการแสดง ผู้ร่วมประชุมประกอบด้วย ประไพ สุนา สนิท
สมเกียรติ คารา และดวงใจ

ประไพ : ขอให้พวกเราช่วยกันเสนอความคิดเห็นที่คิดว่าเหมาะสม และให้เหตุผลด้วยค่ะ

คารา : น่าจะมีการแสดงประกอบเพลง เพราะว่าหักงาย และสวยงามดี

สุนา : ความจริงความคิดของเธอก็ดีนะ แต่เราว่าคงจะลำบากเรื่องหาเครื่องแต่งตัว

สนิท : ก็ไม่ยาก แต่งมาสวย ๆ ตามใจชอบก็พอ

สมเกียรติ : ไม่เอา ฉันไม่เห็นด้วย

ประไพ : สมเกียรติ เธอไม่เห็นด้วยเพราะอะไรหรือ

สมเกียรติ : ร้องเพลงบ๊อบบี้ ดั้มเร้งดั้มกา ไม่เห็นดี

ประไพ : แล้วเธอมองว่าแสดงอะไรจึงจะดีล่ะ

สมเกียรติ : ไม่รู้ ไม่มีความเห็น

สนิท : ถ้าฉันขอเสนอแสดงแฟชั่นโชว์

- สุนา : ก็อีกนั่นแหละ เราจะเอาชุดสวย ๆ มาจากไหน
- คารา : ก็ชุดอะไรก็ได้แบบสนิทว่าไง
- สนิท : เจตนาของฉันทังเหมือนเดิม สนิทแกสั่งพูดตามชื่อเพลงทำให้เพื่อน ๆ หัวเราะ
- สมเกียรติ : ความเห็นของพวกเธอทุเรศทั้งนั้นเลย
- ประไพ : แล้วเธอว่าอย่างไรจึงจะดี
- สมเกียรติ : ไม่รู้
- สนิท : ถ้าไม่รู้แล้วเธอด่านเพื่อนทำไมล่ะ
- สมเกียรติ : ก็ฉันไม่เห็นด้วย
- ประไพ : จั๊นพวกเรลองไปปรึกษาคุณครูวิจัยที่เป็นครูด้านกิจกรรมกันดีกว่า
- คารา : จริงซี ไปกันเถอะ

นักเรียนทุกคนเดินออกไปหาครูวิจัย

ฉากที่ 3 ที่ห้องครูวิจัย

- ครูวิจัย : อ้าว ! พวกเธอมาหาครูมีธุระอะไรหรือเบล่ามากันหลายคนเชียว
- ประไพ : เราอยากมาปรึกษาครูเรื่องการแสดงวันลอยกระทงค่ะ
- ครูวิจัย : ได้ซี โทนบอกครูว่า พวกเธอมีความเห็นอย่างไร
- ประไพ : คาราเขาคิดว่าน่าจะมีการแสดงประกอบเพลง และสนิทเสนอการแสดงแฟชั่นโชว์ค่ะ
- ครูวิจัย : ก็เป็นความคิดที่ดีนี่นา แล้วตกลงจะเลือกการแสดงอะไรล่ะ
- คารา : เราตกลงกันไม่ได้จึงมาหาคุณครูค่ะ อยากขอคำปรึกษาจากคุณครู
- ครูวิจัย : ทำไมถึงตกลงกันไม่ได้ล่ะ
- สนิท : สมเกียรติเขาว่าทุเรศทั้ง 2 การแสดงครับ
- ครูวิจัย : สมเกียรติทำไมพูดแบบนี้ ไม่น่าฟังเลย พวกเธอควรจะมีกิจการพูด คิดคำนวณและการพูดสนับสนุนความคิดคนอื่นให้มันนะ มาครูจะสอนให้

ครั้งที่ 11

กิจกรรม เธอว่าอย่างไร

จุดมุ่งหมาย เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้ความสำคัญของการเสนอความคิดเห็นด้วยเหตุผล ในกรณีที่
ความคิดของตนเองไม่สอดคล้องกับความคิดของผู้อื่น

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

สถานที่ ห้องแนะแนว

อุปกรณ์ เอกสารประกอบสถานการณ์จำลองเรื่อง เธอว่าอย่างไร
วัสดุประกอบฉาก

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเตรียม

1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมโดยกล่าวถึง ความสำคัญของการเสนอความคิดเห็นด้วยเหตุผล ในกรณีที่ความคิดของตนเองไม่สอดคล้องกับผู้อื่น
เห็นของผู้อื่น และการพูดสนับสนุนความคิดผู้อื่น

1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครแสดงบทบาท

2. ขั้นตอนกิจกรรม

2.1 ผู้วิจัยแจกเอกสารสถานการณ์และบทบาทให้กับผู้แสดง เพื่อศึกษาและ
ซักซ้อมก่อนการแสดง

2.2 ให้ผู้แสดงแนะนำตนเองตามบทบาทที่ต้องแสดง

2.3 จัดฉากให้เหมือนสถานการณ์จริง และให้นักเรียนแสดงตามบทบาท

สถานการณ์จำลองเรื่อง เธอว่าอย่างไร ไปตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้ ใช้เวลาประมาณ 20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

3.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 คน และให้นักเรียนช่วยกันทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมโดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม อภิปรายตามประเด็นต่อไปนี้

3.1.1 นักเรียนคิดว่าสุชาดา พุดจาพละเหมาะสมหรือไม่

3.1.2 ถ้านักเรียนเป็นสุชาดา นักเรียนจะพูดอย่างไรเมื่อนักเรียนไม่เห็นด้วยกับความผิดของเพื่อน

3.1.3 ให้นักเรียนยกตัวอย่างการพูดสนับสนุนความคิดของเพื่อน โดยตั้งสถานการณ์เอาเองมากลุ่มละ 1 ตัวอย่าง

3.2 ให้นักเรียนส่งตัวแทนกลุ่มย่อยออกมารายงานผลการอภิปรายกลุ่ม

4. ขั้นสรุป

4.1 ให้นักเรียนทั้งหมดช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากสถานการณ์จำลองเรื่อง เธอว่าอย่างไร

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

5. การประเมิน

5.1 สังเกตจากการแสดงบทบาทของนักเรียน

5.2 สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายกลุ่ม และการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบสถานการณ์จำลอง

เรื่อง เธอว่าอย่างไร

ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง สุชาดา ปัญญา เรณู มานะ ดวงตา และปิยะ กำลังนั่งคุยกันอยู่ในห้อง

ปัญญา : พวกเธอว่าเทอมนี้เราควระจัดงานวันปีใหม่อย่างไรดี

ปิยะ : ฉันว่าน่าจะมีกินเลี้ยงและจับฉลากนะ

เรณู : ใช่ แต่ว่าใครจะทำอาหารล่ะ

ดวงตา : เราสั่งร้านอาหารให้เขาทำก็ได้

มานะ : คงแพงน่าดู พวกเราจะเสียเงินมากเกินไปนะ ฉันไม่ค่อยมีเงินด้วย

สุชาดา : ไม่มีทั้งปีล่ะเธอเนะ นานที่ปีหนัแค่ไหน

มานะ : ฉันไม่รวยเหมือนเธอเนะ

สุชาดา : เอ๊ะ อย่ามาพาลกับฉันนะ

ปัญญา : เอาล่ะอย่าเถียงกันเลย ลองออกความคิดเห็นอย่างอื่นอีกซิพวกเรา เพื่อใครจะมีความคิด
ดี ๆ บ้าง

มานะ : เราคิดว่าน่าจะทาแบบนี้ละ ำให้ทุกคนเอาอาหารมาจากบ้านคนละอย่าง 2 อย่าง แล้ว
มากินรวมกัน ประหยัดและได้อาหารหลายอย่างด้วย

ดวงตา : เออ จริงซิ เป็นความคิดที่ดี เราเห็นด้วย

เรณู : เราก็เห็นด้วยกับมานะ มานะเธอไม่มีความคิดที่ดีจังเลย

สุชาดา : ไม่เอา ไม่อร่อย ฉันไม่ชอบ ไม่อยากเอาอาหารมา มานะนี่ขี้ติดชะมัด

ปิยะ : สุชาดา เธอมีเงินมาก เธอก็พูดอย่างนี้ได้ เห็นใจคนอื่นเขาบ้างซิ

ปัญญา : สุชาดาน่าจะคิดดูนะว่าทั้งสะดวก ทั้งประหยัด ก็ได้อยู่แล้ว

สุชาดา : ไม่เอา ฉันไม่ใช่ว่าพวกเธอนี้ ถ้าเอาอาหารมา อาหารบ้านฉันก็ดีกว่า พวกเธอก็กิน
อาหารของฉัน แต่อาหารของพวกเธอไม่อร่อย ฉันก็กินไม่ได้ ฉันเสียเปรียบนี้

มานะ : สุชาดา เธอทำไมว่าคนอื่นอย่างนี้

สุชาดา : อาหารของเธอแหละไม่อร่อยที่สุด ไม่ต้องมาพูดมาก

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นางจวีวรรณ วัฒนะจิตพงศ์

เกิดวันที่ 16 เดือน เมษายน พุทธศักราช 2500

สถานที่เกิด อำเภอพระโขนง กรุงเทพมหานคร

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 348 หมู่ที่ 6 ตำบลวะตะแบก อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน อาจารย์ 1 ระดับ 4

สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนบ้านไร่พัฒนา ตำบลบ้านไร่ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2519 เติร์ยมอุดมศึกษา (แผนกศิลปภาษา)

จากโรงเรียนเบญจมราชาลัย กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2523 ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์) วิชาเอก บริหารธุรกิจ

จาก มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ. 2537 การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว)

จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและสถานการณ์จำลองที่มีต่อทักษะทางสังคม

ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านไร่พัฒนา

อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

บทคัดย่อ

ของ

จรีวรรณ วัตะมะจิตพงศ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

กุมภาพันธ์ 2537

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและสถานการณ์จำลอง ที่มีต่อทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านไร่พัฒนา อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ ปีการศึกษา 2536 ที่มีคะแนนทักษะทางสังคมต่ำกว่าเบอรส์เซนโทล์ที่ 50 ลงมา ที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร และสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 กลุ่มละ 12 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับความโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับความโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง แผนแผนการทดลองครั้งนี้เป็น แบบ Randomized Pretest-Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แบบสอบถามทักษะทางสังคม โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ t-test

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๒๑- 70

1. นักเรียนมีทักษะทางสังคมดีขึ้น ภายหลังได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนมีทักษะทางสังคมดีขึ้น ภายหลังใช้สถานการณ์จำลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและใช้สถานการณ์จำลองมีทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

A COMPARISON OF GROUP WORK AND SIMULATION ON SOCIAL SKILLS
OF PRATHOM SUKSA 6 STUDENTS OF BANRAIPATTANA SCHOOL
IN AMPHOE THEP SATHIT CHANGWAT CHAIYAPHUM

AN ABSTRACT

BY

JAREEWAN WATTANAJITPHONG

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University

February, 1994

The purpose of this experimental research was to compare the effect of group work and simulation on the social skills of prathom suksa 6 students of Banraipattana school in Amphoe Thep Sathit Changwat ChaiYaphum in the academic year 1993. The subjects of the twenty-four students were randomly selected from the students who had score on SocialSkills lower than percentile rangs of 50. The subjects were then randomly selected for the experimental group 1 and experimental group 2 ; each group was consisted of 12 students. The experimental group 1 participated in group work while the experimental group 2 participated in simulation program. The research design was Randomized Pretest-Posttest Design. The research instruments were social skills questionnaire , group work program and simulation program. The t-test was used in testing the research hypotheses.

The results were as follows:

1. The social skills of the students who participated in group work were significantly higher than before the experiment at .01 level.

2. The socials skills of the students who participated in simulation program were significantly higher than before the experiment at .01 level.

3. The social skills of the students who participated in group work and in simulation program were not significantly different.